

Morroal Bóktan Yesunkwata Zon Ne Bóktan Wialómórr Ngaensingül Bóktan

Zon wa darrü Yesun umulbain olom yarilürr. Wa tóba ngi kokean ngiblianda, a wa tóba inzan ngiblianda wagó, “*Yesun [moboküpdü ubi] neanka yarilürr,*” (13:23) zitülkus wa Yesun moboküpdü gódam yarilürr.

Ini Zonón peba Yesun okaka amzazilda wagó, wa Godón Bóktane, nótó “*pamakanóm bainürr, da mibü aodó nyaben yarilürr*” (1:14). Ini Morroal Bóktan peba wialómórr ugósüm oya peba atang pamkolpama ki amkoman yangurre wagó, Yesu wa Godón Olome, Zidbain Olom, Godón [alkamül-koke bóktan] ngarkwatódó. Akó ibü sab [ngarkwat-koke arról] asi yarile ibü amkoman bangunanme (20:31).

Ini peban ngaen-gógópan pokoa darrpan-darrpan [arüng tonarrankwata] bóktanda. Ini arüng tonarra amtyandako, Yesu Godón Olome, Zidbain Olom, Godón alkamül-koke bóktan ngarkwatódó. Darrü pokoa bóktanda wagó, ngibürr pamkolpama Yesun mamooan pamkolpamóm bainóp, ngibürra ma dakla oyaka bóka bangün kwarilürr akó aibóka bangón kwarilürr Yesun amkoman angunüm. Sapta 13-17 igó poko wialómórróna, Yesu ne poko bóktan yarilürr tóba umulbain olmaldó dómdóm irrüb, oya ne irrüb amigóp. Dómdóm

pokoa Yesun büdülankwata bóktanda, tóba arsümülankwata bóktanda, akó bóktanda wagó, wa ene kakóm, ia pupo bainürr tóba umulbain olmaldó.

Darrü wirri kla ini pebadó módóga: God ngarkwat-koke arról akyanda Yesu Kerrisokama ibüka, nidi amkoman angundako wagó, Yesu wa kwata Godka, amkoman bóktana, akó arróla.

Ini Peban Bóktan Zono Módógako:

- A. Bóktan Opora pamakanóm bainürr 1:1-8
- B. Zon Baptaes Bain Paman akó Yesun ngaengógópan umulbain olmal 1:9-51
- C. Yesun zaget panzedó 2:1-12:50
- D. Yesun dómdóm ngürrako Zerrusalemóm akó minggüpanan basirrdü 13:1-17:26
- E. Yesun amigóp akó büdülümpükü emkólóp 18:1-19:42
- F. God Yesun irsümülürr büdüldügab akó Yesu pupo tübyónürr tóba umulbain olmaldó 20:1-31
- G. Yesu akó pupo tübyónürr tóba umulbain olmaldó Galili prrobinsdü 21:1-25

Bóktan Opora Pamakanóm Bainürr

¹ Ngaen bwób zitüldü, wata Bóktan Opor yarilürr, God tüp a pülpül solodó tónzapónórr. Bóktan Opor Godka asi yarilürr, akó wa tüób God yarilürr. ² Wa asi yarilürr ngaen bwób zitüldü Godkü. ³ God blaman kla Bóktan Opordóma tómbapónórr. Wa ne babul nóma ki yaril, darrü klama kokean ki tómbapóne. ⁴ Wa arról zitülkus yarilürr, akó ene arról, zyón yarilürr pamkolpamabkü. ⁵ Zyóna tümündü

ongang bapónnda. A tümüna ene zyón kokean emzyatórr.*

⁶ Da darrü pama tamórr, God noan zirrsapónórr, ngi Zon. ⁷ Ene oloma tamórr pamkolpamdó büdrratóm ene zyónankwata. I blamana ki barrkrrue, igósüm zyón amkoman ki yangurre. ⁸ Zon tüób zyón koke yarilürr, a wa zyónankwata büzazilüm tamórr. ⁹ Ene amkoman zyón, blaman pamkolpam zyón nóto aliónda, wa tüpdü tótókda.

¹⁰ Bóktan Opor ini tüpdü asi yarilürr. Ini tüpa oyakama tómbapónórr, a ini tüpa ma oya kokean emzyatórr. ¹¹ Wa tóba bwóbdü tamórr: a tóbanan pamkolpama ma oya koke ipüdóp. ¹² A oya nidi ipüdóp akó amkoman yangunóp, da wa ibü dümdüm nókyenóp Godón simanal akó ópal olmalóm bainüm. ¹³ I Godón olmalóm pamakan óedógab akó ubidügab koke bainóp, pam a kol olmalzan basendamli. A i Godón tóba ubi ngarkwatódó tóbabótórr.

¹⁴ Bóktan Opora pamakanóm bainürr, da mibü aodó ngyaben yarilürr. Mi oya [wirri kómal zyón] esenóp, Aba tóba darrpanan moboküpdü Olom ne kla ekyanórr. Oya [gail tonarr] akó amkoman bóktan kari koke namülnürr.

¹⁵ Zon oyakwata adrrat yarilürr. Wa wirri arüngi igó bóktanórr pamkolpamdó wagó, “Ene olom módóga, ka noanbóka apón namülnürrü wagó, ‘Kürü solkwat sab nóto tame, kürükagabi kari kokea, zitülkus wa

* **1:5** Aprrapórr ini bóktanán darrü küp módóga: A tümüna ene zyón kokean itamünürr.

ngaen-gógópan amtómólórrón pama, a kótó koke.’”

¹⁶ Oya ngarkwat-koke gail tonarr asine, da wa mibü blaman bobarrzan metat gail tonarr we aliónda. ¹⁷ God Moseskama gida nókyenóp.† A gail tonarr akó amkoman bóktana wa Yesu Ker-risokama turrürri. ¹⁸ Darrü pama Godón kokean esenórr ilküpi, wata tóba darrpanan olom Yesu. Wa tüób Gode, akó wa Aban nólgópdóma; mibü Godónbóka wata umul-umulan ngítitinóp.

*Zon [Baptaes Bain] Paman Bóktan
(Metyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)*

¹⁹ Zu wirri ngi pama Zerrusalem wirri basir-rdügab ngibürr [prrist] akó Libae‡ zitül pam zirnapónóp Zonka, oya amtinüm wagó, “Ia ma nótókla?”

²⁰ Wa kokean bangónórr ibüka bóktan alkomólóm; wa ibüka panzeana pupo bainürr wagó, “Ka ene [Kerriso] kokela.”

²¹ I akó imtinóp wagó, “Da ia ma nótókla? Da ma ia Ilaeza?”

Wa bóktan yalkomólórr wagó, “Ka Ilaeza kokela.”

† **1:17** God Moseskama ne gida nókyenóp, da ini pe-badómako: Bwób Zitül, Bazez Tonarr, Lebitikus, Bótang Peba, akó Duterronomi. ‡ **1:19** Libae darrü zitül yarilürr Isrraelóm. Ene zitülan pam [Godón Gyabi Müótüdü] zaget zitül kwarilürr. Ibü zaget we kla koralórr: Godón Gyabi Müótüdü zaget elklaza ngabkan akó [altadó] ne kla amsel koralórr.

I akó oya imtinóp wagó, “Da ma ia ene [Prropetla]?”[§]

Zon bóktan yalkomólórr wagó, “Koke.”

²² Da i oya akó imtinóp wagó, “Ma ia nótokla? Ki kubó ene kúp bóktan yalkomórrre kibü nidi zirrtapórrre. Ma mobabóka ia namulo?”

²³ Zon ibüka bóktan poko yalkomólórr, prropet Aesaya ne poko bóktanórr wagó, “Ka módóglá, [ngüin-koke bwóbdü] nóto taegwarrdóla wagó,

‘Kwat dümdüm alótam [Lodón] tótókóm.’”

²⁴ [Parrisía] ngibürr pam zirrnápónóp tibiób aodógab. ²⁵ Ene pama Zonón imtinóp wagó, “Da ma ne ene Kerriso o Ilaeza o ene Prropet koke nóma namulo, ma wa pamkolpam iade [baptaes baidóla]?”

²⁶ Zon ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka nae-e baptaes baidóla, a yabü aodó darrüpa we zamngólá, e umul kokeakla ene nótoke. ²⁷ Wa kürü solkwat tótókda. Ka ta ngarkwatódó kokela oya wapórdó bamel kla sye agom.”*

²⁸ Ini tórrmen tulmila Betanim† tómbapónóp, Zodan tobarr dakla dorrodó, abüsa nólgabi

§ **1:21** [Zu pamkolpama] igó gyagüpitótók kwarilürr: ini tüpan nygaben tonarra sab nóma blakónóm kain yarile, darrü wirri Prropeta tame Godón bóktan büdrratóm pamkolpamdó. **1:21**

Duterronomi 18:15, 18; Malakae 4:5 **1:23** Aesaya 40:3 * **1:27** Ini bóktanán kúp módóglá: Yesu wa wirri yarilürr Zonkagab, da Zon tóba igó ngabkanórr wagó, “Ka ta gaodó kokela ene karian zaget tónggapónóm Yesuka.” † **1:28** Ini Betani aprrapórr Zodan tobarrdó darrü bwób ngi yarilürr. Darrü Betani ma wirri basirr yarilürr, Zerrusalem minggüpanan, Merri, Marra, akó Lazarrus ne nygaben kwarilürr (11:1).

banikda. Zon pamkolpam ene we baptaes bain yarilürr.

Godón [Sip] Kupo

²⁹ Darrü ngürr Zon Yesun tóbaka tótókde esenórr, da bóktanórr wagó, “Ngakónam, Godón Sip Kupo†! Ini tüpan kolae tonarr sab wató amóne. ³⁰ Ene olom módóga, ka noanbóka apón namülnürrü wagó, ‘Kürü solkwat pama tótókda. Wa kürükagabi kari kokea, zitülkus wa ngaen-gógópan amtómólórrón pama, a kótó koke.’ ³¹ Ngaen-gógópan ka ta oyabóka umul-kók namülnürrü, wa tai nótóke. Ka wa nae-e baptaes bainüm tamórró, we zitülkUSDü, Isrrael pamkolpam oyakwata umul-umulan ngibtanóm!”

³² Zon ibüka bóktanórr wa ne kla esenórr wagó, “Ka Godón Samu eserró kwitümgabi abindi, oya kwitüdü amngyelde nurre póyae buli, da metat we bainürr. ³³ Ka tai ugón oyabóka umul-kók namülnürrü igó, wa tai nótó yarilürr, a God, kürü nótó zirrkapónórr nae-e baptaes bainüm, kürübóka wagó, ‘Godón Samua sab kwitümgabi tame. Ngón ngagónóm noaka tómgyele, da ene olom módóga: Godón Samu-i baptaes bain pam.’ ³⁴ Ka eserró ene pokoa nóma tómbapónórr, da ka wa igó namulo, wa Godón Olome.”

Yesun Ngaen-gógópan Umulbain Olmal

³⁵ Darrü ngürr Zon wata tóba nis umulbain olom nispükü zamngól yarilürr dadan pokodó,

† **1:29** Zon Yesun sip kupobóka igósidi ngilianda, oya sab krrosdó emngyerre pamkolpamab kolae tonarr barrgonóm.

Zodan tobarr kabadó. ³⁶ Wa Yesun esenórr, ibü nóma nórrgrratlórr, da bóktanórr wagó, “Ngankónam, ene Godón Sip Kupo!”

³⁷ Da umulbain olom nisa oya arrkrurri wa nóma bóktanórr ene poko, da Yesuka we akyarri.

³⁸ Yesu kakóm tübyalüngürr, ibü nósenórr oya mamóande. Wa ibü nümtinürr wagó, “E ia laró amküdamli?”

I oyaka bóktan yalkomórrri wagó, “Rrabi, ma ia nubó ngyabendóla?” (Rrabi, oya küp módóga: Umulbain Pam.)

³⁹ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Turram asenóm.” Simam abüs küp ugón tokomdó yarilürr, da i we ogobórr. Wa ibü nómtyenóp wa ne ngyaben yarilürr. Ene ngürr poko usakü we amanikóp.

⁴⁰ Ene olom darrü Endrru yarilürr, Saemon Pitan§ narezoret, Zonón bóktan nidi arrkrurri akó Yesuka nidi akyarri. ⁴¹ Dümdüman ene kakóm, Endrru tóba narezoret we esenórr, Saemonón, da oya we izazilürr wagó, “Kí ene Mesayan kuri eserre!” (Mesaya, oya küp módóga: [Kerriso].) ⁴² Da wa Saemonón Yesuka we idódürr.

Yesu oya nóma esenórr, oyabóka wagó, “Marü ngi Saemone, Zonón olom. Da marü sab ngimlianórre Sipasbóka.” (Sipas akó Pita, ibü küp darrpan módóga: ingülküp.)

Yesu, Pilip akó Natana-el, Ibü Nginaunürr

⁴³ Darrü ngürr Yesu Galili prrobinsdü tótókóm gyagüpitótók esenórr. Da i Pilipdi nóma baserri,

§ 1:40 Pita, Grrik bóktane oya küp módóga: Wirri Ingülküp.

oyabóka wagó, “Kürüka tókya!” ⁴⁴ Pilip Betsaeda wirri basirr pam yarilürr. Endrru akó Pita ta we basirr pam nis namülnürri. ⁴⁵ Pilip Natana-eldi baserri, da oya izazilürr wagó, “Ki ene pam kuri eserre, Moses noanbóka wialómórr Gida Pebadó, akó ngaen prropeta ta noanbóka wialómóp. Wa Yesue, Zosepón olom, Nazarret wirri basirr olom!”

⁴⁶ Natana-el oya imtinürr wagó, “Ia darrü mor-roal klama sab tame Nazarret basirrdügabi?”

Pilip oyabóka wagó, “Da yao, asenóm tam!”

⁴⁷ Yesu Natana-elón nóma esenórr tóbaka tótókde, oyakwata bóktanórr wagó, “Ngakónam, amkoman Isrrael pam yóni! Oyaka obae tiz babulana!”

⁴⁸ Natana-el Yesunbóka wagó, “Ma kürübóka ia umulbaina?”

Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Pilip marü solodó ngimaune, a ka wa marü ngaen-gógópan móserró, ene [pig] nugup murrdü mórrande.”

⁴⁹ Natana-el Yesunbóka wagó, “Umulbain Pam, ma Godón Olomla! Ma Isrrael pamkolpamab Kingla!”

⁵⁰ Yesu wagó, “Da ia ma kürü amkoman kuri kanguna, zitülkus ka marü igó mila, ka marü móserró ene pig nugup murrdü mórrande? Ini wa kari-kari yaril, a ma sab wirrian tórrmen tulmil nósenónómo!” ⁵¹ Akó wa ibüka bóktanórr wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: e sab pülpül esenane tapabakudi, akó Godón [anerru]

nósenane kwitüm angürdi akó tüpdü abindi kürü bübana, Pamkolpamab Olom nótókla!”*

2

Keinanóm Kol Amióg Tóre

¹ Nis ngürr kakóm, Keina basirrdü kol amióg tóre yarilürr, Galili Prrobinsdü. Yesun aip ola warilürr. ² Yesun tóba umulbain olmalpükü ta ngisaunóp ene kol amióg tóredó tótókóm. ³ Waena nóma blakónórr, Yesun aipa oyabóka wagó, “Ibü waena kuri blakóne.”

⁴ Yesu aipbóka wagó, “Kürü aip,* gyaurka, ma kürü iade dayóndóla ini müpdü? Kürü panzedó zaget ngarkwat koke kuri semrróne.”

⁵ Yesun aipa ene tóredó zaget pam nilóp wagó, “Kubó e tónggapónamke, wa yabü ne kla tólbaelóm nilórre!”

⁶ Ene pokodó, 6 ingülküpi tólbaelórrón wirri nae bele asi kwarilürr. Blaman darrpan-darrpan beledó kókó 80 lita ama 120 lita ngarkwat arrngamdako. [Zu pamkolpamab] gida ngarkwatódó, ma kubó ene nae-e tang a wapór bagulo, solodó tórem igósidi wamo. Akó alo bamngul kla bagulümpükü orrngamlórr ene nae. We zitülkUSDü, ene bele we igósidi irrbünóp. ⁷ Yesu ene zaget pam nilóp wagó, “Ini bele nae-e blaman ugó bórrngómam.” I nórrngómóp kókó

* **1:51** Ini Yesun bóktanán küp módóga: Yesu wa batazana, kasilüm tüpdügab ama pülpüldü, akó pülpüldügab ama tüp. Wa pam a God, ibü aodóma. **1:51** Bwób Zitül 28:12 * **2:4** kürü aip: Grik bóktane ma inzan angrirrüna: kol. Gizrra bóktane ma morroal kokea aip inzan ngilian, da aipbóka igósidi wialómórróna.

ibdü. ⁸ Da wa akó ibü nilóp wagó, “Errkyadan nae sokol ugó itam darrü beledógab. Kubó idüdamke tóre ne pama alngomólda.” Da i ene nae we idüdóp oyaka. ⁹ Ene naea ugón waenóm bümzazilürr. Tóre alngomól pama ene waen nóma apókórr, wa darrü umul babul yarilürr ene waen nubógabi sidüdrre. Ene nae ne zaget pama itóp, wata umul idi kwarilürr. Da tóre alngomól pama, kol nótó zumige, oya ngyaunürr. ¹⁰ Oyabóka wagó, “Bobarr tóredó waen nidi alióndako, i ngaen-gógópan morroal waen alióndako. Pamkolpama barrkyananbóka nóma enórre, ene kakóm, i akó popa waen alióndako. A ma wa morroalan waen ir-rmatnórró ngarkwat kókó ta errkya!”

¹¹ Yesu tóba ini ngaen-gógópan [wirri tulmil] we tólaelórr Godón arüng pupainüm, Keina basirrdü, Galili Prrobinsdü. Wa tóba [wirri kómál zyón] we okaka imzazilürr. Oya umulbain olmala amkoman we yangunóp.

¹² Ene kakóm, Yesu, tóba aip, simanal zoretal, akó umulbain olmalpükü we wamórr Kaperrnam wirri basirrdü. Ngibürr ngürr ola amanórr.

*Yesu Pamkolpam Kolabütan Yarilürr [Godón Gyabi Müótan] Kal Akólórrón Pul Basirrdü
(Metyu 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)*

¹³ [Büdü]l Kórzyón Tóre] minggüpanan nóma yarilürr, Yesu Zerrusalem wirri basirrdü igósidi wamórr. ¹⁴ Ola Godón Gyabi Müótan kal akólórrón pul basirrdü wa kolpam nósenóp, [kau], [sip], akó nurre póyae nidi sel bain, akó

mogob pamkolpamab mani nidi sensi bangón† kwarilürr, tibiób tógaldó mórrande. ¹⁵ Da Yesu müsämüszan kla tólaelórr sye poko-e, da wa ene kau a sip akó ola nidi kwarilürr, ibü kolabütan yarilürr [Godón Gyabi Müötüdügab]. Mani nidi sensi bangón kwarilürr, ibü tógalpükü ta okaka izazilürr. Wa mani küp popa arngenórr. ¹⁶ Gainao póyae nidi sel bain kwarilürr, ibü arüng bóktan nókyenóp wagó, “Ini elklaza algabi ugó yusam! Kürü Aban müót myamem elklaza bumióg bwóbüm ain-gu!” ¹⁷ Da oya umulbain olmalab ngambangólórr Godón Wialómórrón Bóktana ne poko bóktanda wagó, “Kürü bübdü urazan baebda marü müótan morroalóm.”‡

¹⁸ Zu wirri ngi pama Yesun imtinóp wagó, “Ma ia nadü wirri tulmil tónggapono Godón arüng pupainüm kibü asenóm igó, marü ene dümdüm asine inzan kla tómbapónóm?”

¹⁹ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ini Godón Gyabi Müót ilgütam! Aüd ngürr kugupidü ka akó sab elo.”

²⁰ Í Yesuka bóktónóp wagó, “Kibü 46 pail yazebórr ini Godón Gyabi Müót aelóm! Ia ma akó amkoman aüd ngürr kugupidü elo?”

²¹ Yesu wa ne Godón Gyabi Müótbóka apón yarilürr, wa tóba büb okaka imzazilürr. ²² Yesun

† **2:14** mani sensi bangón: Ngibürr mogob pamab mani wirri arüng koke yarilürr Godón Gyabi Müötüdü zagetan ngitanóm. Wata Taerr wirri basirrdü ne mani tómbapónónóp, oya gaodó yarilürr Godón Gyabi Müötüdü zagetan ngitanóm, zitülkus oya arüng wirri yarilürr. ‡ **2:17** [Mesaya] ini bóktan opor Abdó bóktanda Wórr Pebadó. **2:17** Wórr Peba 69:9

büdüldügab solkwat nóma irsümülürr, oya umulbain olmalab ugón ngambangólórr wagó, wa ini poko bóktanórr, da i blamana Godón Wibalómórrón Bóktan amkoman yangunóp, akó Yesu ne poko bóktanórr.

Yesu Umula Pamkolpamab Moboküpdü Ne Klame

²³ Yesu Zerrusalem wirri basirrdüzan yarılürr ene Büdül Kórzyón Tóredó, abün pamkolpama oya amkoman yangunónóp, oya wirri tulmil nóma nósenónóp wa ne kla tómbapón yarılürr Godón arüng okaka amzazilüm. ²⁴ Yesu ibü taiwan amkoman koke nangunóp, zitülkus wa blaman ene pamkolpambóka umul yarılürr. ²⁵ Wa pam koke ki yamküne oya umul-umulan ngitanóm pamkolpamabkwata, zitülkus wa umul yarılürr ibü moboküpdü ne kla koralórr.

3

Yesu akó Nikodimus

¹ Ola darrü Zu pamkolpam balngomól pam asi yarılürr, ngi Nikodimus. Wa tüób Parrisi yarılürr. ² Darrü irrüb, wa Yesuka wamórr. Oyabóka wagó, “Rrabi, ki umulakla ma umulbain pamla, ma Godkagabi tamórró. Darrü pama inzan [wirri tulmil] kokean okaka imzazile Godón arüng pupainüm, mazan tómbapóndóla, ngarkwat kókó ta God oyaka asi yarıle.”

³ Yesu oyabóka wagó, “Ka marü amkoman poko ayaldóla: darrü pam gaodó kokea asenóm

God ne balngomólda Kingzan,* ngarkwat kókó wa akó tómtómóle nis ngim.”†

⁴ Nikodimus oyabóka wagó, “Dódórr bairrün pama akó ia tómtómóle? Wa ia gaodóma aipan bikómdü akó alkomólóm, nis ngim amtómólóm?”

⁵ Yesu oyabóka wagó, “Ka marü amkoman poko ayaldóla: darrü pam gaodó kokea Godón Kingzan Balngomóldó bangrinüm, ngarkwat kókó wa naedógab‡ akó Godón Samudügab tómtómóle. ⁶ BÜbankwata pama pamdógab amtómólda; Godón Samudügab nótó amtómólda, oya igósidi Godón Samua alngomólda. ⁷ Ma wa gübarirr aenggu, zitülkus ka marü igó mila, e akó tóbaboto nis ngim. ⁸ Wóra busodase oya ubi nubó busoma. Ma bubukwóm arrkrrudóla, a ma wa umul-kókla wa nólgabi tótókda ó wa nubó busodase. Ma gaodó kokela wór alngomólóm. Da ene inzana ibüka, Godón Samudügabi nidi babótódako.”

⁹ Nikodimus oyabóka wagó, “Ini klama ia nadü tulumili tómbapórre?”

¹⁰ Yesu bóktan yalkomólórr wagó, “Ma wa Isrrael pamkolpamab wirri umulbain pamla, a ma wa umul-kók iadela? ¹¹ Ka wa marü

* **3:3** Ini Yesun bóktan küp módóga: darrü pama Godón pamkolpampükü kokean dabine, ngarkwat kókó wa akó tómtómóle nis ngim. † **3:3** Grrrik bóktan opor igó amzazirrüna: nis ngim, oya darrü küp módóga: kwitümgab.

‡ **3:5** Naean küp módóga: baptaes. Izikiel 36:25-27 kugupidü, nae akó samu ta nizan wialómórrónamli. Naean küp módóga: kolae tonarr bagul, samuan küp módóga: moboküp Ab akyan.

amkoman poko ayaldóla: ki we klambóka ikikdakla, ki umul ne klamakla, akó we kla pupo baindakla ki ne kla nósenóp, da e blamana kibü bóktan apadóm kokeakla. ¹² E kürü amkoman koke angundakla, ka ne yabüka ini tüpan elk-laza kwata nóma bóktandóla. Da e wa kürü amkoman ia kangunane, ka ne yabüka kwitüm elklazabóka nóma bóktan namulo? ¹³ Ka ini poko bóktandóla, zitülkus darrü pama kwitüm kokean kuri kasile, wata kótó, Pamkolpamab Olom nótókla, kwitümgab nótó tübinürr.

¹⁴ “Moses brronze tónggapórrón gwar§ aulizan kwit yónürr [ngüin-koke bwóbdü], ene ta inzana, kürü ta sab inzan ngarkwatódó kwit kirre, Pamkolpamab Olom nótókla. ¹⁵ Ene igósüm, kürü amkoman nidi kangurre, sab [ngarkwat-koke arról] ipüdörre. ¹⁶ Godón moboküpdü wirri ubi yarilürr ini tüpan pamkolpamdó, igósüm wa kürü ibü kókyanórr, tóbanan darrpanan olom, kürü amkoman nidi kangurre, kokean bamrükrre, a i ma sab ngarkwat-koke arról ipüdörre. ¹⁷ God tóba olom ini tüpdü igósüm koke zirrsapónórr pamkolpam zaz bainüm akó [kolaeen darrem] aliönüm, a wa ibü zid bainüm zirrsapónórr.

¹⁸ “Kürü amkoman nótó kuri kangune, God oya koke zaz ine akó kolaeen darrem koke ekyene. A kürü amkoman kokean nótó kuri kangune, God oya kuri zaz ine akó kolaeen darrem ekyene, zitülkus wa kürü amkoman koke kangune,

§ 3:14 gwar: Ene amkoman gwar koke yarilürr, ene tange tónggapórrón gwar yarilürr, brronzdógabi. Mórrke-mórrke módóga: bronzé. (Bótang Peba 21:8-9)

Godón darrpanan olom. ¹⁹ God sab pamkolpam ini zitülkusdügabi бүдүлдү zirnaporre: zyóna wa kuri tamórr ini түpdü, a pamkolpamab ma kari ubi kokea tümündü ngyabenóm. Ibü ubi babula zyóndü ngyabenóm, zitülkus ibü tórrmen tulmil kolaeako. ²⁰ Kolae elklaza nótó tómbapónda, wa zyón alzizi amanikda, akó zyóndü koke tame, zitülkus pamkolpama oya kolae kena esenónóm. ²¹ Nadü pama Godón amkoman bóktan ngarkwatódó ngyabenda, wa zyóndü kuri tame. Ene igósüm, sab emzyetórrre wagó, wa tóba tórrmen tulmil Godón amkoman angundi tómbapónda.”

Yesu akó Zon [Baptaes Bain] Pam

²² Ene kakóm, Yesu tóba umulbain olmalpükü Zudia prrobinsdü bangrinürr. Wa ola bar-rkyananbóka ngyabelórr inkü. Wa wezan yarilürr, pamkolpam baptaes nyónónóp. ²³ Zon ugón ta baptaes bain yarilürr Aenonóm, Salim basirrdügabi wirri kan koke, zitülkus ene pokodó arób nae kari koke yarilürr. Pamkolpama oyaka ogoblórr baptaes bainüm. ²⁴ Ini wa ngaen-gógópan bókama, Zonón tümün müótüdü angrin küsil nóma kwarilürr.

²⁵ Zonón ngibürr umulbain olmala darrü Zu pampükü ongyalóm bainóp wekwata, darrü pama [kolkal] ia baine Godón ilküpdü, nae-e aguldi. ²⁶ Da i Zonka we ogobórr, oya izazilóp wagó, “Umulbain pam, mankü ne pam yarilürr Zodan tobarr dakla dorrodó, abüsa nólgabi banikda, ma noanbóka apón namülnürrü, wa ta

baptaes baindase errkya, da blamana ama oyaka tótókdasko!”

²⁷ Zon ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Pama igósidi apadóda, oya God ne kla akyanda kwitümgab. ²⁸ E yaib kürü kuri kurrkrruarre, ka ne poko bóktan namülnürrü, ‘Ka ene [Kerriso] kokela, kürü oya singül kwata zirrkapónóp.’

²⁹ Kol nótó zumige, ene kol oyano. Oya gódam pam nótóke, wa nólógóp kwata zamngólda. Wa kari bagürwóm ta kokea, kol nótó zumige, oya bóktan nóma arrkrruda. Ka ta inzan, ka kari bagürwóm ta kokela.* ³⁰ Oya ngia wirri kwitüm ki bain kürükagab. Kürü ngia ki tüp aup!”

Ene Nótóke, Kwitümgab Nótó Tamórr

³¹ Zon akó igó bóktanórr wagó, “Ene nótóke, kwitümgabi nótó tamórr, wa blaman kol-pamdógab wirria. Tüpdügab nótó tamórr,† wa ini tüpane, akó tüpan elklazabkwata bóktanda, a ene nótó tamórr kwitümgabi, wa wirria blamandógab. ³² Wa we poko adrratóda,

wa ne kla esenórr akó arrkrrurr ola, da kol-pama ene bóktanán [küp koke apadódako].

³³ A ene bóktan nótó apadóda, wa kuri kar-kukus ine wagó, God amkomana. ³⁴ God noan zirrsapónórr, wa Godón bóktan amgolda, zitülkus God tóba Samu dudu akyanda. ³⁵ Aban [moboküpdü ubi] Olomdóma, da wa blaman elklaza oya tangdó we irrbünürr. ³⁶ Nadü oloma

* **3:29** Ini alap-alap bóktan oya küp módóga: Yesu kol amióg pama, Zon oya gódama. **3:29** Zon 1:20 † **3:31** Tüpdügab nótó tamórr: Zon tóbabóka apónnda. **3:35** Metyu 11:27; Luk 10:22

Godón Olom amkoman yangune, oya ngarkwat-koke arról asine. A oya Olom alzizi nótó amanikda, wa sab arról kokean esene, a Godón wirri ngürsil metat sab oyaka yarile.”

4

Yesu akó [Samarria] Kol

¹ Parrisia barrkrrurr wagó, “Yesu abün umulbain olmal azebdease akó [baptaes baine], a Zon wa tai abün koke.” ² (Yesu tüób darrü pam koke baptaes yónürr, wata oya umulbain olmalana baptaes bain kwarilürr.)* ³ Da Yesu ene poko nóma arrkrrurr, wa Zudia prrobins amgatórr, Galili prrobinsdü alkomólóm. ⁴ Wa wata Samarria prrobinsdüma wame.†

⁵ Da Samarria kugupidü, wa darrü wirri basirrdü abzilürr, ngi Sikarr. Zeikob tóba olom Zosepón ngaen ne tüp poko ekyanórr, we minggüpanan yarilürr. ⁶ Zeikobón nae badu ola yarilürr. Yesun tótókde genggorrama ipadórr, da nae badu minggüpanan popa we mórran-mórran bainürr. Ugón abüs singülküp yarilürr.

⁷⁻⁸ Oya umulbain olmala alo bumiógüm ogobórr basirrdü. Darrü Samarria kola nae aitüm ugón katókérr. Yesu oyabóka wagó, “Gyaurka kol, ia ma kürü nae koke kókyeno?”

⁹ Ene kola oyabóka wagó, “Ma Zu pamla, ka ma Samarria kolóla, da ma wa kürü naem iade

* **4:2** Zon ini bóktan opor wialómórr oya peba atang pamkol-pam umul-umulan ngitanóm. † **4:4** Aprrapórr God oya yalórr Samarria prrobinsdüma tótókóm Morroal Bóktan büdratóm.

4:5 Bwób Zitül 33:19; 48:22; Zosyua 24:32

atodóla?” (Zu pamkolpama Samarria pamkolpampükü koke dahirre.)[‡]

¹⁰ Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Ma ne umul nóma ki namüla, God ne kla akyanda, akó ini nótóke, marü wató atoda naem, ma oya ki imtina, da wa marü [ngarkwat-koke arról] akyan nae ki mókyene.”

¹¹ Ene kola oyaka bóktanórr wagó, “Wirri pam, marü go nae ait kurróp a sye ta babulamli! Nae badu ta kari kukurru kokea; ma wa ene ngarkwat-koke arról akyan nae nubó ito? ¹² Ia ma igó poko bóktanóm kaindóla, ma Zeikobk-agabi wirrila? Kibü abbobat Zeikob kibü ini nae badu wató tókyenóp. Wa tüób, oya simanal olmal akó oya [sip] a [gout] darrpan ini nae badudügabi nae onolórr.”[§]

¹³ Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Ini nae nótó nóma enóne, oya akó sab nae anóna ipüde. ¹⁴ Ka ne nae akyandóla nótó nóma enóne, oya sab myamem nae anóna kokean ipüde. Ka wa ne nae akyandóla, sab arrób naezan byamróke oyaka, akó oya sab ngarkwat-koke arról ekyene.”

¹⁵ Ene kola Yesunbóka wagó, “Wirri pam, kürü ene nae ugó kókya, kürü sab myamem nae anóna koke ia küpüde. Da ka sab myamem koke ia katoklo nae baitüm ini badudügab.”

[‡] **4:9** Zu pamkolpama Samarria pamkolpampükü koke dahirre, zitülkus tibiób alzizi bomandako. I ta darrpan kübüldügab koke enórre akó elorre. Errkya ene tonarr wata asine. **4:9** Ezrra 4:1-5; Niómaea 4:1-2 **§ 4:12** Samarria pamkolpama igó gyagüpitótók kwarilürr wagó, i Zeikobón olmalbobatalako.

16 Da Yesu oyabóka wagó, “Moba müör ugó ngyau, da kubó tolkomólamke!”

17 Ene kola Yesuka bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü go müör babula.”

Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Ma kürü amkoman poko kila, ma igó ne poko bóktóna wagó, ‘Kürü müör babula.’” 18 Ma 5 morwal bumiógrrü, a ma errkya ne pampükü ngyabendóla, wa marü amkoman müör koke-e. Ma kürü ene amkoman poko kila.”

19 Ene kola Yesunbóka wagó, “Wirri pam, ka marü kuri mómzyeta, ma prropetla!” 20 Kibü Samarria abalbobatala Godón ini podo* kwitüdü [ótók] kwarilürr. A e Zu pamkolpam igó bóktandakla wagó, ‘Wata Zerrusalem wirri basirr módóga, mi Godón we ki ótók kwarila.’”

21 Yesu oyabóka wagó, “Kol, kürü amkoman kangu, ene ngürra tótókda, pamkolpama sab myamem Ab ini pododó ó Zerrusalemóm koke ótók kwarile.†” 22 E Samarria pamkolpam umulókakla e noan ótókdakla. A ki Zu pamkolpam umulakla ki noan ótókdakla, zitülkus zidbaina Zu pamkolpamdógabi tótókda. 23 Ene ngürra tótókda, da tai ainiga, da amkoman nidi ótókdamo, Godón Samua nolngomólnórre Ab ótókóm amkoman tonarre, zitülkus Aba pamkolpam byamkünda oya inzan nidi ótókdamo.

* **4:20** podo: Ene wirri podo Samarria prrobins kugupidü yarilürr. Oya ngi módóga: Gerrizim. † **4:21** Yesu Godón Samuan tótókankwata bóktan yarilürr, Pentakost ngürr nóma yarile. Godón Samua nóma tame, pamkolpama sab Godón yagürnórre popa pokodó.

24 God Samua, da oya nidi ótókdako, i oya amkoman samu-i akó amkoman kwata ótóknórre.”

25 Ene kola Yesunbóka wagó, “Ka umulóla ene Mesaya sab tame, [Kerrisonbóka] noan ngilian-dako. Wa nóma tame, kibü blaman kla sab wató tüzazilórre.”

26 Yesu oyabóka wagó, “Ka wata módóglá, marüka nóto bóktandóla.”

27 Ene pokoandó, Yesun umulbain olmala ugón tübabzilürr. I barrkürrürr wa kolpükü nóma bóktan yarilürr. A ene umulbain olmaldógab darrüpa ta Yesun koke imtinürr, “Marü ubi larógóma?” akó, “Ma ene kolpükü iade bóktandóla?”

28 Ene kola tóba mariti tónggapórrón nae bele ola amgatórr, basirrdü we alkomólórr. Pamkolpambóka wagó, 29 “Yao, ene pam asenóm togob! Kürü blaman kla kile, ka ne kla tómbapón namülnürrü. Da ene Kerriso ia amkoman módóga?” 30 Da módóga, i tibiób basirrdügab we bausürr, da Yesuka we ogoblórr.

31 Pamkolpam kwat-kwat nóma koralórr, umulbain olmala Yesun yatop wagó, “Umulbain Pam, gyaurka, ma ugó elo!”

32 Wa ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü alo asine alom, yabü darrü umul babula enekwata.”

33 Da umulbain olmala tibiób we bamtinónóp wagó, “Ia darrü pama simarrue alo kla?”

34 Yesu ibübóka wagó, “Kürü alo módóga, Godón ubi tómbapónóm akó oya zaget alakónóm, wa kürü ne kla küliónürr tómbapónóm. 35 E errkya bóktandakla wagó, “Tokom melpal kakóm, ene ma apap abül

ngarkwat yarile'. Da ka yabü igó byaldóla, bwób tai ngakónam: errkya apapa kuri twóngrine, gaodóma abülüm. ³⁶ Da nadü pama abülða, wa wata errkyadan tóba darrem apadóda. Wa ene küp† ngarkwat-koke arrólóm kwób asuda. Nótó aritóda akó nótó abülða,§ i sab darrpan pokodó barnginwómdü namüli. ³⁷ Ini bóktan amkomana: darrü pama wa aritóda, darrüpa ma abülða. ³⁸ Ka yabü abülüm zirnapónarre didiburrdü. Yadi koke zaget kwarilnürü, a ngibürra zaget kwarilür. E wata ibünüm zagetan küp dakabyóndakla.”

³⁹ Ene basirrdü abün Samarria pamkolpama Yesun amkoman yangunónóp, zitülkus ene kola ne poko adrratórr Yesunbóka wagó, “Kürü bla-man kla kile, ka ne kla tómbapón namülnürü.” ⁴⁰ Da ene Samarria pamkolpama oyaka nóma togobórr, i oya imtinónóp ola arrmatóm, da wa ola nis ngürr nümanikür.

⁴¹ Yesun bóktandógab oya akó abüna amkoman we yangunónóp. ⁴² Da i ene kol we wilóp wagó, “Ki oya amkoman kuri yangurre, igósidi koke ma ne poko adrrüta, a ki kib kuri barrkrrua, da ki umulakla wa amkoman ini tüp Zidbain Pama!”

Yesu Kingan Zaget Paman Siman Olom Dólóng Yónür

⁴³ Ene nis ngürr kakóm, wa olgabi wamórr Galili prrobinsdü. ⁴⁴ Yesu ngaen tüóbzan

† **4:36** küp wa pamkolpambóka apónða, Yesun nidi amkoman angundako. § **4:36** nótó aritóda akó nótó abülða, wa ibübóka apónða, Godón zaget nidi tómbapóndako.

bóktanórr wagó, “Tóbanan basirrdü prropet wirri ngi koke atendako.”* 45 Da Yesu Galili prrobinsdü nóma түbzilürr, pamkolpama oya sisingül akyenóp, zitülkus i blamana ogobórr Zerrusalem, da nósenóp wa ne elklaza tómbapón yarilürr [Büdül Kórzyón Tóredó].†

46 Yesu akó Keina basirrdü alkomólórr Galili prrobinsdü, wa nae waenóm ne imzazilürr. Darrü kingan‡ zaget pam ola asi yarilürr. Oya siman olom azid yarilürr Kaperrna-um wirri basirrdü. 47 Ene pama nóma arrkrrurr wagó, Yesu Zudiagab kuri alkomóle Galili, wa oyaka we wamórr. Yesun imtinürr Kaperrna-um tótókóm tóba olom dólóng ainüm, zitülkus wa бүдүл kari poko yarilürr. 48 Yesu ene pambóka wagó, “E kürü amkoman koke kangunane, kókóta e [wirri tulmil] nósenane Godón arüng pupainüm akó kókóta e [asen-koke tórrmen] nósenane, da e kürü igósidi amkoman kangunane.”

49 Ene kingan zaget pama Yesunbóka wagó,

* **4:44** Godón Bukbóka wirri umul pam tai umul kokeako wagó, Yesun tóbanan pamkolpam ia Galili, ta ia Zudia pamkolpam koralórr, zitülkus wa Zudia Prrobinsdü tómtómólórr akó Galili Prrobinsdü ngyaben yarilürr. Wata ngibürra Yesun amkoman yangunóp, zitülkus wa ne [arüng tonarr] tómbapón yarilürr. A Samarria kolpama Sikarr basirr kugupidü oya amkoman yangunóp wagó, wa Kerriso-e (4:40–42). Ene umulürründügab, da i oya barnginwómpükü ipüdóp. **4:44** Metyu 13:57; Mak 6:4; Luk 4:24 † **4:45** Galili pamkolpama Yesun barnginwómpükü esenóp, zitülkus i esenóp Yesu Zerrusalemóm ne wirri elklaza tómbapón yarilürr Büdül Kórzyón Tóredó. Igó ngarkwatódó koke wagó, wa Kerriso-e. **4:45** Zon 2:13-25 ‡ **4:46** Ene king aprrapórr Errod Antipas yarilürr.

“Wirri Pam, kankü tam, kürü oloma kena nurrótók!”

⁵⁰ Yesu oyabóka wagó, “Ugó wam, marü siman oloma sab ngyabene!”

Yesu ene pam ne bóktan opor ekyanórr, amkoman yangunürr, da we wamórr. ⁵¹ Darrü ngürr, wazan basirrdü alkomólórr, kwat-kwat, oya tóba zaget pama semrrónóp ini bóktanpükü wagó, “Marü oloma sab ngyabene!”

⁵² Wa ibü nümtinóp wagó, ia nadü abüs ngarkwat yaril, oya oloma nóma dólóng baine. I bóktan yalkomólóp wagó, “Sim simam, abüs küp darrpan nóma yaril, ene güb tórrngóna oya ugón amgüte.” ⁵³ Ene siman oloman aban ngambangólórr wagó, wata we abüs ngarkwat yaril Yesu oya nóma yalórr wagó, “Marü siman oloma sab ngyabene!” Wa tüób, akó tóba blaman müótan kolpama Yesun amkoman igósidi yangunóp.

⁵⁴ Ini wa nis ngim wirri tulmil yarilürr Yesu ne kla tólaelórr Godón arüng pupainüm Galili prrobinsdü, wa Zudia prrobinsdügab nis ngim nóma alkomólórr ama Galili.

5

Yesu Pam Dólóng Yónürr Nae Badudü

¹ Ene kakóm, Yesu Zerrusalem wirri basirrdü wamórr, zitülkus Zu pamkolpamab tóre yarilürr. ² Zerrusalem wirri basirrdü, [Sipab] Barrbün Mamtae minggüpanandó, ene pokodó

nae badu yarilürr. Ibruru bóktane Betzatabóka* ngilianónóp. Ene prran blaman kókó 5 murr müóti kal-kal angórrón yarilürr.

³ Abün azid pamkolpama ene nae badu müót murrdü we ut koralórr: ilküp murrbausürrün pamkolpam, kolae wapór pamkolpam, akó pamkolpam nibiób wapór bidal akó sarrpi byórrün koralórr.† ⁵ Darrü pam ola asi yarilürr, 38 pailüm azid nóto balmilülürr. ⁶ Yesu ene pam ola utüdi esenórr. Wa umul yarilürr, ini pama kari ngarkwat koke kuri azid balmil yarilürr. Da oya we imtinürr, “Ia marü ubi dólóng bainüma?”

⁷ Ene azid pama bóktan yalkomólórr wagó, “Wirri Pam, kürü badudü angrin pam babula ini pokodó, naea nóma balkomenda. Ka badudü tótókóm nóma kaindóla, kubó ma darrüpa ngaen-gógópan wató abine nae badudü.”

⁸ Yesu oyabóka wagó, “Ugó bupa! Moba nyórr ipa, da agólóm ugó bai!” ⁹ Dümdüman ene pama we dólóng bainürr, tóba nyórr ipadórr, da agólóm we bainürr.

Ini pokoa [Sabad] ngürrdü tómbapónórr.

¹⁰ Da Zu wirri ngi pama ene pam ilóp,

* **5:2** Betzata: Ngibürr Grik bóktane tange wibalómórrón pebadó, Betzata ngi angrirrüna; ngibürrdü Betesda, ngibürrdü ma Betsaeda. † **5:3** Ngibürr Grik bóktane tange wibalómórrón pebadó, atang poko 3b a 4 asinamli. Igó bóktandamli wagó, “3b I blamana nae balkomenóm akyan kwarilürr. 4 Zitülkus módóga, ngibürr ngürr, Godón darrü anerrua kwitümgabi tibilürr ene nae badu alkomenóm. Da ene kakóm, ngaen-gógópan nóto anggóbóle ene badudü, ene paman azida wata ugósan kuri blakóne.”

azidüdügab nótó dólóng bainürr, wagó, “Ini wa Sabada! Marüka gyabia, ma moba nyórr inizan ódóddóla!”

¹¹ Wa ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü ne pama dólóng kine, kürü wató kile wagó, ‘Moba nyórr ipa, da agólóm ugó bai!’ ”

¹² Da Zu wirri ngi pama oya imtinóp wagó, “Ene pam ia nótóke, marü ini poko tólaelóm nótó mile wagó, ‘Moba nyórr ugó ipa, da agólóm ugó bai?’ ”

¹³ Ne pama dólóng bainürr wata darrü umul babul yarilürr Yesu nótóke, zitülkus Yesu we bamrükürr oyakagab; ene pokodó, abün pamkolpam kwarilürr.

¹⁴ Ene kakóm, Yesu ene pam akó [Godón Gyabi Müótan] kal akólórrón pul basirrdü esenórr. Oyabóka wagó, “Turrkrru! Ma errkya kuri dólóng baina, da kolae tonarr tómbapón ugó piküp bai, ó sab marüka amkoman kolaeen pokia tómbapóne!”

¹⁵ Ene pama olgabi we wamórr, Zu wirri ngi pam nüzazilóp wagó, “Ene Yesu yaril, kürü nótó dólóng kine.” ¹⁶ Da i Yesun wirri müp alión we ngarkwat bókyenóp, zitülkus wa ene pam Sabad ngürrdü dólóng yónürr. ¹⁷ A Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü Aba wata metat zagetóda, da ka ta inzan zagetdóla!”

¹⁸ Ini bóktan pokodó, Zu wirri ngi pama arüng bóktan ingrinóp Yesun бүдүлүмүкү amkalóm. Sabad gida alkamüldi, ene kla tebean koke. Yesu akó igó ne poko bóktanórr wagó, God oya

tóbanan Abe. Inzan bóktande, wa tóba Godzan bainürr.

Godón Oloman Wirri Arünga Abdógab Tamórr

¹⁹ Da Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: Olom gaodó kokea darrü kla tónggapónóm tóba ubidü; wa we kla tómbapónnda, wa ne kla asenda Aba ne kla tólbaelda. Zitülkus módóga, Aba ne kla tómbapónnda, Oloma kubó dadan kla tólbaele. ²⁰ Zitülkus Aban [moboküpdü ubi] wirria Olomdó, da Aba Olom amtyanda blaman kla wa ne kla tómbapónnda. Ini wa kari-kari [arüng tonarr] yari. Wa sab Olom emtyene wirrian arüng tonarr tómbapónóm. E sab blamana gübarirr baenglo. ²¹ Zitülkus módóga, Aba бүдүл pamkolpamzan arsinda akó ibü arrólan aliónda ngyabenóm, da ene ta inzana: oya Oloma ta arról kuri nülrre oya ubi nibióbkamóma. ²² Aba darrü olom sab koke zaz ine.† Wa ene zaz bain zaget Olom kuri ekyanórr. ²³ Ene igósüm, blaman pamkolpama sab Olom wirri ngi aterre, izan Ab wirri ngi atendako. Nadü pama Olom wirri ngi koke atele, ene ta inzana: wa Ab wirri ngi koke atenda, Olom nótó zirrsapónórr pamkolpamdó.

²⁴ “Ka yabü amkoman poko byaldóla: nadü pama kürü bóktan arrkrruda akó amkoman

† **5:22** Godón zaz ain bóktanán küp módóga: pamkolpam byalóm [ngarkwat-koke arróldó] tótókóm akó ngarkwat-koke бүдүлдү тóтókóm, we ngarkwatódó, ma ia Yesun mamóan namülnürrü o koke.

angunda kürü nótó zirrkapónórr, oya ngarkwat-koke arról asine. Wa zaz ain pokodó myamem koke wame, a wa бүдүлдүgab kuri tubrranórr ama ngarkwat-koke arróldó. ²⁵ Ka yabü amkoman poko byaldóla: ene tonarra tótókda - da yóni, kuri tame - бүдүла sab Godón Oloman bóktan barrkrrue. Da nidi barrkrrue, i sab ngyabenórrre, ²⁶ zitülkus Ab arról zitüla. Da ene ta inzana, Aba Olom ene arüng kuri ekyene; Olom errkya ta arról zitüla. ²⁷ Aba Olom ta ene arüng kuri ekyene, pamkolpam zaz bainüm, zitülkus wa Pamkolpamab Olome. ²⁸ Da e gübarirr aenggu ini bóktandó, zitülkus ene tonarra tótókda, blaman бүдүла sab oya bóktan bómgól barrkrrue, ²⁹ akó sab tibiób gapókdógab tübarsile. Morroal tonarr nidi tómbapónónóp, i sab tübarsine ngarkwat-koke arróldó. A kolae tonarr nidi tómbapónónóp, i ta sab tübarsine, zaz bain pokodó tótókóm.

Amkoman Bóktan Yesunkwata

³⁰ “Ka gaodó kokela darrü kla kólbanan arüngi tónggapónóm. Kürü God enezan ayalda pamkolpam zaz bainüm, ka tónggaponó. We ngarkwatódó, kürü bóktan dümdüma, zitülkus kürü ubi kokea kólba bagürwóman ngibtanóm, a oya, kürü nótó zirrkapónórr.

³¹ “Ka ne kólbabóka nóma adrrat namulo, ene igósidi kürü bóktanán küp gaodó kokea yabü amkoman angunüm. ³² God asine,§ kürü nótó pupainda pamkolpamdó. Ka umulóla ene

5:29 Daniel 12:2 **§ 5:32** God asine, Grrik bóktane ma inzan angrirrüna: “Darrü Pam asine, ...”. Ene wa Godónbóka apón yarilürr.

bóktan opor, wa ne poko bóktanda kürübóka, ene amkoman bóktana. ³³ E yabiób bóktan bamtül pam Zonka zirrnáponarre, da wa kürükwata amkoman bóktan pupo ninóp. ³⁴ Ka paman bóktandó koke ngambangóldóla kürü pupainüm. Paman bóktan tai gaodó kokea. A ka wa Zonónkwata bóktandóla, igósüm e sab kürü amkoman kangunane akó zid bainane. ³⁵ Zon zýón klamzan baeb yarilürr, akó zýón bapólórr yabüka, da yabü ubi karianbóka asi yarilürr ene zýón barnginwómi apadóm; a ngibürr melpal kakóm, yabü ubia ugón blakónórr. ³⁶ Zon kürükwata bóktanórr pamkolpamdó, kürü pupainüm. A kürü wirrian kla asine Zonón bóktandógab: ka küób ne zaget tómbapóndóla. Kürü Aba ne zaget küliónürr tómbapónóm, ene pupainda Aba ta kürü zirrkapónórr. ³⁷ Aba kürü tüób zirrkapónórr, da wa ta kürübóka apón yarilürr. E oya bóktan bómgóll kokean kuri barrkrrua ó oya obzek ta kokean kuri esenane. ³⁸ Akó e oya bóktan moboküpdü koke gangga arrbündakla, zitülkus wa noa zirrsapónórr, e ta oya amkoman koke angundakla. ³⁹ E Godón Buk bótangdakla umul apadóm. E igó gyagüpitótókdakla wagó, e sab ngarkwat-koke arról olgabi esenane. A ene Buka wa kürübóka apónnda! ⁴⁰ Da e ta kokeanómakla kürüka tótókóm, kürükagab ene arról apadóm.

⁴¹ “Ka pamkolpam koke ok baindóla kürü ngi wirri kwit amngyelóm. ⁴² Ka umulóla e ia pamkolpamakla! Yabü moboküpdü Godka ubi

babula! ⁴³ Ka wa kólba Aban ngidü tamórró, da e ma kürü koke apadóda. A darrü pama ne nóma tame tóba ngidü, e ma sab oya morroal ipüdane! ⁴⁴ E ok aindakla yabiób darrpan-darrpanab ngi wirri kwitüm bainüm, a e igó koke amkündakla, God tüób yabü darrpan-darrpanab ngi wirri kwitüm baina, darrpanan God nótoke. Da e wa kürü amkoman ia kangunane? ⁴⁵ E gyagüpitótókgu wagó, Ab sab kótó izazilo igó, e kolae tonarr pamkolpamakla. Darrü pam asine, e noaka ngambangólarre yabiób bódlangóm: Moses, da wa yabü kolae tonarr kuri pupo nirre! ⁴⁶ E Mosesón ne amkoman nóma ki yangunane, e ta ene kürü amkoman ki kangunane, zitülkus wa kürükwata wialómórr. ⁴⁷ Zitülkus e amkoman koke yangunarre wa ne poko wialómórr, da e amkoman ia yangunane ka ne poko bóktandóla?”

6

Yesu 5,000 Pam Ngabyónürr (Metyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Ene kakóm, Yesu Galili Malu* dakla dorrodó banikürr (darrü ngi módóga: Taebirrius Malu). ² Abün pamkolpama oyaka zutalórr, zitülkus i oya esenóp, wa [wirri tulmil] ne tómbapón yarilürr Godón arüng pupainüm, azid pamkolpam nóma dólóng nyónónóp. ³ Yesu podo kwitüdü kasilürr, mórran-mórran bainürr tóba umulbain olmalpükü. ⁴ [Büdül Kórzyón

* **6:1** Galili Malu wa wirri mülkószana. Oya nae naeana, kapórr kokea.

Tóre] minggüpanan yarilürr, Zu pamkolpamab wirri tóre. ⁵ Yesu nóma yazilürr, wa wirri pamkolpamab ngoro nósenóp tóbaka tótókde, da wa Pilipün imtinürr wagó, “Mi ia ngarkwatódó brred nubó bumigrre ini abün pamkolpam ngabyónüm?” ⁶ (Yesu ini poko ugósüm bóktanórr Pilipün apókóm; wa umulürrün yarilürr wa ne poko ki tónggapóne.)

⁷ Pilip Yesuka bóktan yalkomólórr wagó, “Mibü ne 200 [silba] mani küp† asi nóma ki kwarile, ene ngarkwat ta gaodó koke ki yarile brred bumiógüm, blaman ini pamkolpamab kari poko alom!”

⁸ Oya darrü umulbain oloma Endrru, Saemon Pitan narezoret, wagó, ⁹ “Darrü kari siman olom yóni. Oya 5 barrli brredako akó nis wapiamli. Da ia kubó ne ngaru apóne ini abün pamkolpamdó?”

¹⁰ Yesu ibü nilóp wagó, “Pamkolpam mórran-mórran ninam.” Ene pokodó abün opopor koralórr, da blamana we bobrranórr. Pam ngarkwat kókó 5,000 yarilürr.‡ ¹¹ Yesu ene brred yazebórr, Godón eso ekyanórr, da pamkolpam nüliónónóp ola nidi bobrralórr. Wapi nis ta wa dadanzan nangónórr, tibiób alo ubi ngarkwatódó. ¹² I blamana ngarkwatódó nóma

† **6:7** silba mani küp: Grik bóktane ma inzan angrirrüna: denarii. Ene tonarrdó, darrpan zaget pama darrpan silba mani küp ipadórr darrpan ngürrdü. 200 denarii azebóm, wa aprrapórr 7 melpalóm zaget yarilürr. ‡ **6:10** Zu pamkolpama olommokur pamzan ngakan kwarilürr, i 12 pail ama kwit. Kol a olmal go asi kwarilürr, da wata paman etóngóp.

elop, Yesu tóba umulbain olmal nilóp wagó, “Bamirrün alo poko kwób isuam. Darrü pocoa koke ki kolae bai.” ¹³ Da i blaman nóma kwób isuóp darrpan pokodó, umulbain olmala blaman kókó 12 alóp murrnausóp, pamkolpama ne kla elop, ibü amirrün alo poko.

¹⁴ Pamkolpama nóma esenóp Yesu ini ne wirri tulmil tónggapónórr Godón arüng pupainüm, i ola bóktan kwarilürr wagó, “Amkoman, ini wa ene Prropete, ini tüpdü nótó ki tame!” ¹⁵ Yesu umul bainürr wagó, pamkolpama oya tibiób arüangi apadóm kain kwarilürr king ngi atenóm, da wa akó pododó tebe püóran we wamórr.

*Yesu Nae Kwitana Tótók Yarilürr
(Metyu 14:22-23; Mak 6:45-52)*

¹⁶ Abüsa nóma bótaorr, Yesun umulbain olmala maludü we babinürr. ¹⁷ Da i butüdü we bamselórr. Irrüba nóma tumzikürr, Yesu ibüka tótók wata küsil yarilürr, da i we bazebórr. Malu we baurrlürr Kaperrna-um wirri basirrdü tótókóm. ¹⁸ Ugón ma wirri arüng wóra tubsolürr, da malua tai kolae bainürr. ¹⁹ Umulbain olmala krrabe nóma atül kwarilürr 5 ó 6 kilomitam, i Yesun esenóp but ngorram aindi, nae kwitana tótókde. I kari gum ta koke kwarilürr. ²⁰ A Yesu ibüböka wagó, “Ini kótókla. E gumgu!” ²¹ Da i we ubi bainóp oya butüdü agasilüm. Dümdüman i malu dakla dorrodó we babzilürr, i nóla ogoblórr.

Pamkolpama Yesun Amkün Kwarilürr

²² Darrü ngürr, malu dakla dorrodó i ne pamkolpam nümügütóp, ibüka gyagüpitótóka tamórr wagó, sim ene wata darrpan but yaril,

da Yesu tóba umulbain olmalpükü koke kasile. I wata tibi ogobe. ²³ Ngibürr Taebirrius wirri basirr buta ugón we serrenóp malu katedó, Lod eso ne ekyanórr akó pamkolpama brred ne pokodó elop. ²⁴ Pamkolpama nóma esenóp, Yesu tóba umulbain olmalpükü we babul yarilürr, da i ene butüdü we bamselórr, ama Kaperrna-um wirri basirrdü ogobórr Yesun amkünüm. §

Yesu [Ngarkwat-koke Arról] Akyan Brreda

²⁵ Pamkolpama Yesu nóma esenóp malu dakla dorrodó, oyabóka wagó, “Umulbain Pam, ma wa aini nóma tama?”

²⁶ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: ka kuri umul baina e kürü igósidi koke amkündakla, e kürü ne wirri tulmil nósenarre Godón arüng pupainüm; a e wa kürü amkündakla, zitülkus e kuri bikóm por bainane, e brred ne kla ololnórró. ²⁷ E tüpan alo klamóm zagetgu; ene wa sab kolae baine. A e wa ngarkwat-koke arrólan alo klamóm zaget apónam, da inzan alo, ka, Pamkolpamab Olom nótókla, sab kótó nüliónünümo, zitülkus Aba God kürü ene timam kuri kótene.”

²⁸ Da i Yesun imtinóp wagó, “Ene zaget ia larógako, Godón ubi ki ne kla tómbapón kwarilo?”

²⁹ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Godón ubi módóga, e oya amkoman yangunane, wa noan zirrsapónórr.”

§ 6:24 Kaperrna-um wirri basirr, Yesun ngayaben basirr yarilürr.

³⁰ Da i oyaka bóktan yalkomólóp wagó, “Ia ma nadü wirri tulmil tónggaponó Godón arüng pupainüm, ki kubó eserre, da marü ki igósidi amkoman mangurre? Da ia? Ma ia inzan wirri tulmil tónggaponó, ³¹ kibü abalbobatala mana* nóma alo kwarilürr ngüin-koke bwóbdü? Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó, ‘Wa ibü kwitümgab brred nülinóp alom.’”

³² Yesu pamkolpam nilóp wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: ene Moses koke yarilürr, yabü kwitümgab brred nótó nülinóp, a kürü Aba wató amkoman kwitümgab brred aliónda. ³³ Godón brred watóke, kwitümgabi nótó tübinürr, akó ini tüp arról nótó akyanda.”

³⁴ Da i oya imtinóp wagó, “Wirri pam, ma kibü blaman tonarr ene brred tülinünüm!”

³⁵ Yesu ibü inzan nilóp wagó, “Ka arrólan brredla. Kürüka nótó tame, oya sab myamem aloana kokean ipüde, ó kürü nótó amkoman kangune, oya sab myamem nae anóna kokean ipüde. ³⁶ Ka yabü enezan nilarre: e wa kürü asen koralnórró, da e ma kürü amkoman koke angundakla. ³⁷ Kürü Aba ne blaman pamkolpam küliónürr, sab kürüka togobe. Ka sab darrü pam kalkuma kokean amaniko kürüka nidi togobe. ³⁸ Zitülkus módóga, ka kólba ubi elklaza tómbapónóm kwitümgab koke tibirrü, a ka oya ubi elklaza tómbapónóm tamórró, kürü nótó zirrkapónórr. ³⁹ Kürü nótó zirrkapónórr,

* **6:31** mana plaoazan klama, God Israael pamkolpam ne klame ngabyón yarilürr [ngüin-koke bwóbdü] (Bazeb Tonarr 16:4).

6:31 Bazeb Tonarr 16:4; Wórr Peba 78:24, 25

oya ubi kokea ka darrü pam koke imruko wa kürü ne pamkolpam küliónürr, a ene ka sab ibü büdüldügab irsino dómdóm ngürrdü. ⁴⁰ Kürü Aban ubi inzanóma, Olom nidi eserre akó amkoman yangurre, sab ngarkwat-koke arról eserre. Ka sab ibü arróldó irsino dómdóm ngürrdü.”

⁴¹ Da Zu pamkolpama ola murrkurr akr-ran kwarilürr Yesunkwata, zitülkus wa igó bóktanórr wagó, “Ka brredla,† kwitümgabi nóto tübinürr.” ⁴² Da i tibióbka we bóktanónóp wagó, “Ia módóga Yesu, Zosepón olom? Mi umulakla oya ab akó aip, da wa inzan errkya iade bóktóne wagó, wa kwitümgabi tübinürr?”

⁴³ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “E yabiób murrkurr bókr-ran-gu kürükwata. ⁴⁴ Darrü pam gaodó kokea kürüka tótókóm, ngarkwat kókó kürü Aba, kürü nóto zirrkapónórr, kürü minggüpanan wató sidüde, da ka sab oya dómdóm ngürrdü büdüldügab irsümulo. ⁴⁵ Prropetab Pebadó igó wialómórróna wagó, ‘Blaman pamkolpam God sab umul nyónórre.’ Nadü pamkolpama Aban bóktan arrkrrudako akó umul apadódako oyakagab, sab kürüka idi togobe. ⁴⁶ Ini igó poko kokea wagó, darrü pama Ab esenórr. Koke. Godkagab nóto tamórr, darrpana Ab wató esenórr. ⁴⁷ Ka yabü amkoman poko byaldóla: kürü nadü pama amkoman angunda, oya ngarkwat-koke arról asine. ⁴⁸ Ka arrólan brredla. ⁴⁹ Yabü abalbobatala mana alo kwarilürr ngüin-koke bwóbdü,

† **6:41** brred Zu pamkolpamab blaman ngürran alo kla yarilürr.
6:45 Aesaya 54:13

da i ma nurrbarinürr solodó. ⁵⁰ Ene brred yóni, kwitümgab nótó tamórr. Wa igó ngarkwatódóma, nadü pama elo-e oyakagab, wa sab kokean nurrótóke. ⁵¹ Ka küób módóglá arrólan brred, kwitümgabi nótó tamórró. Pama ne ene brred nóma elo-e, wa sab ngarkwat-koke ngyabele. Ka ne brred ekyeno, ene kürü бүb murre, ka sab ini түp ekyeno pamkolpam arról aliönüm.”

⁵² Zu pamkolpama tibiób ongyaltongyalóm we bainóp wagó, “Ini pama wa mibü tóba бүb murr ia түlirre alóngóm?”

⁵³ Ibü bóktandógabi Yesu ibübóka wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: e ne Pamkolpamab Oloman бүb murr koke nóma elóngane akó oya óe koke nóma enónane, igósidi yabüka sab arról babul yarile. ⁵⁴ Nadü pama kürü бүb murr elóngé akó kürü óe enóne, oya ngarkwat-koke arról asine. Dómdóm ngürrdü ka sab oya irsümulo бүdüldügab. ⁵⁵ Kürü бүb murr ne klame, wa amkoman alo klama, akó kürü óe ne klame, wa amkoman anón klama. ⁵⁶ Nadü pama kürü бүb murr elóngé akó kürü óe enóne, wa kürü бүbdüma, akó ka ta oya бүbdümla. ⁵⁷ Kürü arról Abazan zirrkapónórr, akó kazan ngyabendóla oyabókamde, da ene ta inzana: nadü pama kürü kólóngé, wa sab ngyabene kürübókamde. ⁵⁸ Da ene brred yóni, kwitümgab nótó tamórr. Ini inzan brred kokea yabü abalbobatalazan ne kla elop, da i wa nurrbarinürr solodó. A ini brred nadü pama elo-e, wa sab ngarkwat-koke ngyabele.”

⁵⁹ Yesu ini poko [Zu pamkolpamab kwóbbazen

müötüdü] umulbain yarilürr, wa Kaperrna-um wirri basirrdü nóma yarilürr.

Ngarkwat-koke Arrólan Bóktan

⁶⁰ Abün Yesun umulbain olmala ini bóktan nóma barrkrrurr, da bóktan kwarilürr wagó, “Oya umulbain kari müp ta kokea. Gaodó ia nótóke apadóm?”

⁶¹ Yesu tüób umul bainürr, oya umulbain olmala murrkurr bóktan kwarilürr, wa ne poko bóktan yarilürr. Yesu ibübóka wagó, “Ia yabü ini bóktana kolae gyagüpitótók nülirre?

⁶² Da e ia gyagüpitótókdakla: yabüka ia yarile, e ne sab kürü, Pamkolpamab Olom nótókla, nóma kósenane ola kasildi, ka ngaen nóla namülnürrü? ⁶³ Godón Samua arról akyanda; paman arüing oya küp babula. Ka yabüka ne poko bóktóna, ene bóktandó Godón Samu akó arról asine. ⁶⁴ A e ngibürra amkoman koke bangundakla.” (Yesu wata zitül pokodógab umul bainürr ene nidi kwarilürr amkoman bangun-koke, akó oya sab wirri pamab tangdó nótó ingrine.)

⁶⁵ Yesu akó bóktanórr wagó, “We zitülkUSDügab, ka yabü igósidi nilnünüma: myamem darrü pam gaodó kokea kürüka tótókóm, kókóta Aba popadan ine kürüka tótókóm.”

⁶⁶ We zitülkUSDü, ene tonarrdógab, oya abün umulbain olmala we amgütóp; oyaka myamem koke zutalórr. ⁶⁷ Da wa akó 12 umulbain olmal nümtinóp wagó, “A yadi, e ta ia tótókóm kaindakla?”

⁶⁸ Saemon Pita Yesuka bóktan yalkomólórr wagó, “Lod, ki myamem noaka ogobo? Marüka

go ngarkwat-koke arról bóktanako. ⁶⁹ Ki marü amkoman kuri mangurre akó umul bairre ma Gyabi Olomla, Godkagab nótó tamórr.”

⁷⁰ Yesu ibüka bóktan we yalkomólórr wagó, “Ini 12 yabü ka kuri yazeba. A yabükagab darrüpa oya [debóla] alngomólda!” ⁷¹ Wa Zudas, Saemon Iskarriotón olom, oyabóka apón yarilürr. Enana wa darrü Yesun umulbain olom yarilürr, Yesun wirri pamab tangdó sab wató ingrine.

7

Yesun Simanal Zoretal

¹ Ene kakóm, Yesu Galili prrobins kugupidü bwób-bwób we agóltagól yarilürr; wa Zudia prrobins kugupidü agóltagólóm koke yarilürr, zitülkus Zu wirri ngi pama oya amkalóm ola akyan kwarilürr. ² Zu pamkolpamab Palae Müót Tóre* minggüpanan yarilürr, ³ da Yesun simanal zoretala oyabóka wagó, “Ini poko ugó amgat, ama Zudia prrobinsdü wam. Ene igósüm, marü umulbain olmala sab móserre, ma sab ne arüng tórrmen tómbapón namulo. ⁴ Darrü oloma elklaza anik-anik koke tómbapóne, oya ubi ne nóma yarile pamkolpama asenóm wa ne kla tómbapónda. Zitülkus ma ini elk-laza tólbaeldóla, ma moba pupo bai ini tüpdü pamkolpamdó!” ⁵ (Oya tóbanan simanal zoretala

* **7:2** Palae Müót Tóre wa inzan tórea, abalbobatal gyagüpi amanóm, [ngüin-koke bwóbdü] nóma agóltagól kwarilürr 40 pail kugupidü. Ini tórea 7 ngürr azebda. Palae müót tómbapóndako ngyabenóm. **7:2** Lebitikus 23:34; Duterronomi 16:13

ini poko bóktanónóp, zitülkus i oya ta amkoman koke yangunóp.)

⁶ Yesu ibübóka wagó, “Kürü amkoman ngarkwat† koke kuri semrróne. A yabüka blaman ngürr wata dümdümako darrü kla tónggapónóm. ⁷ Tüpan darrü zitülkus babula yabü alzizi amanóm, a wa kürü alzizi amanikda, zitülkus ka metat bóktandóla tüpankwata wagó, oya tórrmen tulmil kolaeanako. ⁸ E ogobke tóredó! Ka wa koke kasildóla, zitülkus kürü tótók ngarkwat koke kuri semrróne.” ⁹ Wa ene poko nóma bóktanórr, da wa Galili prrobinsdü ola burrmatórr.

Yesu Palae Müót Tóredó

¹⁰ Ene kakóm, Yesun simanal zoretala we ogobórr Palae Müót Tóre pokodó. Wa solodó anik-anik tebe-tebe we wamórr tóredó, we zitülkusdü, oya pamkolpama koke ki eserre.

¹¹ Zu wirri ngi pama oya amkün kwarilürr ene tóredó. I nümtinónóp wagó, “Ene pam ia nega?”

¹² Ene pokodó, blaman pamkolpama bünyón ikik kwarilürr oyakwata. Ngibürra wagó, “Wa morroal pama.” Ngibürra go wagó, “Koke. Wa kolae pama. Wa pamkolpam ilklió aliónda.”

¹³ Darrü pama panzeana kokean bóktanórr oyakwata, we zitülkusdü, i Zu wirri ngi pamab gum kwarilürr.

¹⁴ Palae Müót Tóre dadamüz ngürr nóma yarilürr, Yesu [Godón Gyabi Müótan] kal

† **7:6** kürü amkoman ngarkwat: Yesu aprrapórr tóba [Büdül Kórzyón Tóredó] tótók ngarkwatbóka apón yarilürr, ta ia tóba zagetbóka apón yarilürr, God oya ne kla siliónyürr.

akólórrón pul basirrdü ugón bangrinürr. Wa pamkolpam umulbain we bókyanórr. ¹⁵ Da Zu wirri ngi pama gübarirr aengóp. We bóktanónóp wagó, “Ini pam kari umul ta kokea, a wa go tüób umulbain pokodó kokean wamórr!”

¹⁶ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka ne kla umul baidóla, kürükagabi kokeako, a ene oyakagabiako, kürü nótó zirrkapónórr. ¹⁷ Nótó ubi baine Godón ubi tómbapónóm, wa sab emzyete, ia kürü umulbaina Godk-agab tótókda, ta ia ka kólbanóm gyagüpitótóke umul baidóla. ¹⁸ Nadü pama tóba ngidü bóktanda, wa tóbankü wirri ngi amkúnda, a nadü pama wirri ngi amkúnda oyankü, oya nótó zirrsapónórr, wa amkomana. Oy-aka obae tiz babula. ¹⁹ Moses yabü gida nülinóp. Da yabükagab darrüpa ene gida ta kokean mamónda! E wa kürü iade amkalóm angóndakla?”

²⁰ Pamkolpama oyaka bóktan we yalkomólóp wagó, “Marüka kolae samua! Marü wa amkalóm ia nótó angónda?”

²¹ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka darrpan arüng tórrmen tónggapórró [Sabad] ngürrdü, da e gübarirr aengarre. ²² Moses yabü nilóp yabiób simanal olmalab [gyabi sopae singgalgónóm], da e yabiób simanal olmalab gyabi sopae ngibürr tonarr ta Sabad

ngürrdü igósidi singgalgóndakla.† (Ene gida bóktan poko wa Moseskagab koke yarilürr, a yabü abalbobataldógab.) ²³ E simanal olmal ne Sabad ngürrdü gyabi sopae nóma singgalgóndakla, Mosesón gida bóktan poko inikwata alkamülgum, da e wa kürüka ngürrsil iadeakla, zitülkus ka ta dam pam dólóng yórrü Sabad ngürrdü? ²⁴ Pam tumum sopae ngakan-gu! A wa ma pam amkoman auma moboküpdügabi zaz yó.”

Yesu ia Amkoman ene [Kerriso-e]?

²⁵ Ngibürr Zerrusalem wirri basirr pamkolpama igó bóktan kwarilürr wagó, “Ene pam amkoman ta módóga, wirri ngi pama noan amkalóm angóndako! ²⁶ Da e ngakónam! Wa pamkolpamdó panzeana bóktanda. Singüldü pama oyaka darrü poko koke kuri bóktórre; aprrapórr i blamana kuri umul bairre wagó, ‘Wa ene Kerriso-e.’ ²⁷ Ene Kerrisoa go sab nóma tame, darrü pama sab kokean umul baine wa nóljabi tame, a ki go blaman umulakla ini pama nóljabi tame.”

²⁸ Yesu Godón Gyabi Müótüdüzan umulbain yarilürr, wa wirribóka bóktalórr wagó, “E ta umulakla ka nótókla akó ka nólgab tamórró.

† **7:22** Blaman Zu pamkolpamab gabal simanal olmal inzan nangónónóp 8 ngim ngürrdü. Ibü ne 8 ngim ngürr Sabad nóma yarilürr, i ene zaget we ngürr tómbapónóp. Ugón tai yarilürr Sabad gida bóktan poko alkamülüm, zitülkus gyabi sopae singgalgón gida bóktan poko wirri kla yarilürr Sabad gida bóktan pokodógab. Da pam dólóng ain ta wirri kla yarilürr Sabad gida bóktan pokodógab. (Bwób Zitül 17:10; Lebitikus 12:3)

7:23 Zon 5:9

Ka kólba ngidü koke tamórró, a kürü ne nótó zirkapónórr, wa amkomana. E oyabóka ta umul-kókanakla. ²⁹ Ka wa oyabóka umulóla, zitülkus ka oyakagabi tamórró, akó kürü wató zirkapónórr.”

³⁰ Da ibü ubi Yesun amiógüm yarilürr, a darrü pama tóba tang kokean ingrinürr oyaka, zitülkus oya amkoman ngarkwat koke kuri semrróne.

³¹ Ene pamkolpamab ngorodógab abüna oya amkoman yangunónóp, da i bóktanónóp wagó, “Ene Kerrisoa sab nóma tame,§ da ia wa sab amkoman abün wirrian tulmil tómbapón yarile, Godón arüng pupainüm, ini pamdógab?”

Yesun Amiógüm Yangónóp

³² Parrisia pamkolpamab ngoro nóma nurrkruóp Yesunkwata bünyón ikikdi ene poko, da Parrisi akó [wirri prrista], ngibürr Godón Gyabi Müót myelam pam we zirnapónóp Yesun amiógüm. ³³ Yesu bóktanórr wagó, “Ka sab yenkü wirri kokrrap koke ngyabelo, da ka akó sab alkomolo oyaka, kürü nótó zirkapónórr.

³⁴ E sab kürü amkün kwarilo, da e sab kürü koke kósenane, akó ka nólamla, e gaodó kokeakla ola tótókóm.”

³⁵ Zu wirri ngi pama tibióbka bóktan kwarilürr wagó, “Wa ia nubó tótókóm kainda, da mi ma sab oya koke eserre? Wa ia ngibürr Grrik wirri basirrdü tótókdase mibü pamkolpama ne ngyabendasko, akó wa ia sab Grrik pamkolpam

§ 7:31 Ibü gyagüpitótók igó yarilürr wagó, Kerrison tótók kúsila, da i inzan igósidi bóktanónóp. I umul-kók koralórr wagó, Yesu ene Kerrisoa.

ola umul nyónórre? ³⁶ Wa igó yaril wagó, ‘E sab kürü amkün kwarilo, da e sab kürü koke kósenane,’ akó ‘Ka nólamla, e gaodó kokeakla ola tótókóm.’ Ini bóktanán küp ia tai laróga?”

Arról Alión Nae Godeat

³⁷ Da ene Palae Müót Tórean dómdóm ngürr, wirri tóre ngürr yarilürr. Ene ngürrdü Yesu zamngólórr, wirribóka bóktanórr wagó, “Naem ne nótó nóma yarile, kürüka ki tam anónóm.

³⁸ Godón Buka inzan bóktanda wagó, ‘Kürü amkoman nótó angunda, da arról akyan nae godeata sab oya auma moboküpdügabi tópkale.’” ³⁹ Yesu Godón Samubóka apón yarilürr. Oya amkoman nidi yangunóp, ene Samu azeb kari poko koralórr. God ibü tóba Samu ene tonarrdó koke nülinóp, zitülkus Yesu Godón ene [wirri kómal zyón] pokodó bangrin küsil yarilürr.

Pamkolpama we Bürrgrrütóp

⁴⁰ Abün pamkolpamab ngorodó, i barrkrurr wa ne poko bóktanórr, da ngibürra we bóktanónóp wagó, “Ini amkoman ene Prropeta.”

⁴¹ Ngibürra bóktanónóp wagó, “Wa ene Kerriso-e.”

A ngibürra ta igó bóktanónóp wagó, “Ene Kerrisoa sab Galili prrobinsdügab koke tame!

⁴² A Godón Wialómórrón Bóktana igó bóktanda wagó, ‘Ene Kerriso sab wirri pam [Deibidün] olom yarile, ó wa sab Betliemóm* tómtómóle,

7:37 Lebitikus 23:36 **7:38** Izikiel 47:1; Zekarraea 14:8 * **7:42**
Betliem wirri basirr Zudia Prrobinsdü yarilürr.

we wirri basirrdü Deibid ne ngyaben yarilürr.’” ⁴³ Yesunbókamóm pamkolpama we bürrgrütóp. ⁴⁴ Ngibürr pamkolpamab ubi oya amiógüm yarilürr. A darrü oloma oyaka tang kokean amanikürr.

Amkoman Bangun-koke Zu Wirri Ngi Pam

⁴⁵ Godón Gyabi Müót myelam pama nóma tóbakonórr, wirri prrist akó Parrisia ibü nümtinóp wagó, “E oya koke iade sidüdane?”

⁴⁶ Myelam pama bóktan yalkomólóp wagó, “Darrü pama inzan kokean kuri bóktóne, wa ne ngarkwatódó bóktanda.”

⁴⁷ Parrisia ibü nümtinóp wagó, “Wa yabü ta ia kuri gonggo nirre? ⁴⁸ Ia darrü wirri ngi pam ó Parrisi asine, oya amkoman nótó kuri yangune? ⁴⁹ Ini pamkolpamab ngoro Mosesón gida umul-kókako, i bamórrórrónako.”

⁵⁰ Darrü Parrisi we asi yarilürr, ngi Nikodimus. Ngaensingül darrü tonarr wa Yesuka wamórr. Wa ngibürrdü bóktanórr wagó, ⁵¹ “Mibü gida-a inzan bóktanda wagó, ma pam ngaen-gógópan tóba kolae tonarran darrem koke ekyeno, a ma ngaen-gógópan oya bóktan arrkrroo, umul bainüm wa ne kla tólbalee.”

⁵² Parrisia bóktan yalkomólóp Nikodimuska wagó, “Ma ta ia Galiligabla? Ma Godón Buk tai etang! Ma kubó eseno darrü prropeta sab Galiligabi kokean tame.”†

7:42 2 Samuel 7:12; Maeka 5:2 **7:51** Zon 3:1-2 † **7:52** Ma kubó atang poko 53an bóktan 8:1dü eseno.

8

Pam Gómól Kol Tangdó Omonóp

[¹ Blaman pamkolpama müótüdü bakonórr. Yesu ma [Olib Pododó] wamórr. ² Darrü ngürr wa [Godón Gyabi Müótüdü] alkomólórr irrbianande. Blaman pamkolpama oya kal-kal yangónóp. Wa mórran-mórran bainürr, da ibü umulbain we ngarkwat bókyanórr. ³ Mosesón gida umulbain pam akó Parrisia kol ugón tududóp, pam gómólde noan zumigóp. Wa tüób müörpükü kol warilürr. I oya aodó ungrinóp. ⁴ Da i Yesun ilóp wagó, “Umulbain pam, ini kol darrü pampükü utüdi zumigórre. ⁵ Kibü gidadó Moses kibü igó tilóp inzan kol ingülküpi бүдүлүмүкү акрранóm. Da ma ia bóktone ene pokodó?” ⁶ Ene poko ugósüm imtinóp, ibü ubi oya amiógüm yarilürr, wa ne ibü gida alkamül poko nóma ki bóktóne. Da wa arrngürrürr, burudü tang pyómi wibalóm yarilürr.

⁷ Mosesón gida umulbain pam akó Parrisia ola bórranglórr. Metat Yesun amtin bóktan poko imtinónóp. Wa kwit bainürr, da ibüka bóktanórr wagó, “Yabükagab kolae tonarr babul noane, kubó ngaen-gógópan ingülküp wató ki amanik oyaka.” ⁸ Wa akó arrngürrürr burudü wibalómóm. ⁹ I nóma barrkrrurr wa ne poko bóktanórr, darrpan-darrpana ibü we nümgatnóp, myangala ngaen-gógópan. Yesun tóbanan amgütóp ola ene kolpükü. Wa metat we zamngól warilürr. ¹⁰ Yesu kwit bainürr, ene kolbóka wagó, “Ma ne kolóla, ene pam ia

negako? Ia darrüpa koke burrmute marü kolae tonarran darrem akyanóm?”

¹¹ Kola bóktan yalkomólórr wagó, “Darrü babula, wirri pam.”

Yesu bóktanórr wagó, “Da ka ta marü kolae tonarran darrem koke mókyeno. Ugó nató, da myamem kolae tonarr tómbapón-gu!”]

Yesu Tüpan Zyóna

¹² Yesu akó Parrisidü bóktanórr wagó, “Ka küób zyónla ini tüpankü. Nadü pama kürü mamooan yarile, sab arról akyan zyón ipüde. Wa myamem tümün kwatódó koke agól yarile.”

¹³ Parrisia oyabóka wagó, “Zitülkus ma mobabóka bóktandóla, ma ne poko bóktandóla, oya küp babula.”

¹⁴ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Koke, enana ka kólbakwata bóktandóla, ka wa amkoman poko bóktandóla, zitülkus ka umulóla ka nólgabi tamórró ó ka nóla tótókdóla. E umulókakla ka nólgabila, akó ka nubó tótókdóla.

¹⁵ E wa amkoman pamakanan gyagüpitótók ngarkwatódó zaz baidakla. Ka küób darrü pam koke kuri zaz ina. ¹⁶ A ka küób ne darrü pam nóma ki zaz ina, kürü bóktan amkoman ki yaril, zitülkus ka kólbe kokela ene pokodó. Kürü ne Aba zirrkapónórr, wa asine kankü. ¹⁷ Yabü gidadó igó wialómórróna wagó, ‘Nis pam nisa darrpan ngarkwat bóktan poko nóma bóktóni darrü olomankwata, da ene amkomana.’ ¹⁸ Ka kólbakwata bóktandóla, akó kürü ne Aba zirrkapónórr, wa ta inzan kürükwata bóktanda.”

19 I oya imtinóp wagó, “Marü Ab ia nega?”

Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “E kürübóka umul-kókakla ó kürü Abanbóka. E ne kürübóka umul nóma ki kwarila, da e ta ene kürü Abanbóka umul ki korala.”

20 Yesu blaman ini poko Godón Gyabi Müótüdü bóktalórr, mani dakabyón alóp ne kwarilürr. Darrü oloma oya koke amiógürr, zitülkus ene oya amkal ngarkwat koke yarilürr.

E Kokean Ogobo, Ka Küób Nóla Tótókdóla

21 Yesu akó ibüka bóktanórr wagó, “Ka wa tótókdóla; e sab kürü amkün kwarilo, da e sab yabiób kolae tonarranme nurrbarino. E gaodó kokeakla ola tótókóm ka nóla tótókdóla.”

22 Da Zu wirri ngi pama tibióbka bóktónóp wagó, “Wa igó bóktanda wagó, mi gaodó kokeakla ola tótókóm wa nóla tótókdase. Ia ene poko igósa, wa sab tóba ia bómkóle?”

23 Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “E wa ini tüpan pamakla; Ka wa kwitümgab tamórró. E wa ini tüpdügabakla; Ka wa ini tüpdügab kokela. 24 Ka yabü ene igósidi nilnünüma igó, e sab yabiób kolae tonarranme nurrbarino. E ne kürü amkoman koke nóma kangunane igó, ka ene olom módóglá, ka noanbóka apóndóla, ene [Kerriso], e sab yabiób kolae tonarranme nurrbarino.”

25 Da i oya imtinóp wagó, “Ia ma tai nótókla?”

Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Bóktan wata módóga, ka yabü bwób zitüldügab ne poko nilarre. 26 Kürü abün bóktanako yabükwata, akó kürü zitülkus asine yabü zaz byónüm yabü

abün kolae tonarrabme. A kürü nótó zirrkapónórr, wa amkomana. Ka ini tüp wata we poko azazildóla, ka oyakagab ne amkoman bóktan arrkrurrü.”

²⁷ Da i kokean emzyetóp igó, Yesu ibüka tóba Abbóka bóktan yarilürr. ²⁸ Da wa ibüka bóktanórr wagó, “E Pamkolpamab Olom nóma kwit inane,* e sab umul koralo ka ene olom módóglá, ka noanbóka apóndóla, ene [Kerriso], da e sab umul bairre ka darrü kla kólbanan arüngi kokean tónggaponó. Ka wata we pokóan bóktandóla, kürü Aba ne kla umul kyónürr.

²⁹ Kürü nótó zirrkapónórr,† wa kankü asine. Wa kürü koke küm güte kólbe püóran, zitülkus ka metat we kla tómbapóndóla, oya ne klama bagürwóman ngitandako.”

³⁰ Yesu ini poko nóma bóktanórr, abün pamkolpama oya amkoman yangunóp.

[Eibrra-amón Olmal] akó [Satanian] Olmal

³¹ Yesu Zu pamkolpamdó bóktanórr, oya amkoman nidi yangunóp wagó, “E ne kürü umulbain bóktan nóma omorrálo, da e igósidi amkoman kürü umulbain olmalakla. ³² Da e sab amkoman bóktan umul bairre; ene amkoman bóktana yabü sab [aurdü amóne].”

³³ I Yesuka bóktan yalkomólóp wagó, “Ki wa Eibrra-amón olmalbobatalakla, akó ki wa darrü oloman [leba zaget] pam kokeakla. Ma wa ne poko bóktandóla, oya küp wa tai laróga igó, ‘yabü sab aurdü semórrre?’”

* **8:28** Ini bóktanán küp módóga, “E Pamkolpamab Olom krrosdó nóma emngyelane, ...” † **8:29** Kürü nótó zirrkapónórr wa Godónbóka apónda.

³⁴ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: kolae tonarr nidi tómbapóndako, i tibiób kolae tonarran leba zaget kolpamako. ³⁵ Leba zaget pam wa müótüdü metatómpükü kokea, a olom nótoke, wa we yarile ene müótüdü, metatómpükü. ³⁶ Da Godón Oloma ne yabü sab aurdü nóma amóne kolae tonarrdógab, e sab amkoman aurdü amarrón koralo. ³⁷ Ka umulóla e Eibrra-amón olmalbatalakla, da e ama kürü amkalóm angóndakla, zitülkus yabü bübdü darrü marrgu babula kürü bóktanankü. ³⁸ Ka wa we poko bóktandóla, ka ne kla nósenarre kólba Aban obzek kwata; e go yabiób abdógab ne poko barrkrrurrü, e wa we kla tómbapóndakla.”

³⁹ I oyaka bóktan yalkomólóp wagó, “Kibü ab Eibrra-am.”

Yesu ibüka bóktanórr wagó, “E ne amkoman Eibrra-amón olmal nóma ki kwarila, e we kla ki tólbael kwarila wa ne kla tómbapón yarilürr. ⁴⁰ Ka yabü amkoman poko byal namülnürrü, ka Godkagab ne bóktan arrkrrurrü, da e ama kürü amkalóm angóndakla! Eibrra-am inzan kla kokean tónggapónórr! ⁴¹ E wa we kla tómbapóndakla, yabü aba ne kla tólbaelda.”

I bóktan yalkomólóp wagó, “Ki gómól-gómól balngórrón olmal kokeakla. Kibü darrpanan Ab módóga: God.”

⁴² Yesu ibüka bóktanórr wagó, “God ne yabü amkoman Ab nóma ki yaril, yabü [moboküpdü ubi] ki yaril kürüka, zitülkus ka Godkagabi tama. Errkya ka ma aenigla. Ka kólbanan arüngi koke tamórró, a kürü wató zirrkapónórr.

⁴³ E wa kokean iade amzyatódakla, ka ne poko bóktandóla? Ene pokodó zitülkus módóga, e kürü bóktan apadóm kokeanomakla. ⁴⁴ [Deból] yabü aba; e oyakagabakla. Yabü ubi kolae tonarr tómbapónóma, yabü ab debóla ne klamóm ubi baina tómbapónóm. A ngaen bwób zitüldügab, wa pam akrran pam yarilürr. Oyakabóna amkoman bóktan babulan yarilürr. Wa obae nóma tizda, ene wata oya bókambarra, zitülkus wa obae tiz pama akó wa tüób obae-tiz aba. ⁴⁵ Ka wa amkoman poko bóktandóla. Ene zitülküsü, e kürü amkoman koke igósidi angundakla. ⁴⁶ Yabükagab ia darrü pam asine kürü pupo ainüm igó, ka kolae tonarr tónggapóna? A ka ne yabü amkoman bóktan nóma byaldóla, da e ma kürü amkoman koke iade angundakla? ⁴⁷ Godkagabi nótó tótókda, wa Godón bóktan arrkrruda. A e wa Godkagabi kokeakla. We zitülküsü, e Godón bóktan kokean aebókamde arrkrrudakla.”

Yesu akó Eibrra-am

⁴⁸ Da i Yesun imtinóp wagó, “Ki ia marükwata amkoman bóktan koke bóktórre igó, ma [Samarria] olomla, † akó marüka kolae samu asine?”

⁴⁹ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Kürüka kolae samu babula. Ka kólba Ab wirri ngi atendóla, a e wa kürü ngi tüp alkomóldakla. ⁵⁰ Ka kólba ngi koke kwit amngyeldóla, a ene Olom wa asine kürü ngi nótó kwit amngyelda. Wa tüób amkoman zaza. ⁵¹ Ka yabü amkoman

† **8:48** ma Samarria olomla: Ini bóktanán küp módóga, “ma kibü pam kokela.” Müóng agós bóktan yarilürr.

poko byaldóla: kürü bóktan amkoman nóto apadóda, sab kokean nurrótóke.”

⁵² Da i oyaka bóktónóp wagó, “Errkya ki tai kuri umul bairre marüka kolae samua. Eibrra-am nurrótókórr akó prropeta ta nurrbarinürr, a ma igó bóktandóla wagó, ‘Kürü bóktan amkoman nóto apadóda, sab kokean nurrótóke.’ ⁵³ Ia ma wirrila kibü abbobat Eibrra-amkagab? Wa nurrótókórr. Prropeta ta nurrbarinürr. Ma wa ia gyagüpi tótókdóla, ma nótokla?”

⁵⁴ Yesu ibüka bóktanórr wagó, “Ka ne kólba ngi nóma ki kwit ain namüla, ene pokoaan darrü küp tai babul ki yarile. A kürü ngi nóto kwit amngyelda, wa kürü Aba, e tai ne noanbóka apóndakla wagó, wa yabü Gode. ⁵⁵ E oyabóka umul-kókanakla, a ka ma oyabóka umulóla. A ka ne igó nóma ki namüla igó, ka oyabóka umul-kókla, da ene ka ezan obae tiz ki namüla. Ka wa oyabóka umulóla, akó oya bóktan amkoman amorrandóla. ⁵⁶ Yabü abbobat Eibrra-am bagürwóm yarilürr, wa nóma gyagüpi wamlórr kürü tótók ngürr asenóm, da wa amkoman esenórr akó wa barnginwóm yarilürr.”

⁵⁷ Da i oyaka bóktan yalkomólóp wagó, “Ma go 50 pail ta kokela - ma wa Eibrra-amón ia seserró?”§

⁵⁸ Yesu ibüka bóktanórr wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: Eibrra-am nóma tómtómólórr, ka asi namülnürrü.”

§ 8:57 Yesu tüpdü nóma tómtómólórr, Eibrra-am бүдүл yarilürr. Wa ngaen nurrótókórr, aprrapórr 2,000 pail Yesun tótók singül kwata.

⁵⁹ Da i ingülküp dakainóp oya amkalóm. A Yesu anikürr, da Godón Gyabi Müót we angatórr.

9

Yesu Ilküp Murrbausürrün Pam Dólóng Yónürr

¹ Yesu nóma tótók yarilürr, wa ilküp murrbausürrün pam esenórr. Wa inzan oloma tómtómólórr. ² Oya umulbain olmala imtinóp wagó, “Umulbain Pam, ia kolae tonarr nóto tónggapónórr, da wa ilküp murrbausürrün igósidi tómtómólórr? Wa tüób, ó ta ia oya aip nis?”

³ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Oya kolae tonarr akó oya aip nisab kolae tonarr oya ilküküp we klama koke kolae ninóp. Wa ilküküp murrbausürrün igósidi tómtómólórr, Godón arüng sab eserre oyaka zagetóde. ⁴ Wa ngürrzane, mi wata oya zaget metat tómbapón koralo, kürü nóto zirrkapónórr; irrüba amzik kari pokoa, darrü pama ugón zaget koke tónggapóne. ⁵ Ka ini tüpdüzanla, ka ini tüpan zýónla.”

⁶ Ini bóktan kakóm, Yesu tüpdü gwerr amanikürr, ene gwerre buru mormor yónürr. Ene kakóm, wa ene paman ilküküp nólópórr ene mormor yu-i. ⁷ Da oya yalórr wagó, “Ugó wam, moba obzek bagulüm Siloam nae badudü.” (Siloam ngi, oya küp módóga: “zirrapórrón.”)

Da ene pama we wamórr tóba obzek bagulüm. Olgabi bwób ngabkankü tolkomólórr.

⁸ Oya minggüpanan nidi nygaben kwarilürr akó oya nidi esenónóp batode ngaen-gógópan, tibiób bamtinónóp wagó, “Ia ene pam módóga, mórrarrón bwób nóto bato yarilürr?”

⁹ Ngibürra wagó, “A watóke!” a ngibürra wagó, “Wató koke, a oya obzekzan pama.”

Ene pama tüób wagó, “Ka módóglá.”

¹⁰ I oya imtinóp wagó, “Marü ilküküpa ia bamgoli?”

¹¹ Wa ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ene pam ngi Yesu, buru mormor ine, da kÜRÜ ilküküp nólópe. Wa kÜRÜ kile wagó, ‘Ma Siloam wam, da kubó moba obzek bagulke.’ Da ka we wama. Ka kólba obzek nóma bagula, dümdüman ka bwób esena!”

¹² I oya imtinóp wagó, “Da tüób nega?”

Wa ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka umul-kókla.”

Parrisía Ene Bóktan Amkün Koralórr

¹³ Da i ene pam, ngaen ilküküp murrbasürrün nóto yarilürr, Parrisidü idüdóp.

¹⁴ Ene ugón [Sabad] yarilürr, Yesu buru mormor nóma yónürr akó paman ilküküp nóma nomgolórr. ¹⁵ Da Parrisía ene pam akó imtinóp wagó, “Ma ngabkanóm ia baina?” Wa ibü nilóp wagó, “Wa kÜRÜ ilküküp nis yu-i kólópe; ka obzek bagula, da ka ma errkya ngabkandóla.”

¹⁶ Ngibürr Parrisía bóktónóp wagó, “Ini poko ne pama tónggapóne, Godkagabi kokea, zitülkus wa Sabad gida koke amorranda.”

Ngibürra wagó, “Kolae tonarr pama inzan [wirri tulmil] ia tónggapóne Godón arüng pupainüm?” I tibiób we bürrgrütóp Yesunme; ngibürra amkoman yangunóp, ngibürra ma koke.

¹⁷ Da Parrisia oya akó imtinóp wagó, “Ma igó namüla, marü ilküp wató nomgole. Da ma ia bótkono oyakwata?”

Pama bóktan yalkomólórr wagó, “Ka igó namulo: wa Prropeta.”

¹⁸ Zu wirri ngi pama tai amkoman koke yangunóp igó, wa ilküküp murrbausürrün oloma tómtómólórr, da wa errkya ma tai ngabkanda, ngarkwat kókó i oya aipab nis nginaunóp. ¹⁹ Ibü we nümtinóp wagó, “Ia ini yabü olome, e igó noankwata bóktarri wagó, wa ilküküp murrbausürrün oloma tómtómólórr? Da wa ma errkya iade ngabkanda?”

²⁰ Oya aip nisa bóktarri wagó, “Ki wa umulamli wa kibü olome, da wa ilküküp murrbausürrün oloma tómtómólórr. ²¹ A ki wa umul-kókamli wa ma errkya iade ngabkanda. Ki ta umul-kókamli oya ilküküp nis nóto nomgole. Oya tóba imtinam, wa dódórr bairrüna: wa kubó tüób bóktóne tóbakwata!” ²² Oya aipab nisa ini poko bóktarri, zitülkus i Zu wirri ngi pamab gum namülnürri. Zu wirri ngi pama igó bóktan ingrinóp, nadü pama bóktóne wagó, Yesu ene [Kerrisoa], oya sab igósidi [Zu pamkolpamab kwóbbazen müótüdü] tótókgum piküp irre. ²³ Ene zitülkus módóga, aipab nisa igósidi bóktarri wagó, “Wa dódórr bairrüna; tóba imtinam!”

²⁴ Nis ngim akó ngyaunóp ene olom, ilküküp murrbausürrün nóto tómtómólórr. I oya ilóp wagó, “Ma Godón obzek kwata errkyadan ugó abi,* ma amkoman bóktan pupo sino! Ki umulakla marü nóto dólóng mine, wa kolae tonarr pama.”

²⁵ Da ene pama bóktan yalkomólórr wagó, “Ka umul-kókla ia wa kolae tonarr pama, o koke. Darrpan kla ka umulóla: ka amkoman ilküküp murrbausürrün namülnürrü, da ka ma errkya ngabkandóla!”

²⁶ I oya we imtinóp wagó, “Marüka ia wa laró tónggapóne? Ene oloma marü ilküp tai ia nomgole?”

²⁷ Wa bóktan inzan yalkomólórr wagó, “Ka yabü ngaen-gógópan pokodó kurai we nilnünüma, da e ugón koke barrkrrua. Yabü ubi akó arrkrrum iadea dadan poko? Yabü ubi ta ia oya umulbain olmalóm bainüma?”

²⁸ I oya kle-kle yalnóp, da bóktónóp wagó, “Ma ene paman umulbain olomla; a ki wa Mosesón umulbain olmalakla! ²⁹ Ki umul igósakla, God Moseska tóbtanórr; a ene ne olome, ki darrü umul ta babulakla wa ia nubógabi tamórr!”

³⁰ Ene oloma bóktan yalkomólórr wagó, “Ini wa amkoman amzyat-koke pokoa kürüka: ene pama wa kürü ilküküp murrbausürrün kla nomgole, a yabü darrü umul babula wa nubógabia!”

* **9:24** Godón obzek kwata errkyadan ugó abi, Grik bóktane ma inzan angrirrüna: Godón ngi wirri kwit emngyel. Inzan bóktane Parrisía ene pam, ilküküp murrbausürrün nóto tómtómólórr, wirri arüngi ilóp amkoman poko bóktanóm Godón obzek kwata. Ma Zosyua 7:19 ngakanke.

³¹ Mi umulakla God errkya kolae tonarr is koke arrkrruda; God wata igó pamkolpam arrkrruda, oya nidi [ótókdako] akó oya ubi nidi tómbapóndako. ³² Ngaendógab, zitül pokodó, kókó ta errkya, darrü pama kokean arrkrrurr igó, ilküküp murrbausürrün nóto tómtómólórr, pama oya ilküküp ngaen nomgolórr. ³³ Ene oloma ne Godkagab koke nóma ki tame, ene ngarkwatódógab, wa gaodó koke ki yarilün darrü kla tónggapónóm!”

³⁴ I ene olomdo bóktan yalkomólóp wagó, “Ma kolae tonarrdó tómtómórró akó kolae tonarrpükü dódórr bairrü - da ma ia kibü umul bainüm kaindóla?” Da oya Zu pamkolpamab kwóbbazen müötüdü tótókgum piküp inóp.

Samuan Ngarkwatódó İlküküp Murrbausürrün

³⁵ Yesu nóma arrkrrurr wagó, ene pam Zu pamkolpamab kwóbbazen müötüdügab kuri elakórrre, wa oya asenóm wamórr. Nóma esenórr, oya imtinürr wagó, “Ia ma Pamkolpamab Olom amkoman angundóla?”

³⁶ Ene pama bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü küzazil ia nótoke, wirri pam, igósüm ka oya amkoman yanguno!”

³⁷ Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Ma oya kuri esena, da ene watóke, mankü errkyadan e usadi ikikdamli.”

³⁸ Ene pama bóktanórr wagó, “Ka marü amkoman manguna, Lod!” Wakósingül nülkamülürr Yesun obzek kwata oya ótókóm.

³⁹ Yesu bóktanórr wagó, “Ka ini tüpdü ugósüm tamórró kolae tonarr pamkolpam arrgrratóm morroal tonarr pamkolpamdógab, da ilküküp murrbausürrün nidipko sab ngabkanórre, a nidi ngabkandako, ibü ilküküpa sab murrbausórre.”

⁴⁰ Ngibürr Parrisi ene pokodó asi koralórr wankü, da i oya arrkrruóp ini poko bóktande. Da we imtinóp wagó, “Ia, kibü ilküp ta ia murrbausürrünako?”

⁴¹ Yesu ibüka bóktanórr wagó, “E ne blaman amkoman ilküküp murrbausürrün nóma ki kwarila, e kolae tonarrpükü igósidi koke ki kwarila. A e ma igó bóktandakla wagó, ‘Ki basendakla’; oya küp módóga: yabü blamanab kolae tonarr duduako.”

10

Alap-alap Bóktan [Sip] Ngabkan Pamabkwata

¹ Yesu bóktanórr wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: sip kotarr amkoman mamtaeana kubó koke nóto bangrine, a wa kubó ma kotarr angürre bangrinüm, da ene wa amkoman gómól pama. ² A ene amkoman mamtaeana nóto bangrinda, wa sip ngabkan pama. ³ Da mamtae ngakan pama mamtae tapakue oyankü. Sip ngabkan pama ibü ngian nóma ngibliale, sipa oya bóktan bómgóll barrkrrue, da wa ibü nolngomólnórre kalkuma. ⁴ Wa ibü blaman kalkuma nóma imarrue, tüób kubó singül apóne. Sipa oyaka solodó zutale, zitülkus i umulako oya bóktan bómgóll. ⁵ I umul-kók pamdóma kubó kokean zutale; igósidi busonórre oyakagab, zitülkus i oya bóktan bómgóll umul kokeako.”

⁶ Yesu ibünkü* ini alap-alap bóktan adrratórr, da i koke emzyetóp wa ne poko apón yarilürr.

Yesu Morroal Sip Ngabkan Pam

⁷ Da Yesu akó bóktanórr wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: ka mamtaela sipabkü. ⁸ Singül kwata nidi togobórr,† blaman amkoman gómól pam kwarilürr, da ene sipa ibü bóktan koke barrkrrurr. ⁹ Ka mamtaela. Kürükama nidi tübarrbüle, i sab zid bairre. I sab tübarrbüle akó tübausle morroal paza poko byamkünüm, twala ne pokodó dódórr baindako. ¹⁰ Gómól pama wata ugósüm tótókda: gómólóm, бүдүлүмүкү akrranom, akó elklaza kolae bainüm. Ka wa ugósüm tamórró, i sab arról eserre - ibü ngyaben sab amkoman morroal yarile, darrü kolae babul.

¹¹ “Ka morroal sip ngabkan pamla. Morroal sip ngabkan pama tóba arról akyanda sip zid byónüm. ¹² Mani zagetóm noan apadódako, wa tüób sip ngabkan pam kokea: ene sip ta oya kokeko. Wa kubó darrü wirri nurr ume‡ nóma esene tótókde, sip kubó we elókóle. Tüób ma busole. Ene nurr umea kubó sip bumióg yarile akó barre kubó popa arngene. ¹³ Da wa manim zaget pamzane, wa igósidi busodase. Oya tai gyakolae koke angónnda ene sipabkwata. ¹⁴ Ka morroal sip ngabkan pamla. Ka kólba sipbóka umulóla, akó ene sip ta kürübóka umulako.

* **10:6** ibü wa aprrapórr Parrisi apónnda (Zon 9:40). † **10:8** Yesu kolae sip ngabkan pambóka apónnda, amkoman prropet koke nidi kwarilürr. ‡ **10:12** wirri nurr ume, Mórrke-mórrke módóga: wolf.

¹⁵ We ngarkwatódó, Ab kürübóka umula, ka ta akó Abbóka umulóla. Ka kólba arról akyandóla sip zid byónüm. ¹⁶ Kürü ngibürr sip asiko, da i babulako ini kalkupidü. § Ka ta sab ibü simarruo: i kürü bóktan bómgóla sab arrkrrurre. I ma ugón sab darrpan kwarile tibiób darrpan sip ngabkan pampükü.

¹⁷ “Aban [moboküpdü ubi] kürükama, zitülkus ka kólba arról akyandóla, igó ngarkwatódó, solkwat tonarr akó alkomólóm kólbaka. ¹⁸ Darrü pama kürü arról kokean ipüde kürükagab, a ka kólba arról pamkolpam akyandóla kólba ubidü. Kürü kari dümdüm ta kokea kólba arról akyanóm. Solkwat kürü akó kari dümdüm kokea kólba arról alkomólóm kólbaka. Ka ini arüng bóktan ipadórró kólba Abdógab.”

¹⁹ Zu pamkolpama akó we bürrgrütóp ini bóktanankwata. ²⁰ Abüna igó bóktan kwarilürr wagó, “Oyaka kolae samua! Wa gonggoa! E oya iade arrkrrudakla?”

²¹ Ngibürra igó bóktanónóp wagó, “Ini kolae samupükü oloman bóktan kokeko! Ia kolae samu gaodóma, ilküküp murrbausürrün kolpamab ilküp amgolóm?”

Yesun Alzizi Amanikóp

²² Pail ngup akó gübarr ngarkwat nóma semrranórr, Zerrusalem wirri basirrdü ugón [Godón Gyabi Müótan] tórea tómbapónórr, gyagüpi amaniküm Zu pamkolpama ngaen

10:15 Metyu 11:27; Luk 10:22 § **10:16** Yesu ibübóka apónda, Zu-koke nidipko.

Godón müöt tóba tangdó akó ne ngürr ingrinóp.* ²³ Yesu Solomonón Blandadó agóltagól yarilürr, [Godón Gyabi Müótan] kal akólórrón pul basirrdü. ²⁴ Ngibürr Zu pamkolpama oya we kal-kal yangónóp, da imtinóp wagó, “Ki gyagü-gyagüpakla. Ki marü nadüzan ngarkwat mókyanórre amkoman bóktan amgolóm? Ma kibü dümdüman tilnüm: ia ma ene [Kerrisola]?”

²⁵ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka yabü ngaen nüzazilarre, da e kürü bóktan amkoman koke yangunarre. Ka kólba Aban ngidü ne arüng tórrmen tómbapóndóla, kürü pupaindako. ²⁶ A e amkoman koke aebókamde bangundakla, zitülkus e kürü sip kokeakla. ²⁷ Kürü sipa kólba bóktan bómgóll arrkru-dako; ka ibübóka umulóla, da i kürü igósidi mamandako. ²⁸ Ka ibü [ngarkwat-koke arról] alióndóla; i sab kokean nurrbarine. Darrü oloma kokean amóne kürü tangdógab. ²⁹ Kürü Aban arüng wirriana blamandógab†; wa kürü ne sip küliónürr, darrü oloman gaodó kokea Aban tangdógabi azebóm. ³⁰ Ab a kótó, ki darrpanamli.”

³¹ Zu pamkolpama akó ingülküp we yazebóp, oya amkalóm. ³² Yesu ibüka bóktanórr

* **10:22** Ibrü bóktane ini tórean ngi módóga: Kanuka. Mórrke-mórrke ma módóga: Feast of Dedication. Sirria gazirr pama Zerrusalem nóma sipüdóp, i Godón Gyabi Müöt kugupidü tibiób godódó tóre kwarilürr aüd pailüm. Nóma angütóp, ene kakóm, Zu pamkolpama Godón Gyabi Müöt akó Godón tangdó ingrinóp. Da ene we tóre yarilürr, ene tonarr gyagüpi amaiküm.

† **10:29** Grik bóktane ma inzan angrirrüna: Aba kürü ne kla küliónürr wirriako blaman klamdógab.

wagó, “Ka abün morroal arüng tórrmen tómbapólórró yabü obzek kwata, Aba kürü ne kla küliónürr tómbapónóm; da e wa kürü nadü arüng tórrmendógab ingülküpi amkalóm angóndakla?”

³³ Da i bóktan yalkomólóp wagó, “Ma ne morroal arüng tórrmen tómbapón namülnürrü, ki marü wekwata koke mómkórrema ingülküpi. A ene wa igósidi, ma Godón ngi kulaindóla! Ma wa pamakanla, a ma ma müób Godóm bainüm kaindóla!”

³⁴ Yesu bóktan yalkomólórr wagó, “Wialómórróna yabü gidadó wagó, ‘E blaman godakla.’[†] ³⁵ Godón Wibalómórrón Bóktan Opor kokean alkamürre. Godón bóktana nibióbka tamórr, God ibü dümdüman inzan ngiblianda: god. ³⁶ A wa kótó, ka kólba Godón olombóka nóma ngibliandóla, e wa iade bóktandakla igó, ka Godón ngi kulaindóla? Aba kürü tebe-tebe kümanikürr tóbankü, da wa kürü we zirrkapónórr ini tüpdü. ³⁷ Ka ne kólba Aban arüng tórrmen koke nóma ki tómbapón namüla, e kürü igósidi amkoman angun-gu. ³⁸ Enana e kürü amkoman koke angundakla, ka ne ene arüng tórrmen nóma tómbapolo, e sab wata ene arüng tórrmen amkoman nangunamke. E sab igósidi tai umul bainane wagó, Ab kürüka asine, akó ka asinla Abdó.”

³⁹ I akó Yesun amigópma, da wa ibü tangdógab bamrükürr.

10:33 Lebitikus 24:16 † **10:34** E blaman godakla: Ini Godón bóktan opora pamkolpamdó *Wórr Pebadó*. **10:34** *Wórr Peba* 82:6

⁴⁰ Yesu akó alkomólórr Zodan tobarr dakla dorrodó, Zon pamkolpam ngaen-gógópan ne pokodó [baptaes nyónónóp], da wa we burmatórr. ⁴¹ Abün pamkolpama togoblórr oyaka. I tibióbka bóktanónóp wagó, “Zon wa go darrü [wirri tulmil] kokean tónggapónórr Godón arüng pupainüm. A wa blaman ne poko bóktalórr ini pamankwata, wa amkoman yarilürr!” ⁴² Da abün pamkolpama Yesun amkoman yangunóp, ola nidi kwarilürr.

11

Lazarrus Nurrótókórr

¹⁻² Darrü pam ngi Lazarrus, wa Betani basirrdü ngyabelórr, tóba bólbót nispükü Merri a Marta. Lazarrus tüób azid olom yarilürr. Ini ne Merri warilürr, ene Yesun wapór nisdü morroal ilang idi wató ekanórr, akó tóba órrngóene norrgonórr. ³ Lazarrusün bólbót nisa bóktan zirrapórrri Yesuka wagó, “Lod, marü moboküpdü gódam azida.”

⁴ Yesu nóma arrkrrurr, wa bóktanórr wagó, “Ini azid, бүдүл azid kokea Lazarruska. Ini inzan ugósüm tómbapóne, Godón ngi wirri kwitüm amngyelóm. Akó ka küób, Godón Olom, ta igósidi wirri ngi ipudo ini pokodógab.”

⁵ Yesun [moboküpdü ubi] asi yarilürr ibüka, Marrta, akó oya zoret, akó ibü bólbót Lazarrus. ⁶ A Yesu nóma arrkrrurr Lazarrusün azidbóka, wa akó nis ngürr nümanikürr, wa ne yarilürr.

⁷ Da ene kakóm, wa we bóktanórr tóba umulbain olmaldó wagó, “Mi akó módó bakona Zudia.”

⁸ Oya umulbain olmala bóktónóp wagó, “Umulbain Pam, wirri ngarkwat koke, marü ene kolpama amkalóm angón kwarilürr ingülküpi, da ma ia ola alkomólóm kaindóla?”

⁹ Yesu bóktan yalkomólórr wagó, “12 Abüs küp ngarkwat zyón asiko darrpan ngürr kugupidü. Darrü pama ne ngürr nóma agóltagól yarile, wa kubó koke bómkalkü wamle, zitülkus wa ini tüpan zyón asenda. ¹⁰ Da wa ma irrüb nóma agóltagól yarile, wa kubó bómkalkü wamle, zitülkus oyaka zyón babula.” ¹¹ Yesu ini poko bóktanórr, da wa akó yarilürr wagó, “Mibü gódam Lazarrus, oya uta kuri türüme, da ka oya aršümülüm tótókdóla.”

¹² Da Yesun umulbain olmala bóktan yalkomólóp wagó, “Lod, wa ne utan nóma yarile, da wa kubó morroal baine.”

¹³ Yesu wa amkoman igó poko apón yarilürr wagó, wa бүдүләсе. Oya umulbain olmala ma igó gyagüpi ogobórr wagó, wa amkoman utase. ¹⁴ Da Yesu ibüka dümdüman we müsirrga yónürr wagó, “Lazarrus wa бүдүләсе, ¹⁵ da yabübókamde, yabü amkoman angunüm, ka ma bagürla. Ka ola babul gaodó namüla, wa nóma nurrótóke. Da nau, mi oyaka kóbó ogobón.”

¹⁶ Tomas (oya darrü ngi Didimus*) tóba kamdal umulbain olmaldó we bóktanórr wagó, “Da nau, mi ta blamana ogobo, wankü бүдүлүм!”

* **11:16** Didimus, oya küp módóga: ninis amtómólórrón olomnis. Mórrke-mórrke módóga twins.

Yesu, Būdül Arsümül akó Arról Akyan Oloma

¹⁷ Yesu nóma abzilürr, wa umul bainürr wagó, Lazarrus ugón tokom ngürrüm angrirrün yarilürr gapókdó. ¹⁸ Betani minggüpanandó yarilürr Zerrusalem wirri basirrdügab, aüd kilomita† ngarkwat. ¹⁹ Abün Zu kolpama ugósüm togobórr Merri a Marrta ibüka tamamóm, ibü bólbótazan nurrótókörr.

²⁰ Marrta nóma arrkrrurr Yesun tótók poko, wa oya kwatódó asenóm ola natókörr. Merri wa müót kugupidü ola warilürr. ²¹ Marrta Yesuka bóktanórr wagó, “Ma ne ae asi nóma ki namüla, Lod, kürü bólbóta koke ki nurrótóke! ²² Da ka ma umulóla, wata errkyadan ma ne kubó Godón darrü klamóm nóma yato-o, wa marü kókyene.”

²³ Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Marü bólbóta kubó akó türsümüle.”

²⁴ Marrta bóktan yalkomólórr wagó, “Ka umulóla wa sab büdüldügab türsümüle, blaman pamkolpama sab nóma tübarsine, dómdóm ngürrdü.”

²⁵ Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Ka büdül arsümül akó arról akyan olomla. Kürü amkoman nótó kangune, sab akó ngyabene, wa ngaen enan nurrótókörr. ²⁶ Arról nótóke, kürü amkoman nótó kangune, sab kokean nurrótóke.‡ Ma ia amkoman angundóla ini bóktan?”

²⁷ Wa bóktan yalkomólórr wagó, “Ó, Lod! Marü ka amkoman angundóla, ma ene [Ker-

† **11:18** aüd kilomita, Grrik bóktane ma inzan angrirrüna: 15 stadia. ‡ **11:26** Yesu paman bübbóka koke apónda; wa paman samubóka apónda.

risola], ma Godón Olomla, ini tüpdü nótó ki tame.”

Yesu Yón Yarilürr

²⁸ Marrtan bóktana nóma blakónórr, wa we alkomólórr, da tóba gódam Merrin tebe-tebe pokodó we ngizaunürr akó oya wyalórr wagó, “Umulbain Pam alama, akó wa marübókamóm bamtinda.” ²⁹ Merri nóma arrkrrurr, büsai-büsai bupadórr, da oyaka we natókérr. ³⁰ (Yesu abzil küsil yarilürr basirrdü. Wa wata ene pokodó yarilürr, Marra ne emrranórr.) ³¹ Merrikü nadü pamkolpam kwarilürr ene müötüdü, ibüka tamamóm nidi ogobórr, oya nóma osenóp büsai-büsai bupadóde akó burruande, da i oyaka we zutalórr. Ibü gyagüpitótók igó yarilürr wamaka, wa gapókdó tótókdato yónüm.

³² Merri abzilürr Yesu nóla yarilürr. Wa oya nóma esenórr, wakósingül we nülkamülürr oya obzek kwata. Wa oyaka bóktanórr wagó, “Lod, ma ne ae asi nóma ki namüla, kürü bólbóta koke ki nurrótóke!”

³³ Yesu oya osenórr yóndi akó wa ene pamkolpam ta nósenóp yóndi, oyaka nidi zutalórr. Oya moboküp inuóp, da wa kari gyaur koke yarilürr. ³⁴ Wa ibü nümtinóp wagó, “E oya ne ingrinane?”

I oyaka bóktan we yalkomólóp wagó, “Lod, asenóm tam.”

³⁵ Yesu yón yarilürr. ³⁶ Ene kolpama bóktónóp wagó, “Ngakónam, oya moboküpdü wirri ubi yarilürr oyaka!”

37 Da ngibürra bóktónóp wagó, “Wa ene ilüküp murrbausürrün paman ilüküp nomgolórr! A wa ma Lazarrusün koke iade irrmatórr büdüldügab?”

Yesu Lazarrusün Irsümülürr Büdüldügab

38 Yesun moboküp inuóp nis ngim, da we wamórr gapókdó. (Ene gapók, podo kabledó, ingülküpdü alüngürrün yarilürr.) Mamtae wirri ingülküpi murrausóp. 39 Yesu ibü nilóp wagó, “Ini ingülküp amanikam!”

Marrta, ene büdül paman darrü ból bóto, bóktan yalkomólórr wagó, “Lod, kubó abürrün ilang yarile, zitülkus wa tokom ngürr kuri amóne gapókdó!”

40 Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Ia ka marü koke mila igó, ma ne kürü amkoman nóma kanguno, ma sab Godón [wirri kómal zýón] eseno?” 41 Da i ingülküp we yannenóp mamtaedógab. Yesu kwit yazilürr da bóktanórr wagó, “Ba, ka marü eso akyandóla, ma kürü kuri kurrkrrua. 42 Ka umulóla, ma kürü metat arrkrrudóla, da ka wa ini igósidi bóktandóla ini ne pamkolpama bórrangdako, ibübókamde, i amkoman ia yangurre igó, kürü mató zirrkapórró.” 43 Ene bóktan kakóm, Yesu górrganórr wirri gyagüpi wagó, “Lazarrus, yao, tubrrua!” 44 Da wa we tubrranórr, oya wapórtang arrgótarrón koralórr gapók mórrkenyórrri. Oya obzek ta mórrkenyórr poko-e arrgótarrón yarilürr.

Yesu ibü nilóp wagó, “Ugó agoam, da ugó ki wam!”

Yesun Búdül Bóktan Ingrinóp
(Metyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Abün Zu pamkolpam, nidi togobórr Merrin asenóm, nósenóp Yesu ne poko tómbapónórr, da oya amkoman yangunóp. ⁴⁶ Ngibürra ma Parrisidü ogobórr, da ibü nüzazilóp Yesu ne poko tómbapónórr. ⁴⁷ Wirri Prist akó Parrisia blaman Zu [balngomól byarmarr pam] ngibaunóp kwób bazenóm, § da bóktónóp wagó, “Mi ia tai laró tónggapórrre, ini pama ne [wirri tulmil] tómbapónnda? ⁴⁸ Mi ne oya wata ilküpane inzan nóma ngakanórrre, sab blaman kolpama oya amkoman yangunórrre. Rrom wirri pama sab togobe, da mibü [Godón Gyabi Müót] akó mibü bwóbpükü sab mibükagab sazebórrre!”

⁴⁹ Darrü ene wirri pam Kayapas wató yarilürr, [singüldü prrist] ene pail. Wa bóktanórr wagó, “E darrü kla umul-kókakla! ⁵⁰ E koke amzyatódakla: morroal igósa, darrran oloma ki nurrótók blaman pamkolpamab pabodó, dudu bwób kulain-gum.”* ⁵¹ Wa tóbanóm gyagüpitótóke koke bóktanórr. Zitülkus wa singüldü prrist yarilürr ene paildü, da wa [prropetzan] we poko pupain yarilürr wagó, sab

§ **11:47** Blaman Zu pamkolpamab balngomól byarmarr pamab kwóbbazen, oya ngi módóga Grrik bóktane: Sanhedrin.

* **11:50** Zu wirri pama Rrom pamkolpamab gum igósidi koralórr wagó, Rrom gazirr pama akó kena tóbako Zerrusalem apadóm, Zu pamkolpama tibiób wirri pam koke nóma arrkrru korale. Yesun ma nóma emkólóp, ene kakóm, Rrom gazirr pama akó togobórr gazirrüm. Zerrusalem ipüdóp, akó Godón Gyabi Müótpükü ta kulainóp. Ugón pail 70 yarilürr.

Yesu wató nurrótóke blaman Zu pamkolpam-abkü. ⁵² Ibü tibióbankü koke, a blaman Godón olmal darrpan pokodó amarrum, bwób-bwób barserrón nidipako.

⁵³ Ene ngürrdügab, Zu wirri ngi pama bóktan tómbapón kwarilürr Yesun бүдүлдү angrinüm. ⁵⁴ Ene zitüldü, Yesu panzeana myamem koke agóltagól yarilürr Zudia kugupidü, da wa ene poko amgatórr. [Ngüin-koke bwób] minggüpanandó wamórr, darrü wirri basirrdü ngi Eprra-im. Wa tóba umulbain olmalpükü kya ola yarilürr.

⁵⁵ Zu pamkolpamab [Bүдүл Kórzyón Tóre] minggüpanan nóma yarilürr, abün pamkolpama tibiób basirrdügabi ogoblórr ama Zerrusalem. Tóre wa solodóma, ngaen-gógópan, Mosesón gida ngarkwatódó, i tibiób kolae tonarr Godka pupo nirre tibiób [kolkal] bainüm. Ene kakóm, i ene tóredó igósidi ogobe. ⁵⁶ I Yesun amkün kwarilürr, da i Godón Gyabi Müótүдү nóma bórranglórr, i tibiób ola bamtinónóp wagó, “E ia gyagүpi tótókdakla? Anda, wa amkoman ia koke módó tame ini tóredó!” ⁵⁷ Wirri prrist akó Parrisia arüng bóktan zirrnápónóp blaman pamkolpamdó wagó, “Nadү pam umul yarile Yesu nadү pokodóma, wa sab ki tam kibү büzazilüm, da ki sab oya amiógүm ogobo.”

12

*Merri Morroal Ilang Idi Ekanórr Yesuka
(Metyu 26:6-13; Mak 14:3-9)*

1 Dómdóm 6 ngürr nóma kwarilürr [Büdül Kórzyón Tórem], Yesu Betani basirrdü ugón wamórr, Lazarrus ne ngyaben yarilürr, wa noan irsümülürr бүдүлдүgab. 2 I oyankü simam alo tónggapónóp. Marrta alo kla tógaldó arrbünüm tangnamtinóp. Ngibürr Yesukü tógaldó nidi nólgópe banomól kwarilürr, darrü Lazarrus wató yarilürr. 3 Da Merri dadamüz ngarkwat morroal ilang idi sokol ipadórr, [kolkal] nade* tónggapórrón. Wirri darrem idi yarilürr, da wa we ekanórr Yesun wapórdó, akó Yesun wapór norrgonórr tóba órrngóene. Ene müót blaman morroal ilanga gwarranórr. 4 Yesun darrü umulbain olom, Zudas Iskarriot, oya sab wirri pamab tangdó nótó ingrine, bóktanórr wagó, 5 “Ini morroal ilang idi wa koke iade sel irre 300 [silba] mani küpüm?† Ene mani küp ama elklazakoke kolpam ki nülirre!” 6 Wa ene poko koke bóktanórr, zitülkus wa gyaur yarilürr elklazakoke pamkolpamdó; wa ene poko bóktanórr, zitülkus wa gómól pam yarilürr. Ibü mani alóp ngakan olom yarilürr, da wa tüób bobarr mani küp olgabi yazeblórr.

7 Yesu bóktanórr wagó, “Oya olkomólam! Wa ene idi ugósüm amoan waril, ngarkwat kókó kürü gapókdó angrin ngürr nóma semrróne.‡ 8 Elklaza-koke kolpam sab yabüka metat ae

12:1 Zon 11:38-44 * **12:3** nad darrü kari nugupan simkündügab tónggapórrón yarilürr. Mórrke-mórrke módóga: nard. **12:3** Luk 7:37-38 † **12:5** silba mani küp: Ma müsirrga ain bóktan 6:7 ngakanke. ‡ **12:7** Ma müsirrga ain bóktan Metyu 26:12 ngakanke.

kwarile; a ka wa sab yabüka metat ae koke namulo.”

Lazarrusün Amkal Bóktan

⁹ Zu pamkolpamab ngoroa barrkrrurr wagó, Yesu Betanimase. Da igósidi ola we ogobórr. I Yesun tóbananbókamde koke ogobórr: a i Lazarrusün asenómpükü ogobórr, wa noan irsümülürr бүдүлдүgab. ¹⁰ Da wirri prrista bóktan ingrinóp Lazarrusünpükü ta amkalóm, ¹¹ zitülkus Lazarrusünbókamde, abün Zu pamkolpama ibü bimgat kwarilürr, da i ma Yesun amkoman yangunónóp.

Yesu Kingzan Zerrusalem Wirri Basirrdü Bangrinürr

(Metyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Akó darrü ngürr ene wirri pamkolpamab ngoroa, nidi tübabzilürr Zerrusalem Бүдүл Кórzyón Тórem, barrkrrurr wagó, Yesu ta ola tótókda. ¹³ Da i wayal pórngae yazebóp, oya akyanóm ogobórr taegwarrpükü wagó, “Mi Godón yagürnórre!§ Wa bles airrüna, Lodón ngidü nótó tótókda: Isrraelab King!”

¹⁴ Yesu kyam [donki] esenórr, oyaka kasilürr, mórran-mórran bainürr, wata Godón Wialómórrón Bóktana enezan bóktanda wagó,

12:8 Duterronomi 1:11 § **12:13** Mi Godón yagürnórre, Grrik bóktane ma inzan angrirrüna: osana. Ini Ibrru bóktan opora. Oya küp módóga: (kibü) zid tinünüm errkyadan. Zu pamkolpama Godón agür koralórr ini bóktan opore. **12:13** Wórr Peba 118:25-26

15 “E gumgu Zerrusalem pamkolpam.*
Ngakónam, yabü kinga tótókda,
donki kyam kwitüm mórrarróna.”

16 Oya umulbain olmala ene [küp kokean emzyetóp] ngaengógópan, ngarkwat kókó Yesu бүдүлдүgab nóma түрсүмүлүрр [wirri kómal zyóndü]. Ibü ugón ngambangólórr wagó, Godón Wibalómórrón Bóktana ini poko ta bóktanda oyakwata, da ene pamkolpama, Zerrusalemóm nidi koralórr, ene elklaza igósidi tómbapónóp oyaka.

17 Yesuka ne pamkolpamab ngoro yarilürr, wa Lazarrusün nóma ngilianórr gapókdógabi akó irsümülürr бүдүлдүgabi, da i akó ngibürr kolpam nüzazilnóp wa ne [wirri tulmil] tónggapónórr. 18 We zitüldü, pamkolpamab ngoroa oya asenóm igósidi ogoblórr; i barrkrrurr wa ne wirri tulmil tónggapónórr. 19 Da Parrisia tibióbanka bóktanónóp wagó, “Ngakónam, mi go darrü pokodó kokean babzilo: mibü pamkolpama amgatódasko. Blaman bwóba oya mamoadase!”

Grrik Pamkolpama Yesun Amkün Kwarilürr

20 Ne pamkolpama Zerrusalem ogobórr, Godón [ótókóm] Бүдүл Кórzyón Тóredó, ngibürr Grrik inkü ta ola asi kwarilürr. 21 Ene Grrik pama Pilipka ogobórr. Wa Betsaeda wirri basirr pam

* **12:15** Zerrusalem pamkolpam, Grrik bóktane ma inzan angrirrüna: Zaeonón óp olom. Zerrusalemón darrü ngi Zaeon yarilürr. Zaeonón óp olom alap-alap bóktana. Oya күр módóga: Zerrusalem pamkolpam. Da Zerrusalem pamkolpama blaman Isrrael pamkolpam ngablaoda. **12:15** Zekarraea 9:9

yarilürr, Galili prrobinsdügab. I oya imtinóp wagó, “Wirri pam, kibü ubi Yesun asenóma.”

²² Pilip wamórr akó Endrrun izazilürr, da Endrru a Pilip aurrürrí Yesun azazilüm. ²³ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Ene abüs küp kuri semrróne Pamkolpamab Oloma ene wirri kómal zyón apadóm. ²⁴ Ka yabü amkoman poko byaldóla: [wit] küp wata wa darrpanan küp yarile, ngarkwat kókó ta wa tüpdü aupe akó nurrótóke. Da olgabi ama sab abün küpa tóbabóte. ²⁵ Nadü oloma tóba tüpan arróldó ubi baina, wa sab imrüke. A nadü pama tóba arról alzizi amanikda ini tüpdü, wa sab karrkukus emone [ngarkwat-koke arrólóm].† ²⁶ Nadü pama kürü zaget tónggapóna, wa kürü ki mamóan yarilün, da wa sab asi yarile, ka nólamlá. Darrüpa ne sab kürü zaget nóma tónggapóne, kürü Aba sab oya wirri ngi atene.”

Yesu Tóba Búdülankwata Ngaen-gógópan Bóktalórr

²⁷ “Errkya kürü moboküp müpa. Da ka ia bótkono? Da ia ka igó namulo: Ab, ma kürü zid kyó ne müpan abüs küp ngarkwata tótókda? Kóke: ka wa we zitülkúsdü tamórró, ene azidüdü bangrinüm ini abüs küp ngarkwat. ²⁸ Ab, moba ngi wirri kwitüm emngyel!”

† **12:25** Yesun bóktanán küp módóga: Nadü pama, tóbanan arróldó wirrianbóka ubi baina, akó ngibürr pamkolpambóka amrükda, wa sab tóba arról imrüke. A nadü pama tóba arról amrükda ngibürr kolpam tangbóleanóm, wa sab ngarkwat-koke arról ipüde. **12:25** Metyu 10:39; 16:25; Mak 8:35; Luk 9:24; 17:33

Da bóktana kwitümgabi sidórükürr wagó, “Ka kólba ngi wirri kwitüm kuri emngyela. Da ka akó sab aruko.”

²⁹ Ola ne pamkolpamab ngoroa bórranglórr; ene bóktan barrkrurr. Ngibürra bóktónóp wagó, “Maduba.” Ngibürra wagó, “Anerrua oyaka bóktóne.”

³⁰ Yesu ibübóka wagó, “Ene bóktana kürünkü koke tame, a yabü tangbamtinüm tame. ³¹ Ini tüp dümdüm akyan tonarr wata errkyadana; satani, ini tüpan singüldü pam, sab ka [ut-ut ino]. ³² Kürü sab ini tüpdügabi nóma kwit kirre nugup krros kwitüdü amngyelóm, blaman pamkolpam ka sab ugón simarruo kólbaka.”

³³ (Wa ini bóktan we ngarkwatódó bóktanórr; wa sab ia azid aengle akó nurrótóke.)

³⁴ Pamkolpama oyabóka wagó, “Mosesón gida-a inzan bóktanda: ene [Kerriso] wa ngarkwat-koke ngyaben pama. A ma wa inzan iade bóktóna wagó, Pamkolpamab Olom wata sab kwit irre krrosdó? Ia ene Pamkolpamab Olom wa tai nótóke?”

³⁵ Yesu ibübóka wagó, “Zyón sab yenkü tugupurr tonarróm yarile. Da e agóltagól kwarilün zyón yenkü aezane; tümüna ene da ma yabü sab nganlorre. Tümün kwatódó nidi agóltagóldako, umul kokeako i nubó tótókdasko. ³⁶ Zyón amkoman yangunam yabüka aezane, igósüm e sab zyóndü pamkolpam kwarilo.”

Pamkolpama Amkoman Koke Bangundako

Yesun ini bóktan kakóm, wa tebe püóran we wamórr aniküm pamkolpamdógabi. ³⁷ Yesu wa go ene pamkolpamab obzek kwata abün wirri tulmil tómbapón yarilürr Godón arüng pupainüm, da i oya ta amkoman kokean yangunónóp. ³⁸ Ini pokoa we ngarkwatódó tómbapónórr, amkoman küppükü ainüm, ngaen prropeta Aesayazan bóktanórr wagó,
 “Lod, ki ne bóktan büdrrat kwarilnürü, ia nótó kuri amkoman yangune?”

Ia Lod tóba arüng noaka kuri okaka simzazile?”

³⁹ We zitülkusdügabi, ibü gaodó koke yarilürr amkoman angunüm, zitülkus Aesaya akó wialómórr wagó,

⁴⁰ “God ibü ilküküp kuri murrnausórrre, akó ibü moböküp karrkukus kuri nirre ibü arrkrrugum.

Da i tibióbnüm ilküpi igósidi kokean eserre, i tibióbnüm gyagüpitótóke [küp kokean ipüdórrre], akó i kürüka ta kokean tübyalüngórrre; i kürüka ne nóma ki tübyalüngórrre, ka ibü igósidi ki dólóng ninünüma.”

⁴¹ Aesaya ini pokó wialómórr, zitülkus wa Yesun wirri kómal zyón esenórr, akó oyakwata igósidi bóktanórr.

⁴² Abün Zu singüldü pama Yesun amkoman yangunóp. Da Parrisi pamab gum koralórr; i ta wirri taem koke yónónóp: ibü ne nóma ki nurrkrrurre, ibü [Zu pamkolpamab kwóbbazen

müötüdü] tótókgum ki piküp nirre. ⁴³ Ibü tai ubi babul yarilürr, ibü God ki nagürnórre, a ibü ma wirri ubi poko yarilürr pamkolpama ibü nóma ki nagürnórre.

Yesun Bóktana Pamkolpam Tüób Zaz Nirre

⁴⁴ Yesu wirri taegwarre bóktanórr wagó, “Kürü amkoman nótó angunda, wa kürü kólbanan amkoman koke angunda, a wa ta oya amkoman angunda, kürü nótó zirrkapónórr. ⁴⁵ Kürü nótó asenda, wa ta oya kuri esene, kürü nótó zirrkapónórr. ⁴⁶ Ka wa ini tüp zyón akyanóm tamórró. Kürü amkoman nidi kangurre, i sab metat tümündü koke kwarile. ⁴⁷ Kürü bóktan nadü pama arrkrruda, da amkoman koke amorranda, ka wa oya zaz ainüm koke tamórró. Ka wa ini tüp zaz ainüm ta koke tamórró: ka wa tai ini tüp zid ainüm tamórró. ⁴⁸ Kürü nadü pama alzizi amanikda akó kürü bóktan koke nótó apadóda, sab zaz irre. Ka ne bóktan poko bóktan namülnürrü, sab ene bóktana tüób zaz irre dómdóm ngürrdü! ⁴⁹ Ini amkoman pokoa, zitülkus ka kólbanan ngidü koke bóktandóla. A kürü ne Aba zirrkapónórr, kürü arüng bóktan wató kókyanórr nadü poko bóktanóm akó nadü tonarre bóktanóm. ⁵⁰ Ka umulóla oya ne gida-e, wa ngarkwat-koke arról ódódoda. Da ka ne poko bóktandóla, kürü Aba küzazilürr bóktanóm.”

13

Yesu Tóba Umulbain Olmalab Wapór O Nugulóp

¹ [Büdül Kórzyón Tóre] kari poko nóma yarilürr, Yesu umul yarilürr wagó, oya abüs küp kuri semrróne oya ini tüp amgatóm, Abdó alkomólóm. Oya [moboküpdü ubi] metat asi yarilürr ibüka, oya tóbanan nidi kwarilürr ini tüpdü, akó oya moboküpdü ubi asi yarilürr ibüka tai kókó oya dómdóm ngürr nóma semrranórr.

² [Debóla] Zudasón, Saemon Iskarriotón siman olom, ngaensingül gyagüpitótók ekyanórr Yesun wirri pamab tangdó angrinüm. Yesu tóba umulbain olmalpükü simam nóma alo yarilürr, ³ wa umul yarilürr wagó, Aba blaman kla oya tangdó kuri irrbüne. Wa umul yarilürr, wa Godkagabi tamórr, da wa akó Godka alkomóldase. ⁴ Da wa alo tógaldógabi bupadórr, tóba tumum mórrkenyórr ininürr. Barrgon mórrkenyórr ipadórr, tóba kobtoldó byamrókórr. ⁵ Wa nae apür kurrópdü ekanórr, da tóba umulbain olmalab wapór bagul we ngarkwat bókyanórr. Wa akó bargon mórrkenyórrri zipür we norrgonónóp, wa ne kla byamrókórr kobtoldó. ⁶ Yesu Saemon Pitaka nóma tamórr, Pita oyabóka wagó, “Lod, ma ta ia kubó kürü wapór nugulo?”

⁷ Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Ma wa errkyadan koke emzyeto ka ne kla tónggapóndóla. Ma wa sab solodó emzyeto.”

⁸ Pita oyabóka wagó, “Kokean, ma kürü wapór kokean nugulo!”

Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka ne marü koke nóma mugulo, igósidi ma sab babul namulo kankü.”

9 Saemon Pita oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Lod, ma wa kürü wapór tibióban agulgu, a ma kürü tang a singülpükü kugul!”

10 Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Nadü pama blaman apüre, wa blaman [kolkala]. Wa myamem dudu koke apüre, wata igósidi tóba wapór nizan nugule. É wa blaman kolkalakla; wata darrpan yenkü asine, wa kolkal kokea.”

11 (Yesu umul bainürr oya sab wirri pamab tangdó nótó ingrine. Wa ene igósidi bóktanórr wagó, “E wa blaman kolkalakla. A darrü yabükagab kolkal kokea.”)

12 Yesun ibü wapór bagula nóma blakónórr, wa akó tóba tumum mórrkenyórr batenórr. Wa tóba mórran pokodó alkomólórr tógaldó. Da ibü nümtinóp wagó, “E ia kuri emzyetane, ka yabüka ne poko tónggapóna? 13 E kürü Umulbain Pam akó Lodbóka ngiliandakla. E amkoman poko bóktandakla: ka módóglá. 14 Ka yabü wapór kuri nugulnüma yabü Lodzanla akó Umulbain Pamzanla, da e ta igósidi yabiób darrpan-darrpanab wapór inzan bagul kwarilünke. 15 Ka wa ini yabü asenóm akó umulümpükü tónggapóna. E inzan tómbapón kwarilünke, ka yabüzan nangónónóma. 16 Ka yabü amkoman poko byaldóla: [leba zaget olom] wirri kokea tóba wirri pamdógabi, akó bóktan bamtül pam wirri kokea oyakagabi, oya

nótó zirrapónnda.* ¹⁷ E ini amkoman bóktan kuri umulbainane. E sab bagürwóm koralo, e ne tórrmendó nóma urrbulo. ¹⁸ Ka wa yabü blamandó koke bóktandóla; ka umulóla ka nibiób yazebórró. A ngaen Godón Wialómórrón Bóktana ne poko bóktanórr, ene pokoa küppükü kuri baine wagó, ‘Ki alo nisadi alo namülnürri, kürüka kolae wató tónggapónórr.’ ¹⁹ Ka wa yabü errkyadan azazildóla, ene da ma sab tómbapóne. Ini bóktan kakóm nóma tómbapóne, e sab amkoman kangunane wagó, ka watókla, ene [Kerriso]. ²⁰ Ka yabü amkoman poko byaldóla: ka nadü pam zirrapóndóla, oya morroal tonarre nótó nóma apadóda, enta igósa, wa kürü morroal tonarre apadóda. Ó kürü morroal tonarre nótó nóma apadóda, enta igósa, wa oya morroal tonarre apadóda, kürü nótó zirrkapónórr.”

*Yesu Nis Ngim Tóba Búdülankwata Bóktanórr
(Metyu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)*

²¹ Yesun ene bóktan kakóm, oya moboküpdü wirri müp yarilürr, da wa ibüka dümdüman bóktanórr wagó, “Ka yabü amkoman poko byaldóla: darrüpa yabükagab kalma kürü wirri pamab tangdó wató küngrine.”

²² Umulbain olmala tibiób ola ngabkanónóp; i umul-kók koralórr wa tai noanbóka apón

* **13:16** Ini bóktanán küp módóga: wirri pamazan zaget tónggapónnda tóba leba zaget olomdo, leba zaget oloma kubó inzan tónggapórrre ngibürr pamkolpamdó. **13:16** Metyu 10:24; Luk 6:40; Zon 15:20 **13:18** Wórr Peba 41:9 **13:20** Metyu 10:40; Mak 9:37; Luk 9:48; 10:16

yarilürr. ²³ Darrü umulbain oloma, Yesun moboküpdü ubi neanka yarilürr,† oya minggüpanan nólgópe banomól yarilürr.

²⁴ Saemon Pita ene umulbain olomdó tangane wagó, “Yesun imti, wa ia tai noanbóka apónnda!”

²⁵ Wa Yesun dalgüpdü banomólórr, da oya imtinürr wagó, “Lod, ia nótóke?”

²⁶ Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka ini brred poko kübüldü yanggóbolo.‡ Ka kubó noan ekyeno, da ene olom módóga.” Wa yanggóbólórr, da Zudasón we ekyanórr, Saemon Iskarriotón olom. ²⁷ Zudas ene brred poko nóma ipadórr, satania oyaka ugón ban-

grinürr. Yesu oyabóka wagó, “Ma ne kla tónggapónóm kaindóla, da büsai tónggapó!”

²⁸ Darrüpa ene alo tógaldó koke emzyatórr, Yesu ini poko iade bóktanórr Zudaska. ²⁹ Zudas mani ngabkan olomzan yarilürr, ngibürr umulbain olmalab gyagüpitótók igó yarilürr wamaka, Yesu oya ngibürr kla bumiógüm ile Búdül Kórzyón Tóredó amarrum, ó akó ngibürr kla aliönüm elklaza-koke pamkolpam.

³⁰ Zudas ene brred poko nóma ipadórr, wa dümdüman pulkaka we burruanórr. Ugón irrüb yarilürr.

Küsil Gyabi

³¹ Zudas nóma burruanórr, Yesu bóktanórr wagó, “Errkyadan Pamkolpamab Oloma [wirri kómál zyón] apadóda tóbankü; akó oyakama

† **13:23** Ene Zon tóbabóka apónnda. ‡ **13:26** Zu pamkolpamab gida yarilürr darpan zurr kübüldügabi alom. Brred poko ola yanggóbóla, moba alom.

ta wirri kómal zyóna tótókda ama Godka. ³² Zitülkus wirri kómal zyóna oyakama tótókda ama Godka, God ta sab igósidi Olom wirri kómal zyón ekyene tóbakagabi; wa ene poko kubó dümdüman tónggapóne. ³³ Moboküpdü olmal, ka sab yenkü ae tugupurr watóm namulo. E sab kürü kyamkülane, da ka yabü errkya byaldóla, ka Zu wirri ngi pam ne poko nilarre wagó, ‘E gaodó kokeakla ola tótókóm, ka nóla tótókdóla.’ ³⁴ Da errkyadan ka yabü küsil gida bóktan poko akyandóla: yabü moboküpdü ubi asi kwarile yabiób darrpan-darrpandó. Kürü moboküpdü ubizane yabüka, yabü moboküpdü ubi ta inzan kwarile ngibürr kolpamdó. ³⁵ Yabü moboküpdü ubi darrpan-darrpandó asi ne nóma yarile, da blaman pamkolpam sab umul kwarile wagó, e kürü umulbain olmalakla.”

Yesu Singül kwata Bóktanórr Wagó, Pita Sab Oya Yalpine

(Metyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Saemon Pita Yesun imtinürr wagó, “Lod, ma ia nubó tótókdóla?”

Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka nóla tótókdóla, errkyadan ma koke tókyeno, a ma kürüka sab solodó tókyeno.”

³⁷ Pita oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka wa gaodó koke iadela marüka akyanóm erkyadan? Ka sab nurrótoko marünkü!”

³⁸ Yesu bóktan yalkomólórr wagó, “Ia ma amkoman kürünkü nurrótoko? Ka marü amkoman poko ayaldóla: siman karrakarra póyaea

bóktan küsil nóma yarile, da ma kalma aüd münüm kalpino igó, ma kürübóka umul-kókla.”

14

Yesu Kwata Godka

¹ Yesu ibüka bóktanórr wagó, “E gyakolaegu akó kolae gyagüpgu. Amkoman yangunam Godón akó amkoman kangunam kürü. ² Kürü Aban müütüdü abün marrguasko. Obae ne nóma ki yarile, ka yabü koke ki nilnünüma. Ka sab marrgu tómbapónóm wamo. ³ Da marrgu tómbapóna nóma blakóne, ene kakóm, ka ugón tolkomolo yabü azebóm kókó kólbaka; igósidi e sab we koralo ka negla. ⁴ E kwat umulakla ene pokodó, ka nóla tótókdóla.”

⁵ Tomas imtinürr wagó, “Lod, ki umul-kókakla ma nubó tótókdóla; ki kwat ia umul bairre?”

⁶ Yesu bóktan yalkomólórr oyaka wagó, “Ka kwat, ka amkoman, ka arról. Pama Abdó popa koke wame, wata kürükama. ⁷ E kürübóka ne nóma umul bainane, e ta igósidi kürü Abbóka kuri umul bairre.* Ini ngürrdügab, e oyabóka kuri umul bairre, ó e oya kuri eserre.”

⁸ Pilip bóktanórr oyaka wagó, “Lod, ma kibü Ab tómtyenónóm: kibü ubi wata we klamóma.”

⁹ Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Ini kokrrap ngyabende ka asi namülnürrü yenkü. Da ma umul-kók iadela kürübóka, Pilip? Darrüpa ne kürü nóma kósene, wa ta kuri esene

* **14:7** Ngibürr Grrik bóktane tange wibalómórrón pebadó inzan angrürrüna: E ne kürübóka umul nóma ki kwarila, e ta igósidi kürü Abbóka umul ki kwarila.

Ab, da ma iade bóktóna wagó, ‘Kibü Ab tómtyenónóm’? ¹⁰ Ma ia kürü koke amkoman angundóla, ka Abdómla akó Ab kürükama? Ka ne bóktan büdrratdóla yabüka, ene bóktana kürükagab koke tótókdako. Kürü Ab, kürü бүb kugupidü nóto ngyabenda, tóba zaget tómbapónda. ¹¹ Kürü amkoman kangunam, ka igó nóma bóktandóla, ka Abdómla akó Ab kürükama. E ne gaodó koke nóma kwarilo ini bóktan amkoman angunüm, da kürü amkoman kangunam, ka ne arüng tórrmen tómbapóndóla. ¹² Ka yabü amkoman poko byaldóla: kürü nóto amkoman angunda, ka ne arüng tórrmen tómbapóndóla, wa ta ene arüng tórrmen sab tómbapóne. Amkoman, wa sab barrkyanan arüng tórrmen tómbapóne, zitülkus ka Abdó tótókdóla. ¹³ Ka sab tónggapono, e ne klamóm kümtinane kürü ngidü, igósüm Aban ngi sab Olomanbókamde wirri kwit emngyerre. ¹⁴ E sab kürü ngidü nóma kümtinane darrü klamóm, ka sab tónggapono.

Godón Samuankwata Bóktan

¹⁵ “Yabü [moboküpdü ubi] ne nóma yarile kürüka, e sab kürü gida bóktan poko mamooanane. ¹⁶ Ka sab Ab imtino, da wa yabü sab akó darrü Tangbamtin Olom nókyerre. Wa sab yenkü ae yarile metatómpükü. ¹⁷ Wa Godón Samua, Godón amkoman bóktan nóto okaka amzazilda. Ini tüpan pamkolpam gaodó kokeako oya apadóm, zitülkus i oya koke asendako, akó i oyabóka ta umul kokeako. Da e wa umulakla

oyabóka, zitülkus wa yenkü ngyabenda, akó wa sab yabü büb kugupidü yarile.

¹⁸ “Ka sab nóma wamo, ka sab yabü kokean eloko imam olmalzan: ka akó sab yabüka tolkomolo. ¹⁹ Tugupurr tonarr kakóm, ini tüpan pamkolpama sab kürü myamem kokean kóserre, a e wa sab kürü akó kósenane. Zitülkus ka arrólzanla, e ta sab arról koralo. ²⁰ Ene ngürra sab nóma tame, e sab umul koralo wagó, ka kólba Abdómla, akó e kürükamakla, ka yabükazanla.

²¹ “Kürü gida bóktan poko nidi amorrando akó nidi mamando, da ene kolpam módógako moboküpdü ubi nibióbe kürükamóm. Kürü Aban moboküpdü ubi sab asi yarile ibüka, moboküpdü ubi nibióbe kürükamóm. Kürü moboküpdü ubi ta sab asi yarile ibüka, akó ka kólba okaka bümzazilo ibüka.”

²² Zudas (Zudas Iskarriot koke) imtinürr wagó, “Lod, ma wa sab moba iade okaka bümzazilo kibüka, a ini tüpan pamkolpamdó ma koke?”

²³ Yesu bóktan yalkomólórr oyaka wagó, “Nibiób moboküpdü ubi asine kürüka, kürü umulbain bóktan sab idi mamooan korale. Kürü Aban moboküpdü ubi sab ibüka yarile, akó kólba Abpükü ka sab tamo ibüka akó inkü ngyaben namulo. ²⁴ Nibiób moboküpdü ubi babula kürüka, i kürü umulbain bóktan koke mamando. E ne umulbain bóktan arrkru-dakla, kürükagab kokea, a Abdógab tótókda, kürü nótó zirrkapónórr.

²⁵ “Ka yabü ini elklaza kuri nilnünüma, ka yenkü aezanla. ²⁶ A Tangbamtin Olom, Godón

Samu, Aba sab noan zirrsapóne kürü ngidü, yabü sab blaman ini elklaza umul nirre, akó wa yabü akó umul-umulan ngibtine ka yabüka ne poko bóktarró.

²⁷ “Paud ka yabüka amgatla; kólba paud ka yabü akyandóla. Kürü kólba ne paude inzan kokea, tüpan paudzan tónggapóndako. E gyakolaegu akó mólmóntwólgu. E ta gumgu! ²⁸ E kürü kuri kurrkrruane yabüka bóktande, ‘Ka yabü bingatla, a ka sab akó tolkomolo yabüka.’ Yabü moboküpdü ubi ne nóma ki kwarile kürüka, e bagür ki korala ka Abdó tótókdóla, zitülkus wa wirriana kürükagab. ²⁹ Errkyadan ka yabü ngaensingül kuri nilnünüma; ene tonarra sab solkwat tómbapóne. Ene igósüm, solkwat nóma tómbapóne, e sab kürü ugón amkoman kangunane. ³⁰ Ka yenkü wirri kokrrap koke bóktono, zitülkus ini tüpan singüldü pama, satani, tótókda. Oya arüng gaodó kokea kürü arrmatóm, ³¹ a ini tüpan pamkolpama ki umul bainüm igó, kürü moboküpdü ubi asine Abdó; ka blaman elklaza ugósüm tómbapóndóla oya arüng bóktan ngarkwatódó.

“Da ugó bazeb, mi algabi nau.

15

Yesu Amkoman [Grreip] Zitüla

¹ “Ka amkoman grreip zitülóla, a kürü Ab ama didiburr ngakan pama. ² Wa kürükagab blaman we tiz singgalgóne, küp koke nidi bapóndako. Wa ngibürr küp-pükü tizdügab sab kari il tizpókal singgalgóne, küpa wirri

akó abün bainüm. ³ E wa errkya [kolkalakla] ene bóktan opordógab, ka yabü ne bóktan nülinarre. ⁴ E kürüka arróbórrón koralo, akó ka yabüka arróbórrón namulo. Tiz gaodó kokea tebe pokodó küp bapónóm. Wata wa igósidi küp bapóne, wa ne zitüldü arróbórrón nóma yarile. Ene ta inzana: e gaodó kokeakla küp bapónóm, kókóta e kürüka arróbórrón koralo.

⁵ “Ka grreip zitülóla, e tizakla. Kürüka arróbórrón nótoke, akó ka noakamla, da wa sab igósidi tulum bangün yarile. E kürükagab nóma bomono, e sab igósidi gaodó koke koralo darrü kla tónggapónóm. ⁶ Kürüka arróbórrón koke nótoke, oya sab nugup tizzan amanikórrre. Inzan tiza sab ola mangkó bairre. Darrpan pokodó kwób isurre, ama urdü amórrre. I sab ola bolmerre. ⁷ E ne kürüka arróbórrón nóma koralo, akó kürü bóktan yabü bübdü ne nóma korale, e ne klamóm ubi bainane, Godón yatoam, da yabü sab nülrre. ⁸ Pamkolpama kürü Aban ngi wirri kwitüm emngyerre, e tulum nóma bangün koralo: ini tonarre e sab kürü umulbain olmal koralo. ⁹ Kürü [moboküpdü ubi] yabüka, Aban moboküpdü ubizane kürüka. Errkya e kürü moboküpdü ubidü arróbam.* ¹⁰ E ne kürü gida bóktan poko nóma mamooan koralo, e igósidi kürü moboküpdü ubidü arróbórrón koralo. Ka ta inzan kólba Aban gida bóktan poko mamooan namülnürrü, akó ka oya moboküpdü ubidü arróbórrónla.

* **15:9** Ini bóktanán küp módóga: “E ne kürüka arróbórrón nóma koralo, da kürü moboküpdü ubi igósidi yabüka yarile.”

11 “Ka yabü nüzazilarre ini poko, igósüm kürü bagürwóm yabüka ki yarilün, akó wirri bagürwóma yabü moboküp ta ki bumióg. 12 Da kürü gida bóktan poko yóni: yabü moboküpdü ubi yabiób darrpan-darrpandó ki yarilün, kürü moboküpdü ubizane yabüka. 13 Darrü oloman moboküpdü ubi wirria ngibürrdügab, wa ne tóba arról nóma imrüke tóba gómdamalabkü. 14 E kürü gómdamalakla, e ne kürü gida bóktan poko nóma mamóan koralo. 15 Ka yabü myamem [leba zaget] pambóka koke ngiblian namulo, zitülkus leba zaget pam umul kokeako ibü wirri pama ne kla tómbapónnda. A ka yabü gómdalbéka ngibliandóla, zitülkus ka yabü blaman kla nüzazilarre ka Abdógabi ne kla umul bain namülnürrü. 16 Kürü yadi koke küpüdarre; yabü kótó yazebórró. Yabü kótó irrbürrü tótókóm akó küp bapónóm. Ene küpa sab kokean abürrün bapórré. Aba sab yabü igósidi nülrre, e oya ne klamóm yatoane kürü ngidü. 17 Da kürü gida bóktan poko yóni: yabü moboküpdü ubi así yarile yabiób darrpan-darrpandó.

Ini Tüpan Alzizi Boman

18 “Ini tüpa yabü nóma alzizi amanda, yabü ki ngambangól, ngaen-gógópan kürü alzizi kümaiknóp. 19 E ne ini tüpan pam nóma ki korala, da ini tüpan ubi así ki yaril yabüka, wamaka e oyanakla. A yabü kótó yazebórró ini tüpdügab, da e myamem ini tüpan pam kokeakla, da yabü tüpa ene igósidi alzizi

amanda. ²⁰ Akó yabü ki ngambangólólón, ka yabü ne poko nilarre: ‘leba zaget olom wirri kokea tóba wirri pamdógabi.’ Kolpama kürü wirri müp alión koralórr, da i ta sab yabü inzan wirri müp nüliónórre. A kürü umulbain bóktan nidi omrralórr, i ta yabü bóktan sab inzan omrrale. ²¹ Da i sab yabü inzan nangónórre, zitülkus e kürü kólbananakla, akó zitülkus i wa tai umul kókako kürü nótó zirrkapónórr. ²² Ka ne koke nóma ki tama, akó ka ne koke nóma ki bóktóna ibüka, pamkolpamab kolae tonarr babul ki kwaril; da ene ma ka kuri tama, i kokean balpirre wagó, ‘Ki kolae tonarr koke tómbapóndakla.’ ²³ Kürü nidi alzizi amanikdako, kürü Ab ta inzan alzizi amanikdako. ²⁴ Ka ne arüng tórrmen tómbapórró ibü aodó, darrü pama kokean tónggapónórr. Ka ne ene arüng tórrmen koke nóma ki tómbapórró, pamkolpamab kolae tonarr babul ki kwaril. Da i ma ene arüng tórrmen kuri nósenóp, da i wata kürü akó Abpükü alzizi amanikdako. ²⁵ Ini pokoa ugósüm tómbapólórr, ibü gidadó wialómórrón bóktan küppükü ainüm wagó, ‘Da i wata kürü zitülkoke pokodó alzizi amanikdako.’

²⁶ “Sab Tangbamtin Oloma tame Abdógab, Godón Samu, amkoman bóktan nótó amgolda Abankwata. Ka sab oya zirrsapono Abdógab, da wa sab kürübóka apón yarile wa ne kla basen yarilürr. ²⁷ Akó e ta inzan. E sab ta kürübóka apón kwarilo e ne kla basen

kwarilnürü, zitülkus e kankü asi kwarilnürü ka kólba zaget nóma bókyarró ini tüpdü.

16

¹ “Ka yabü ini poko ugósüm nüzazilnüma, yabü amkoman banguna sab koke aupe. ² Yabü sab [Zu pamkolpamab kwóbbazen müótüdü] tótókgum piküp nirre. We tumum, ene tonarra tótókda, yabü бүдүлүмүкү nidi okrrale, i sab igó gyagüpitótók korale wagó, i Godón tangamtindako. ³ Pamkolpama sab inzan tonarr tómbapón kwarile, zitülkus i Ab akó kürübóka umul kokeako. ⁴ A ka yabü kuri nüzazilnüma, igósüm ene ngürra sab nóma tame ibü ene elklaza tómbapónóm, yabü sab ngambangólóle ka yabü umul-umulan kuri ngintinünüma. Ka yabü koke nüzazillarre ini poko ngaensingül, ka kólba zaget ne ngarkwat bókyarró, zitülkus ka yenkü asi namülnürü.

Godón Samuan Zaget

⁵ “Da ka tótókóm kaindóla oyaka, kürü nótó zirrkapónórr. A yabükagab kürü darrüpa kokean kümtinürr igó, ‘Ma ia nubó tótókdóla?’ ⁶ Ka yabü ini pokozan nüzazilnüma, da yabü moboküpdü ma kari gyaur kokea. ⁷ Ka yabü amkoman poko byaldóla: yabiób morroalóm ka wata wamo; ka koke ne nóma wamo, sab Tangbamtin Oloma* koke tame yabüka. A ka ne nóma wamo, ene ka sab oya zirrsapono yabüka. ⁸ Wa sab nóma tame, wa ini tüpan pamkolpamab obzek talüngnórre tüpan gyagüpitótókdógab

* **16:7** Tangbamtin Olom wa Godón Samubóka apónda.

ama küsil gyagüpitótók aliönüm amkoman bóktan amzyatóm ene aüd klamabkwata: kolae tonarr, [dümdüm tonarr], akó Godón kotódó zamngól. ⁹ Kolae tonarrankwata wa sab ibü nilórre: ibüka kolae tonarr asine, zitülkus i kürü amkoman koke angundako. ¹⁰ Akó dümdüm tonarrankwata wa sab ibü nilórre: i umulako ka amkoman dümdüm ngyaben olomla. Wa ini poko sab nilórre, zitülkus ka Abdó tótókdóla, da e sab kürü karianbóka koke kósenane. ¹¹ Akó Godón kotódó zamngólankwata wa sab ibü nilórre: ini tüpan singüldü pam, satani, God oya kuri zaz yónürr, da wa tóba ngürr akyanda.

¹² “Kürü abün elklazako yabü büzazilüm, da e gaodó kokeakla [küp blaman azebóm]. ¹³ Da Godón Samua sab nóma tame, amkoman poko nótó bóktanda, wa amkoman bóktan blaman okaka izazine. Wa sab tóbanóm gyagüpitótókdógab koke bóktan yarile, a wa sab we poko bóktan yarile wa ne poko arrkrrue kürükagab. Wa yabü we poko nüzazilnórre, solodó sab ne elklaza tómbapónórre. ¹⁴ Wa kürü ngi sab kwit emngyele, zitülkus wa kürü bóktan ipüde yabüka okaka azazinüm. ¹⁵ Kürü Aban blaman ne klamko, kürünko; ka igósidi bóktandóla, sab tóba Samua yazeble, ka oya ne kla alióndóla yabü umul-umulan ngibtanóm.

Gyaur akó Bagürwóm

¹⁶ “Tugupurr tonarr kakóm e sab kürü koke kósenane. Da akó tugupurr tonarr kakóm e sab kürü akó kósenane.”

¹⁷ Ngibürr umulbain olmala tibiób bamtinónóp wagó, “Ini bóktanán küp laróga? Wa igó

bóktanda wagó, ‘Karianbóka ini kakóm, e sab kürü koke kósenane. Da karianbóka ene kakóm, e sab kürü akó kósenane.’ Akó wa igó bóktóne wagó, ‘Zitülkus módóga, ka Abdó tótókdóla.’ ¹⁸ I akó bóktónóp wagó, ‘Karianbóka’ bóktan opora iabóka apónnda? Mi umul-kókakla wa laró poko bóktanda!”

¹⁹ Yesu umul bainürr i oya imtinónópma, da ibüka we bóktanórr wagó, “E ia yabiób we poko bamtin korala, ka ne poko bóktóna: ‘Karianbóka ini kakóm, e sab kürü koke kósenane. Da akó karianbóka ene kakóm, e sab kürü akó kósenane.’?” ²⁰ Ka yabü amkoman poko byaldóla: e sab yón gyaur korala, a ini tüpdü pamkolpama sab bagür korale; e sab gyaur korala, a yabü yón gyaura sab bagürwómóm bümzazile. ²¹ Kola olom asenóm nóma kaindo, wa azid aengdo, zitülkus oya ngarkwat kuri semrróne. Oloma nóma tómtómóle, oya ene azidbókama kuri bamrüke; wa erkyä bagürwómdümo, zitülkus küsil oloma kuri tómtómóle ini tüpdü. ²² Da ene inzana yabüka: e errkyä gyaurdümakla, da ka sab yabü akó nósenónómo! Yabü moboküpdü sab kari bagürwóm koke yarile; darrü pama sab yabükagab kokean amanike, ene ne bagürwóm yarile!

²³ Sab ene ngürr† nóma semrróne, e sab kürü darrü klamóm koke katoane. Ka yabü amkoman poko byaldóla: Aba sab yabü nülrre, e oya ne klamóm yatoane kürü ngidü. ²⁴ Ngaendógab

† **16:23** Ene ngürran küp módóga: Yesu kwitüdü nóma kasile, ene kakóm.

kókóta errkya, e Ab kokean yatoarre darrü klamóm, kürü ngidü. Yatolam, da e sab ipüdane! Yabü bagürwóm sab igósidi metat ki yarilün.

Dudu Tüp Yesun Tangdóma

²⁵ “Ka yabüka alap-alap bóktan namülnürrü ene elklazabkwata. Ene tonarr kuri semrróne, ka sab myamem alap-alap koke bóktan namulo, a ka sab wata dümdüman ikik namulo Abankwata. ²⁶ Ene ngürrdü e sab oya kürü ngidü yatoane. Ka igó koke bóktandóla igó, Ab sab yabü ngidü kótó yato-o. ²⁷ E sab yaib yatoane, zitülkus Aban [moboküpdü ubi] yabükama. Oya moboküpdü ubi yabükama, zitülkus yabü moboküpdü ubi kürükama, akó e kürü amkoman kuri kangunane wagó, ka Abdógab tamórró. ²⁸ Ka Abdógab tamórró, da ini tüpdü tübangrIRRÜ; errkya ka ini түp amgatla akó Abdó alkomóldóla.”

²⁹ Da umulbain olmala oyaka bóktónóp wagó, “Ma errkyadan dümdüman bóktandóla. Ma errkyadan alap-alap koke bóktandóla. ³⁰ Ki errkyadan kuri umul bairre, ma blaman kla umulóla: marü darrü pama koke mümtine darrü poko: oya amtin bóktan poko ma singül kwata umul baíndóla. We zitülkusdü, ki marü amkoman kuri mangurre, ma Godkagab tamórró.”

³¹ Yesu ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “Erkya e ia kürü tai amkoman kuri kangunane? ³² Tübarrrru, ene ngürr amrrandase, da kuri semrróne, e blamana sab barngeno yabiób darrpan-darrpan basirrdü. E sab kólbanan

kingütane. Da ka sab kólbe püóran koke namulo, zitülkus Ab kürüka asine. ³³ Ka yabü ini poko kuri nüzazilnüma, igósüm yabüka paud asi ki yarilün e kürüka arróbórrónzanakla. Ini tüpdü e sab azid aeng koralo. Da e sab karrkukus bórrangke: ka ini tüpan arüng kuri emkóla!”

17

Yesu Tóre Ekorr Tóbankü akó Umulbain Olmalabkü

¹ Yesun bóktana nóma blakónórr, wa pülpüdü we yazilürr wagó, “Ab, kürü abüs küpa kuri tame. Da kürü ngi ugó wirri kwit emngyel, igósüm marü ngi ka sab dadan ngarkwatódó wirri kwit emngyelo. ² Zitülkus módóga, kürü balngomól arüng mató kókyarró blaman pamkolpam balngomólóm, akó ibü [ngarkwat-koke arról] aliónum, ma kürü nibiób küliórrü. ³ Ngarkwat-koke arrólan küp módóga: pamkolpama marübóka umul korale, amkoman God nótóke, akó i ta kürübóka umul korale, Yesu Kerriso, ma noan zirrsapórró. ⁴ Ka marü ngi wirri kwitüm kuri emngyela ini tüpdü; ma ini tüpdü kürü ne zaget kókyarró, ka kuri elakóna. ⁵ Ba! Errkyadan ma kürü ene wirri ngi ugó salkomól moba obzek kwata, kürü ne kla yarilürr, mi darrpan pokodó nóma namülnürri. Tüp a pülpül solkwat tómbapórrü.

⁶ “Ka marü ngi kuri pupairrü, ma kürü nibiób küliórrü ini tüpdügab. I marü kwarilürr, da ma akó kürü küliórrü. I marü bóktan mamunóp, ⁷ da i umulako ma kürü blaman ne kla küliórrü, marükagabiako. ⁸ Ka ibü bóktan nülinarre,

ma kürü ne bóktan küliórrü. Da i we ipüdóp. I amkoman umulako wagó, ka marükagabi tamórró. I kürü amkoman kuri kangurre wagó, kürü mató zirkapórró.

⁹ “Ka ibünkü tóredóla. Ka ini tüpankü koke tóredóla, a ka ibünkü tóredóla, ma kürü nibiób küliórrü, zitülkus i marüko. ¹⁰ Kürü blaman ne pamkolpamko, marüko, akó marü blaman ne pamkolpamko, kürüko, da ibübókamde kürü ngi wirri kwitüm kuri emgyerre. ¹¹ Ka myamem ini tüpdü babulóla, a i wa ini tüpdümako. Ka wa marüka alkomóldóla. Gyabi Ab! Ma ibü nódlóngnóm mobanóm ngian wirri arüangi, ma kürü ne ngi kókyarró. Ene igósüm, i darrpan pamóm ki bainünüm, mizanamli. ¹² Ka inküzan namülnürrü, ka ibü bódlang namülnürrü marü wirri arüng ngidü, ma kürü ne ngi kókyarró. Ka ibü bódlang namülnürrü, da darrüpa kokean bamrükürr. Wata darrpan yarilürr, ene wa kolae bain oloma, sab wató bamrüke, marü moba Wialómórrón Bóktan küppükü ainüm. ¹³ Da ka marüka tótókdóla, a ka ini poko tüpdü ugósüm bóktandóla, kürü agürwóma ibü moboküp blaman ki bu-mióg. ¹⁴ Ka marü bóktan ibüka adrratórró, da tüpan pamkolpama ta ibü alzizi aman koralórr, zitülkus i errkya myamem tüpan pam kokeako kazanla; ka ta ini tüpan pam kokela. ¹⁵ Ka marü koke amtindóla, ibü tüpdügab ausüm, a ka marü amtindóla ibü bódlangóm kolaean olomdógab. ¹⁶ I ini tüpan kolpam kokeako, kazanla; ka ini tüpan pam kokela. ¹⁷ Ibü

[kolkal] ninünüm, da mobankü tibi-tibi ama, tibiób amkoman bangundügab marü bóktandó. Marü bóktan amkomana. ¹⁸ Ma kürüzan zirrkapórró ini tüpdü, darrpan ngarkwatódó ibü ka ta kuri zirrnápónónóma bwób-bwób ini tüpdü. ¹⁹ Ibübókamde, ka kólba arról marü akyandóla marü ubi tónggapónóm, igósüm i ta sab tibiób arról marü mülrre, marü ubi tómbapónóm, marü amkoman bóktandógab.

²⁰ “Ka ini tibióbankü koke tóredóla, a ka ngibürr pamkolpamabkü ta tóredóla, kürü sab solkwat amkoman nidi kangunórre ibü umul-bain bóktandógab. ²¹ Ka tóredóla i blaman darrpan pamóm bairre. Ba! I mibüka ki koralón, ma kürükazanla akó ka marükazanla, igósüm tüpan pamkolpama sab kürü amkoman kangurre wagó, kürü mató zirrkapórró. ²² Ma kürü ne wirri kwitüm ngi kókyarró, ka ibü ene wirri ngi kuri nókyenónóma ibü darrpan bainüm, mi darrpanzanamli. ²³ Ka ibükamla, akó ma kürükamla, ene igósidi inzan tómbapóne, i amkoman darrpan bairre. Ene igósüm, tüp umul yarile wagó, kürü mató zirrkapórró, akó marü [moboküpdü ubi] asine ibüka, marü moboküpdü ubizane kürüka.

²⁴ “Ba! Ibü kürü mató küliórrü. Kürü ubia i kankü korale, ka nóla namulo. Ene igósüm, i sab kürü [wirri kómal zyón] eserre, ma kürü ne wirri kómal zyón kókyarró, zitülkus marü moboküpdü ubi asine kürüka ngaendógab, ini tüp tónggapón küsil nóma yarilürr, kókó ta errkya. ²⁵ [Dümdüm tonarr] Ab! Tüp marübóka umul-kóka, a ka ma marübóka umulóla. Da

kürü ini umulbain olmal ta umulako wagó, kürü mató zirkapórró. ²⁶ Ka ibü marübóka umul-umulan kuri ngintinarre, da ka sab ibü umul-umulan ngibtan namulo metat. Ene igósüm, marü ne moboküpdü ubie kürüka, inkü asi ki yarilün, da ka küób sab inkü ta asi namulo.”

18

Yesun Gazirr Pama Amigóp

(Metyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Yesun tórea nóma blakónórr, Yesu tóba umulbain olmalpükü Kidrron Sang Buruburu banikürr. Ene pokodó, didiburr asi yarilürr, da Yesu tóba umulbain olmalpükü we ban-grinürr. ² Zudas, Yesun wirri pamab tangdó nótó angrinüm kain yarilürr, wa ene didiburr umul yarilürr, zitülkus Yesu tóba umulbain olmalpükü metat we kwób bazelórr. ³ Da Zudas ola we wamórr, tóba Rrom gazirr pamab kopo akó ngibürr myelam pampükü, wirri prrist akó Parrisia nibiób zirrnápónóp. I warri, zyón kla, akó gazirr elklaza barrmülürr. ⁴ Yesu blaman kla umul yarilürr, kubó laróga tómbapóne oy-aka, da tebe-tebe we bumanikürr. Da wa ibü nümtinóp wagó, “E ia noan amkündakla?”

⁵ I bóktan we salkomólóp wagó, “Yesu, Nazarret olom.”

Yesu ibüka bóktanórr wagó, “Ka watókla.”

Zudas, oya wirri pamab tangdó nótó angrinüm kain yarilürr, gazirr pampükü we zamngól yarilürr. ⁶ Yesu ibüka nóma bóktanórr wagó, “Ka watókla,” i oyakagab kakota we banenórr,

da kakota we balókórr tüpdü. ⁷ Yesu akó ibü we nümtinóp wagó, “E ia noan amkündakla?”

I bóktan we yalkomólóp wagó, “Yesu, Nazarret olom.”

⁸ Yesu bóktanórr wagó, “Ka yabü kurai nilnünüma ka watókla, e ne kürü nóma amkündakla, da kürü ini umulbain olmala ugó ki ogob!” ⁹ (Wa ini poko ugósüm bóktanórr, wa ngaen ne poko bóktanórr, da ene pokoa ae kuri tómbapóne: “Ba, ma kürü nibiób küliórrü, ka darrü koke kuri imrüka.”)

¹⁰ Saemon Pitan tóba gazirr turrik asi yarilürr. Wa turrik irruanórr, da singüldü prristan [leba zaget] paman tutul güblang we itülürr. Ene zaget paman ngi Malkus yarilürr. ¹¹ Yesu Pitaka we bóktanórr wagó, “Moba gazirr turrik tóba pokodó yalkomól! Ia ma igó gyagüpi tótókdóla ka ia sab ini kübüldügabi koke enono,* kürü Aba ne kla kókyanórr?”

Yesun Anaska Idüdüp

¹² Rrom gazirr pama tibiób singüldü wirri ngi pampükü akó Zu myelam pam, Yesun we amigóp, da sye-i we arümóp. ¹³ Ngaen-gógópan we idüdüp Anaska. Anas wa tüób Kayapasón mónang yarilürr. Kayapas ugón singüldü prrist yarilürr ene paildü. ¹⁴ Kayapas singül kwata bóktan we nókyenóp Zu wirri ngi pam nidi kwarilürr, wagó, “Morroal igósa, darrpan oloma ki nurrótók blaman pamkolpamab pabodó.”

* **18:11** Ini bóktanán küp módóga: “Ka ini ne azid aengdó tótókóm kaindóla, ka sab kokean areno.” **18:11** Metyu 26:39; Mak 14:36; Luk 22:42 **18:14** Zon 11:49-50

Pita Yesun Yalpinürr

(Metyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Saemon Pita akó darrü umulbain oloma Yesun mamooan namülnürri. Darrü ne umulbain olom yarilürr, ene Singüldü Prrist oyabóka umul yarilürr. Da i Yesudi igósidi bangrirri singüldü prristan müótan kal akólórrón pul basirrdü,

¹⁶ Pita kalkumazan zamngól yarilürr mamtaedó. Singüldü prrista ne umulbain olombóka umul yarilürr, wa akó kalkuma we tubrranórr, da ene mamtae ne ngul oloma ngakalórr, oy-aka bóktanórr, da Pitan kugupidü we idódürr.

¹⁷ Mamtae ne ngul oloma ngakalórr Pitanbóka wagó, “Ma ene paman darrü umulbain olom ia mató kokela?”

Pita bóktan yalkomólórr wagó, “Kótó koke!”

¹⁸ Güzban yarilürr, da leba zaget pam akó myelam pama ur birró we sentenóp, da ur we myangrao apónóp. Bórrangórrón, we güb boklam koralórr. Da Pita we wamórr, ibüka zamngólóm güb boklamóm.

Singüldü Prrista Yesun Imtilürr

(Metyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Singüldü prrist Anas[†] Yesun imtilürr oya umulbain olmalabkwata akó tóba umulbain bóktanankwata. ²⁰ Yesu bóktan igó yalkomólórr wagó, “Ka metat panzedó bóktan namülnürrü blaman pamkolpamdó; ka metat umulbain namülnürrü kwóbbazen müót kugupidü akó

[†] **18:19** Anas wa ngaen-gógópan Singüldü Prrist yarilürr. Oya pabo ma Kayapas wató ipadórr ene paildü. Pamkolpama ma Anasón wata Singüldü Prristbóka ngilianónóp. A ene amkoman Singüldü Prrist, Kayapas wató yarilürr.

[Godón Gyabi Müótüdü], blaman Zu pamkol-pama ne kwób bazendako. Ka darrü poko anik-anik koke bóktarró. ²¹ Ma kürü iade amtindóla? Ma ibü nümtinünüm, kürü nidi kurrkrrunónóp. I ta umulako ka ne poko bóktan namülnürrü!”

²² Yesu ini poko nóma bóktanórr, darrü müót ngakan pama oya ugón tang o-e emkalórr, da bóktanórr wagó, “Ia inzana, singüldü prristdü bóktan alkomól?”

²³ Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Ka ne darrü kolae poko nóma bóktarró, ma nüzazilnüm ini kolpam, kolae ia nega. A ka ne amkoman poko nóma bóktan namülnürrü, da ma wa kürü iade kómkóla?” ²⁴ Ene kakóm, Anas oya we zirrapónórr Kayapaska, singüldü prristdü. Wa wata sye-i amrókrrón yarilürr.

Pita Akó Yesun Yalpinürr

(Metyu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saemon Pita wata zamngól yarilürr, wa güb boklamlórr. Ngibürra akó oya imtinóp wagó, “Ia ma darrü ene umulbain olom módóglá?”

Pita balpinürr, da bóktan yalkomólórr wagó, “Ka we olom kokela!”

²⁶ Darrü singüldü prristan leba zaget olom, Pita güblang noan singgapinürr, oya narezoret, oya imtinürr wagó, “Ia ka darrü marü mósená wankü, didiburrdü?”

²⁷ Pita akó we balpinürr, da bóktanórr wagó, “Kótó koke!” Dümdüman, karrakarra póyaea we bóktanórr.

Yesu Paelatón Obzek Kwata Zamngólórr

(Metyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

28 Darrü ngürr irrbianande, Zu wirri ngi pama Yesun Kayapasón müötüdügab idüdüp, ama Paelatón palasdó, gabena nóto yarilürr. Zu wirri ngi pama koke barrbünürr ene müötüdü, zitülkus i ne nóma ki barrbüne, i tómanpükü ki bairre Godón ilküpdü. Olgabi i gaodó koke ki kwarile Büdül Kórzyón Alo alom. 29 Paelat pulkaka we tubrranórr ibü bamtinüm wagó, “Ia ini pama laró kolae tónggapónórr, da e oya kürüka igósidi sidüthane?”

30 I bóktan we yalkomólóp wagó, “Ki oya marüka koke igósidi ki sidüdrre, wa ne kolae koke nóma ki tónggapóne!”

31 Paelat ibüka bóktanórr wagó, “Yaib sipüdam, yabiób gida ngarkwatódó zaz inam!”

Zu wirri ngi pama bóktan we yalkomólóp wagó, “Kibü dümdüm babula darrü pam бүдүлдү angrinüm.”† 32 Da ini pokoa we ngarkwatódó tómbapólórr, Yesun bóktan küppükü ainüm, wa ne pokó bóktanórr, wa sab iazan nurrótóke.

33 Paelat we bangrinürr palasdó. Wa Yesun ngisaunürr tóbaka, da imtinürr wagó, “Ia ma Zu pamkolpamab King módóglá?”

34 Yesu bóktan we yalkomólórr wagó, “Ini bóktan opora ia marü mobakagab tame, ta ia marü ngibürr isa müzazilórre kürübóka?”

† 18:31 Sisa, Rrom king, ene bwób wató alngomól yarile. We ngarkwatódó, Zu pamkolpama Rrom gida mamóan koralórr. Ene gida ngarkwatódó, wata Rrom wirri ngi pamab dümdüm yarilürr pam ayalóm бүдүлүmpükü amkalóm.

³⁵ Paelat bóktan we yalkomólórr wagó, “Marü gyagüpitótók iada? Ia ka Zu pamla? Marü moba pamkolpam akó wirri prrista kürü tangdó idi küngrirre. Ia ma laró tónggapórró?”

³⁶ Yesu bóktanórr wagó, “Ka ne bwób alngomóldóla Kingzan, ini tüpdügab kokea. Ka ne bwób alngomóldóla Kingzan, ini tüpdügab nóma ki yarile, kürü mamooan pamkolpama igósidi gazirrum ki bairre kürü adlangóm, Zu wirri ngi pamab tangdó angrin-gum. Ka ne bwób alngomóldóla Kingzan, tüpdü ala babula.”

³⁷ Da Paelat akó imtinürr wagó, “Ia ma kingla?”

Yesu bóktan yalkomólórr wagó, “Ma müób kuri bóktóna; ka kingla. Ka ugósüm tómtómórró, da ini tüpdü we tamórró ini darrpan zitülkusankü, amkoman bóktanankwata ikiküm. Amkoman bóktandó nótóke, wa kürü bóktan arrkrruda.”

³⁸ Paelat oya imtinürr wagó, “Amkoman bóktan ia laróga?”

Yesu Tóba Búdül Bóktan Ipadórr

(Metyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Paelat akó pulkaka tubrranórr Zu pamkolpamdó, da ibüka bóktanórr wagó, “Ka darrü zitülkus koke kuri esena oya büdüldü angrinüm.

³⁹ A yabü darrü bókam tumtum ma inzana, ka bobarr tümün müótüdügab darrü pam popa arruandóla [Búdül Kórzyón Tóredó]. Ia ka Zu pamkolpamab king irruno yabünkü?”

⁴⁰ I oyaka bóktan we yalkomólóp wirri taegwarre wagó, “Koke, we pam koke! Kibü ubi

Barrabaskamóma!” (Barrabas wa tüób gazirr-gazirr gómól pam[§] yarilürr.)

19

¹ Paelat Yesun ipadórr, idódürr tóba wirri müótan kal akólórrón pul basirrdü, da gazirr pama oya karrkukus sye-i we ailóp. ² Da gazirr pama müóngdur we elóp tórez-tórez nugup tizi, da oya singüldü we emngyelóp. I akó ilulu óe-óe mórrkenyórr tupo ngarkwat we atenóp. ³ Akó togobórr oyaka, oya we yagürnóp, amko-man moboküpi-koke, a i oya [tiz yangónónóp] wagó, “Ma wirri kokrrap ki ngyaben namüla, Zu pamkolpamab king!”* Da oya tang o-e we emkálnóp.

⁴ Paelat tóba palasdógab akó tubrranórr, pamkolpamdó we bóktanórr wagó, “Ala sazilam, ka oya kubó ala sidüdo yabüka, yabü umulüm ka darrü zitülkus koke kuri esena oya бүдүлдү angrinüm!” ⁵ Yesu ugón tubrranórr, tórez-tórez singül müóngdur akó ilulu óe-óe mórrkenyórr aterrón. Paelat ibübóka wagó, “Sazilam! Ene pam yóni!”

⁶ Wirri prrist akó ibü myelam pama oya nóma esenóp, i taegwarr ugón apónóp wagó, “Krrrosdó emngyelam, oya krrrosdó emngyelam!”

Paelat ugón bóktanórr ibüka wagó, “Da e yaib ugó sipüdam, akó krrrosdó emngyelamke. Ka

§ 18:40 gazirr-gazirr gómól pam, Grrrik bóktan oporan darrü küp módóga: Rrom pamdó bóka bamgün gazirr pam. * **19:3** Ene tonarrdó, Zu kinga ilulu óe-óe mórrkenyórr ó gold müóngdur püti bain koralórr.

wa darrü zitülkus koke kuri esena oya büdüldü angrinüm.”

⁷ Pul basirrdü ne kolpam kwarilürr, bóktan we yalkomólóp wagó, “Kibü darrü gida igó bóktanda, wa ki nurrótók, zitülkus tóba igó ngi basilda wagó, wa Godón Olome.”

⁸ Paelat nóma arrkrurr, oya ene pokodó wirri guma ipadórr. ⁹ Wa we bangrinürr palasdó. Yesun we imtinürr wagó, “Ia ma nubógabi tamórró?”

A Yesu darrü bóktan koke yalkomólórr. ¹⁰ Paelat oya imtinürr wagó, “Ia ma kubó kürüka koke bótkono? Ma ia umulóla kürü ene arüng asine marü ini pokodógab arruanóm ó marü krrosdó amngyelóm?”

¹¹ Yesu bóktan yalkomólórr wagó, “God marü ene arüng koke nóma ki mókyene, marü ene arüng babul ki yarilün. Kürü marü tangdó nadü pama† küngrine, wa wirri kolae kuri tónggapóne marükagab!”

¹² Paelat nóma arrkrurr ini poko, wa ngibürr gyagüpitótók byamkünürr oya ene pokodógab arruanóm. Da Zu pamkolpama oyaka taegwarr apónóp wagó, “Ma ne kubó oya ini müpdügab popa nóma irruno, ma sab igósidi Sisan‡ gódamkokean namulo! Kingbóka tóba nótó ngi basilda, wa Sisaka bóka bamgünda!”

† **19:11** Ene pam aprrapórr Kayapas yarilürr. ‡ **19:12** Rrom pamkolpama tibiób king Sisabóka ngiblian kwarilürr. Mórrke-mórrke módóga: Caesar, Emperor. Wa ngaen blaman Isrrael pamkolpamab tüp tóbankü yazebórr. Ene tonarrdó, wa ma igósidi blaman Isrrael pamkolpamab kingüm bainürr.

¹³ Paelat ene bóktan nóma arrkrurr, Yesun pul basirrdü we idódürr, da Paelat we mórran-mórran bainürr wirri zazan mórran pokodó. Ini poko inzan ngilianónóp: “Ingülküpi Arsirrün Paug”. (Ibrru bóktane módóga wagó, “Gabata”.)

¹⁴ Ugón abüs singül küp ngarkwat yarilürr, Zu pamkolpama ne ngürr, [Büdül Kórzyón Tórem] elklaza tómbapónónóp. Paelat we bóktanórr kolpamdó wagó, “Sazilam, yabü king yóni!”

¹⁵ Pamkolpama wirri taegwarre we górrganónóp wagó, “Ugó sipüdam! Idüdam! Krrosdó emngyelam!” Paelat ibü nümtinóp wagó, “Ka ia errkyadan yabü king krrosdó emngyelo?” Wirri prista bóktan igó yalkomólóp wagó, “Kibü darrpan king wata módóga: Sisa!”

¹⁶ Da Paelat Yesun gazirr pamab tangdó we ingrinürr krrosdó amngyelóm.

Yesun Krrosdó Emngyelóp

(Metyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

Gazirr pama Yesun amigóp, da we idüdóp.

¹⁷ Wa tóba krros bügasilürr, we burruanórr Zerrusalem wirri basirrdügab. Tamórr kókó darrü bwób poko, ngi módóga, “Singül Kak”Š (Ibrru bóktane igó ngiliandako wagó, “Golgota”.) ¹⁸ I oya krrosdó we emngyelóp; akó nis pam nis we nómgyelóp tibiób krrosdó, darrü tutul kwata, akó darrü banól kwata; Yesu ibü aodó yarilürr. ¹⁹ Paelat bóktan opor wibalómórr nugup pósekdó, krrosdó azitüm. Wa inzan wialómórr wagó, “Yesu Nazarret olom,

Š **19:17** Aprrapórr ini pokoan ngi Singül Kak yarilürr, zitülkus podó yarilürr singül kak obzeksyókpükü.

Zu pamkolpamab King”. ²⁰ Abün kolpama atang kwarilürr, zitülkus Yesun ne pokodó emngyelóp, wirri kan koke yarilürr wirri basirrdügab. Paelat aüd bóktane wialómórr: Ibrru, Letin,* akó Grrik. ²¹ Wirri prrista we bóktónóp Paelatka wagó, “Ma inzan wibalómgú: ‘Zu Pamkolpamab King’. A inzan wibalóm: ‘Ini pama inzan bóktanórr, ka Zu Pamkolpamab Kingla.’”

²² Paelat wagó, “Ka ne kla wialóma, wata inzan yarile!”

²³ Gazirr pama Yesun krrosdó nóma emngyelóp, ene kakóm, ene tokom pama oya tumum mórrkenyórr tokom órpókal nangónóp, da we arrgrrütóp tibióbkü. Oya auma mórrkenyórr ta ipüdóp. Darrpan mórrkenyórr poko-e arrgüpürrün yarilürr. ²⁴ Da igósidi gazirr pama tibióbka we bóktónóp wagó, “Mi ini auma mórrkenyórr koke syórrpókal yangórre; mi ngi amkün kla amandakla ini mórrkenyórrüm, umul bainüm wagó, kubó ia nótó ipüde.” Ini pokoa ugósüm tómbapónórr, Godón Wialómórrón Bóktan küppükü ainüm, enezan bóktanórr wagó,

“Kürü mórrkenyórr arrgrrütóp tibióbkü;
nugup poko amónóp kürü auma
mórrkenyórrüm.”

Da gazirr pama ene poko igósidi tónggapónóp.

²⁵ Yesun krros minggüpanan idi bórranglórr: oya aip, oya aipan narezoret, darrü kol ngi Merri (Klopasón kol), akó Merri Magdalin. ²⁶ Yesu

* **19:20** Letin Rrom pamkolpamab bóktan yarilürr. **19:24**
Wórr Peba 22:18

tóba aip akó darrü umulbain olom, Yesun [moboküpdü ubi] neanka yarilürr, ola zamngólde nósenórr. Da wa tóba aipdü bóktanórr wagó, “Kürü aip, ngaka, wa marü olome!”

²⁷ Akó wa umulbain olomdó bóktanórr wagó, “Ngaka, wa marü aipo!” We ngürrdügab, ene umulbain oloma oya tóba müötüdü ugón udódürr ngyabenóm.

Yesu Nurrótókórr

(Metyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Yesu ugón umul yarilürr wagó, blaman kla wa kuri blakóne. Godón Wialómórrón Bóktan küppükü ainüm, wa bóktanórr wagó, “Ka naemla!”

²⁹ Darrü kübül, muran waenpükü arrngamórrón, ola yarilürr. Darrü pama mórrkenyórr pokozan kla† kübüldü yanggóbólórr, aul pepeamdó amrókórr, da kwit yónürr. Yesun taepurrdü we ingrinürr. ³⁰ Yesu ene muran waen nóma yusürr, da we bóktanórr wagó, “Kuri blakóne!”

Solkwat wa singül tüp elkomólórr, da tóba samu Ab we ekyanórr.

Yesun Mobob Anóbóp

³¹ Zu wirri ngi pama Paelatón we imtinóp, ibü dümdüm bóktan aliönüm krros kwitüdü ne pam kwarilürr, ibü wapór kus amgünüm,‡ akó krrosdógab alókóm ibü büb azebóm. I

19:28 Wórr Peba 69:21; 22:15 † **19:29** mórrkenyórr pokozan kla, Mórrke-mórrke módóga: sponge. Kübül akó spun bagul klama. ‡ **19:31** Wapór kus ugósüm nümngünóp, büsai nurrótókóm.

Paelatón yatop, zitülkus ugón Prraede yarılr, [Sabadankü] elklaza tómbapón ngürr. Ibü ubi koke yarılr, büb krrosdó koke ki koral Sabad ngürrdü. Ene amkoman gyabian Sabad ki yarile. § 32 Gazırr pama we ogobórr, ngaen-gógópan oloman wapór nis nülkamülóp. Akó darrüdü ogobórr, Yesukü nibiób krrosdó emelóp, akó oya wapór nis ta nülkamülóp. 33 A i Yesuka nóma ogobórr, i oya we esenóp, wa ngaen-gógópan nurrótókórr, da i oya wapór nis igósidi koke nülkamülóp. 34 Darrü gazırr pama Yesun mobobdó we anóbórr kyabe; dümdüman óe a nae darrpan mün tópkarri. 35 (Ini kla nótó esenórr tómbapónde, wa tüób igósidi adrratórr, e sab amkoman yangunane! Oya bóktan amkomana. Wa umula, wa amkoman poko bóktanda.) 36 Ini klama ugósüm tómbapónórr, Godón Wialómórrón Bóktan küppükü ainüm, enezan wialómórróna wagó, “Oya bübdü darrü kus sab kokean alkamülórre.” 37 Darrü Godón bóktan igó wialómórróna wagó, “Pamkolpama sab ngakanórre noan anóbóp.”

Yesun Büb Gapókdó Ingrırrı

(Metyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

38 Ene kakóm, Zosep, Arrimatia wirri basırr pam, Paelatón imtinürr Yesun büdüb bübüm. (Zosep Yesun darrü umulbain pam yarılr, da wa tóba koke pupo bainürr, zitülkus wa Zu

§ 19:31 Ene amkoman gyabian Sabad ki yaril, zitülkus ugón Büdüb Kórzyón Tóre yarılr. 19:36 Bazeb Tonarr 12:46; Bótang Peba 9:12; Wórr Peba 34:20 19:37 Zekarraea 12:10; Okaka Amzazırrün Kla 1:7

wirri ngi pamab gum yarilürr.) Paelat abinürr, da Zosep we wamórr Yesun бүб apadóm. ³⁹ Nikodimus wankü wamórr. Ngaen-gógópan, Yesu tóba zaget nóma ngarkwat bókyanórr, Nikodimus Yesun asenóm wamórr darrü irrüb. Nikodimus a Zosep бүдүл apadóm nóma aurrüri, wa we kla imarrurr, aprrapórr 30 kilo morroal ilang kla: mirr* akó aloes† yarrisarri apórrón. ⁴⁰ Ene nis pam nisa Yesun бүб ipadri, ene morroal ilang klampükü, ngibürr wirri darrem baeb mórrkenyórr poko-e errgótarri Zu isab gida ngarkwatódó, бүдүл tómbapónóm gapókdó angrinüm. ⁴¹ Yesun ne emkólóp, didiburr asi yarilürr. Ene didiburrdü küsil gapók asi yarilürr, we klamdó darrü olom ngaen koke ne ingrinóp. ⁴² Zitülkus ugón Sabadankü elklaza tómbapón ngürr yarilürr‡ Zu pamkolpamabkü, akó gapók minggüpananzan yarilürr, i Yesun бүб we igósidi ingrirri.

20

Yuóg Gapók

(Metyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Udaian ngaen-gógópan ngürrdü,* ene irbi tümünande, Merri Magdalin gapókdó we natókórr. Nóma yazilürr, ingülküp anerrón

19:39 Zon 3:1-21 * **19:39** mirr nugupdügab morroal ilang idia. Mórrke-mórrke módóga: myrrh. † **19:39** Aloes darrü morroal ilang nugupan burua. ‡ **19:42** Sabadankü elklaza tómbapón ngürr Prraede ngürr yarilürr. * **20:1** Udaian ngaen-gógópan ngürr Sande ngürr yarilürr.

yarilürr gapók mamtaedógab. ² Merri ugón tubsolürr ama Saemon Pitaka akó darrü umulbain olomdó, Yesun [moboküpdü ubi] noan yarilürr. Ibü nüzazilürr wagó, “Lodón gapókdógab kuri irrurre, da ki umul-kókakla oya tai nadü pokodó kuri ingirre!”

³ Da Pita akó darrü umulbain olom we aurrürr gapókdó. ⁴ I nizana we busonürr. Darrü nóto yarilürr, wa amkoman wirri kan tónggapónórr busode Pitakagab, da gapók ngaen wató emrranórr. ⁵ Wa arrngürrürr, da nóma yazilürr, wa mórrkenyórr poko nósenóp, Yesun ne mórrkenyórr poko-e errgótónóp, a wa gapókdó koke bangrinürr. ⁶ Oya solkwat Saemon Pita túbzilürr, da dümdüman gapókdó bangrinürr. Pita mórrkenyórr poko ola nósenóp, Yesun ne mórrkenyórr poko-e errgótónóp. ⁷ Yesun singül nadü mórrkenyórr poko-e errgótónóp, wa we koke yarilürr ngibürr mórrkenyórrdügab. Wa morroal arrngamórrón yarilürr, tebe-tebe pokodó angrirrün. ⁸ Darrü ne umulbain oloma gapók nóto emrranórr ngaen-gógópan, wa ta bangrinürr. Wa ene kla nósenóp, da amkoman igósidi yangunürr. ⁹ (I kokean emzyatórr, Godón Buka ne poko bóktanórr wagó, Yesu sab бүдүлдүгab saoge.) ¹⁰ Da umulbain olom nisa we alkomórr müót basirrdü.

*Yesu Okaka Tübyónürr Merri Magdalinka
(Metyu 28:9-10; Mak 16:9-11)*

¹¹ Merri zamngólórrón yón warilürr gapók pulkaka. Wazan yón warilürr, da ugón arrngürrürr, gapók kugupi ngakanóm. ¹² Wa

nis anerru nosenórr gabülpli mórrkenyórr bamelórrón, mórrarrón Yesun бүдүл бүб ne yarilürr, darrü sisingül, darrü wao-wao. ¹³ I oya we umtirri wagó, “Kol, ma iade yóndóla?”

Wa ibüka bóktan yalkomólórr wagó, “I kürü Lod kuri idódrre; ka umul-kókla i oya nubó kuri ingrirre!”

¹⁴ Ene bóktan kakóm, wa kakota nóma tübyalüngürr, Yesun esenórr ola zamngólórrón; a wa umul-kók warilürr igó, ini Yesue. ¹⁵ Yesu oya umtinürr wagó, “Kol, gyaurka, ma iade yóndóla? Ia ma noan amkündóla?”

Merrin gyagüpitótók igó yarilürr, wa didiburr zaget pama, da wa bóktanórr oyaka wagó, “Ma oya бүб ne nóma irruna gapókdógab, wirri pam, ma kürü errkyadan ugó küzazil, ma oya бүб ne ingrina. Ka kubó natoko, oya бүб apadóm.”

¹⁶ Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Merri!”

Wa oyaka tübyalüngürr, da Yesun Ibrü bóktane we ngilianórr wagó, “Rraboni!” (Ene bóktanán küp módóga wagó, “Umulbain Pam”.)

¹⁷ Yesu oya inzan wyalórr wagó, “Kürü myamem amoan-gu! Zitülkus ka Abdó koke kuri kasila. Ma ugó nató kürü zoretaldó. Ma ibü nüazailnümke, ka kólba Abdó akó yabü Abdó alkomóldóla, kürü God akó yabü God.”

¹⁸ Da Merri Magdalin we natókorrr, umulbain olmal nüazailóp wagó, “Ka Lodón esena!” da wa ibüka adrratórr, Yesu oya ne poko wyalórr.

*Yesu Umulbain Olmaldó Okaka Tübyónürr
(Metyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)*

19 Irrüba nóma tumzicklürr, ene udaian ngaen-gógópan ngürrdü, blaman umulbain olmal kwób bazerrón kwarilürr müótüdü. Tibiób müót mamtae we nónomóp, zitülkus i Zu wirri ngi pamab gum kwarilürr. Yesu tamórr, ibü aodó we trramngólórr. Wa ibüka bóktanórr wagó, “Paud yabüka asi ki yarilün!” ²⁰ Ene bóktan poko kakóm, wa tóba tang nis akó mobob we nómtyenóp. Oya umulbain olmalab moboküpdü wirri bagürwóma tübangrinürr, Lodón akó nóma esenóp. ²¹ Yesu akó bóktanórr ibüka wagó, “Paud yabüka asi ki yarilün. Kürü Aba iazan zirrkapónórr, ka ta yabü inzan zirrbapóndóla.” ²² Yesu ngón amanórr ibüka, da bóktanórr wagó, “Godón Samu sipüdam! ²³ E ne kolpamab kolae tonarr nóma norrgonane, ibü kolae tonarr barrgorónako; e ne ibü kolae tonarr koke nóma norrgonane, ibü kolae tonarr ta barrgonómako.”

Yesu akó Tomas

²⁴ Umulbain olmaldógab darrpan, ngi Tomas, (oya darrü ngi módóga: Didimus†), wa inkü babul yarilürr Yesu nóma tamórr. ²⁵ Da oya ngibürr umulbain olmala izazilóp wagó, “Ki Lodón kuri eserre!”

Tomas ibüka bóktanórr wagó, “Ka kókó toto gao nósenónómo oya tangdó, akó ka kólba tang pyóm ingrino toto pwaedó, akó kólba tang ingrino oya mobobdó, ka yabü amkoman koke nangunünümo.”

20:23 Metyu 16:19; 18:18 † **20:24** Didimus, oya küp módóga: ninis amtómólórrón olom nis. Mórrke-mórrke módóga: twins.

²⁶ Darrpan udai kakóm, umulbain olmala akó kwób bazenórr müót kugupidü. Tomas ola asi yarilürr inkü. Mamtae wa go enan murrbausürrün kwarilürr, da Yesu wa ta ibüka tamórr. Ibü aodó we zamngólórr, da bóktanórr wagó, “Paud yabüka asi ki yarilün.” ²⁷ Yesu Tomaska we bóktanórr wagó, “Moba tang pyóm ae singri, akó kürü tang nis nganka! Akó moba tang ugó adrrat, da kürü mobobdó singri. Myamem obae bangun-gu! Kürü amkoman kangu!”

²⁸ Tomas bóktan yalkomólórr oyaka wagó, “Kürü Lod, akó kürü God!”

²⁹ Yesu oyabóka wagó, “Ma wa kürü amkoman angundóla, zitülkus ma ia kürü ilküpi kuri kósena? Bagürwóm idipako, kürü ilküpi koke nidi kósenóp, a ibü amkoman bangun ma asine kürüka!”

Ini Peban Zitülkus

³⁰ Yesu umulbain olmalab obzek kwata wa go abün [wirri tulmil] tómbapón yarilürr Godón arüng pupainüm, da ini pebadó wibalómórrón babulako. ³¹ Ini wa balómórrónako, igósüm e sab amkoman bangun kwarilünke wagó, Yesu wa ene [Kerriso-e], Godón Olom. Yabü ne amkoman bangun oyaka nóma yarile, yabü sab arról asi yarile oya ngidü.

21

Yesu Pupo Tübyónürr 7 Umulbain Olmaldó

¹ Ene kakóm, Yesu akó we okaka tübyónürr tóba umulbain olmaldó, Taebirrius Maludü.* Ini pokoa inzan tómbapónórr. ² Saemon Pita, Tomas (oya Didimusbóka ngilianónóp), Natana-el (wa Keina basirr pam yarilürr, Galili prrobinsdü), Zebedin siman olom nis, akó nis umulbain olom nis, i blaman darrpan pokodó kwarilürr. ³ Saemon Pita ibüka bóktanórr wagó, “Ka wapim tótókdóla.”

I oya ilóp wagó, “Ki kubó mankü ogobo.” I bazebórr, da butüdü we bamselórr. Ene dudu irrüb i darrü kla kokean amigóp. ⁴ Abüsazan tübaniklürr, Yesu ugón nae kabedó zamngól yarilürr. Umulbain olmal umul-kók kwarilürr igó, ene Yesue. ⁵ Da ibü we nümtinóp wagó, “Gómdal, e ia darrü wapi koke amigane?”

I bóktan yalkomólóp wagó, “Ó, amkoman kokean!”

⁶ Wa ibüka bóktanórr wagó, “Da yabiób net butan tutul órdóbóna amanikam, da e kubó ngibürr wapi bumigane.” Net nóma amanikóp, i arrpingülüm gaodó koke koralórr butüdü agasilüm, zitülkus i abün wapi bumigóp.

⁷ Ne umulbain olom, Yesun [moboküpdü ubi] noaka yarilürr, Pitaka bóktanórr wagó, “Ene Lode!” Pita oya bóktan nóma arrkrrurr, wa tóba tumum mórrkenyórr akó batenórr, (zitülkus wa zagetóm ininürr), da naedó ugón bótaorr. ⁸ Ngibürr umulbain olmala solkwat buti dorrodó we togobórr. I dakla net amorrat kwarilürr, wapi barümürrün. Da i amkoman wirri kan

* **21:1** Taebirrius Malu, oya darrü ngi módóga: Galili Malu.
21:3 Luk 5:5

koke kwarilürr dorrodógab, aprrapórr 100 mita ngarkwat. ⁹ I dorrodó nóma bamselórr, i ur birró ur esenóp. Ene urdü, i ngibürr wapi akó brred poko nósenóp. ¹⁰ Yesu ibübóka wagó, “E errkyadan ne wapi bumigane, ngibürr ala kóbó tübarrmü.”

¹¹ Saemon Pita akó butüdü alkomólórr net amorratóm dorrodó. Net abün wirri wapia byamrókórrón yarilürr, blaman kókó 153 korálórr. I abün enan kwarilürr, neta kokean batürrürr. ¹² Yesu ibübóka wagó, “Yao, alom togob!” I büódzan korálórr, oya darrü umulbain oloma koke imtinürr wagó, “Ia ma nótó?” zitülkus i umul kwarilürr wagó, ini Lode. ¹³ Yesu urdü wamórr, brred poko yazebórr, ibü we nülinóp; akó wapi yazebórr, ibü nülinóp. ¹⁴ Ini wa aüd ngim okaka tübyónürr tóba umulbain olmaldó, oya бүдүлдүgab nóma irsümülürr, ene kakóm.

Yesu Pitan Akó Arüng Ekyanórr

¹⁵ Aloa nóma blakónórr, Yesu Saemon Pitan imtinürr wagó, “Saemon, Zonón siman olom, ia marü moboküpdü wirrian ubi asine kürüka, ini ngibürr umulbain olmaldógab?”

Pita bóktan yalkomólórr wagó, “Ó, Lod, ma umulóla kürü moboküpdü ubi asine marüka.”

Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Kürü [sip] kupo ngabyólónke.” ¹⁶ Yesu akó nis ngim imtinürr wagó, “Saemon, Zonón olom, ia marü moboküpdü ubi asine kürüka?”

Pita bóktan yalkomólórr wagó, “Ó, Lod, ma umulóla kürü moboküpdü ubi asine marüka.”

Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Kürü sip ngabkalónke.” ¹⁷ Yesu aüd ngim akó imtinürr wagó, “Saemon, Zonón olom, ia marü moboküpdü ubi asine kürüka?”

Pita gyaur yarilürr, zitülkus Yesu akó oya aüd ngim ne imtinürr, “Ia marü moboküpdü ubi asine kürüka?” Da Pita oyaka bóktanórr wagó, “Lod, ma blaman kla umulóla; ma ta umulóla igó, kürü moboküpdü ubi asine marüka!”

Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Kürü sip ngabyólónke. ¹⁸ Ka marü amkoman poko ayaldóla: ma kúsil pam nóma namülnürrü, ma moba müób püti bain namülnürrü. Marü ubi nebóna tótókóm nóma yarilürr, ma kuri wama; a ma myang nóma baino, ma ugón sab moba tang nüdrüto darrü pamdó, da wa marü sab sye-i myamróke akó marü wató müdüde marü ubi-koke pokodó.” ¹⁹ (Yesu ini poko we ngark-watódó bóktan yarilürr, Pita sab ia-ia nurrótóke Godón ngi wirri kwitüm amngyelóm.)

Yesu oyaka bóktanórr wagó, “Kürüka tókya!”

Yesu akó Darrü Umulbain Olom

²⁰ Pita kakota nóma tübyalüngürr, wa ene umulbain olom esenórr ibüka akyande, Yesun moboküpdü ubi neanka yarilürr, oya minggüpanan nólgope nótó banomólórr, dómdóm alo nóma elonóp akó Yesun nótó imtinürr wagó, “Lod, marü kalma wirri pamab tangdó nótó müngrine?” ²¹ Pita ene umulbain olom nóma esenórr, Yesun imtinürr wagó, “Lod,

ini pamdó sab laróga tómbapóne, oya бүдүл ngarkwat nóma semrróne?”

²² Yesu oyaka bóktan yalkomólórr wagó, “Kürü ubi ne nóma yarile igó, wa sab ngyaben yarile kókó ka nóma tolkomolo, ma wa [wirri gyagüpitótók] iade apaddóla? Ma wa kürüka tókya!”

²³ Da ene bóktana we bayolórr ngibürr umulbain olmaldó wagó, ene umulbain oloma sab koke nurrótóke, Yesun moboküpdü ubi noankama. Yesu wa ini poko koke bóktanórr wagó, wa sab koke nurrótóke, a wa inzan bóktanórr wagó, “Kürü ubi ne nóma yarile igó, wa sab ngyaben yarile kókó ka nóma tolkomolo, marü iade yakolae angónnda?”

²⁴ Ene umulbain olom tüób módóga, ini poko wató bóktanda, akó ini poko wató wibalómórr; ki umulakla wa ne poko bóktanda akó ne poko wialómórr, ene amkomana.

Dómdóm Blakón Bóktan

²⁵ Ngibürr elklaza asi kwarilürr Yesu ne elk-laza tómbapólórr. Ibü ne blaman nóma ki winólómórrre darrpan-darrpan, ka igó gyagüpi tótókdóla, dudu түп gaodó koke ki yaril ini buk amorránóm, nóma ki winólómórrre.

Zonón Pebá aini blakónnda.

Godón Buk
Portions of the Holy Bible in the Gizrra language of
Western Province, Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Gizrra long Niugini

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gizrra

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-04-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 2 Apr 2021

d83b2e14-c797-5499-b582-de63912ac614